

§12 miljøgodkendelse af so-, smågrise- og slagtesvineproduktion

Skeldemark 10, 6310 Broager

*Meddelt:
13. november 2012
Sønderborg Kommune
Landbrugsafdelingen*

Måling

Kommunen afgørelse

Sønderborg Kommune godkender hermed en husdyrproduktion på i alt 950 årssøer, 4.000 smågrise 7,4-27 kg og 4.000 slagtesvin (polte) 27-105 kg, 6 ammekøer, 6 kvier, 2 heste 300-500 kg og 3 heste 500-700 kg svarende til 356,73 DE på ejendommen Skeldemark 10, 6310 Broager, samt udbringning af husdyrgødning på 288,21 ha tilhørende bedriften. Godkendelsen omfatter alle arealer, der drives under bedriften, CVR-nr.: 3385 4293.

Sønderborg Kommune meddeler godkendelsen, da det vurderes, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Sønderborg Kommune vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget, udbringning af husdyrgødning og drift af arealerne kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som det er beskrevet i Husdyrloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000 områder eller levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets bilag IV.

Miljøgodkendelsen er meddelt i henhold til § 12, stk. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Godkendelsen er baseret på de oplysninger, der er redegjort for i ansøgningsmaterialet, i beskrivelsen af ejendommen samt i vurderingen af udvidelsen.

De stillede vilkår vurderes at kunne begrænse risikoen for forurening og ikke-uvæsentlige gener. Hvis der mod forventning skulle opstå væsentlige gener for de omkringboende eller andre uforudsete gener i forbindelse med udvidelsen, kan Sønderborg Kommune foranledige, at generne reduceres, ved at meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger jf. Husdyrbrugslovens § 42.

Der er ikke med denne miljøgodkendelse taget stilling til evt. tilladelser og godkendelser efter anden lovgivning som f.eks. Byggeloven eller Arbejdsmiljøloven.

Gyldighed

Udvidelsen skal være udnyttet inden 2 år fra godkendelsen er meddelt. Godkendelsen anses som udnyttet ved iværksættelse af bygge- og anlægsarbejder. Bygge- og anlægsarbejder skal færdiggøres i et rimeligt tempo og være afsluttet inden for et år. Er produktionen ikke fuldt gennemført til disse datoer, vil godkendelsen kun gælde for den produktion, der er ved udløbet af perioderne eller registreret i løbet af årene.

Offentlighed

Sønderborg Kommune modtog d. 10. februar 2011 en ansøgning (skema nr. 20897) med næsten identisk indhold som ansøgningen, som denne godkendelse bygger på. Ansøgningen blev annonceret i Sønderborg Ugeavis den 17. august 2011. Annonceringen gav ingen kommentar. Der er senere meddelt afslag på denne ansøgning pga. for høj ammoniakdeposition til de omkringliggende naturområder. Det er vurderet, at ansøgningen modtaget d. 31. januar 2012 er næsten identisk med ansøgningen modtaget d. 10. februar 2011, og der er derfor ikke foretaget en ny forhøring af det nye projekt.

Et udkast til godkendelsen har været i høring hos ejer/ansøger i perioden fra den 12.–16. juli 2012.

Der er i forbindelse med udarbejdelsen af godkendelsen gennemført en nabohøring af naboer i konsekvensområdet og ejere af forpagtningsaftaler og gylleaftaler i perioden fra den 19. juli 2012 til

den 30. august 2012. Høringen gav et høringssvar fra Mølmark 27, 6310 Broager. Kommentarerne er indarbejdet i denne godkendelse i afsnit 4.1 og afsnit 10.

Miljøgodkendelsen er meddelt den 13. november 2012. Afgørelsen er offentliggjort på www.sonderborgkommune.dk den 13. november 2012, og der er efterfølgende orienteret herom i Sønderborg Ugeavis.

Revurdering af miljøgodkendelsen

Virksomhedens miljøgodkendelse skal regelmæssigt og mindst hvert 10. år, tages op til revurdering, jf. § 17 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug. Den første regelmæssige vurdering skal dog foretages, når der er forløbet 8 år. Det er planlagt at foretage den første revurdering i 2020.

Ansøger og ejerforhold

Ansøgerens navn: Maria Nittegaard Petersen og Peter Jepsen Johansen
Adresse Skeldemark 10, 6310 Broager

Virksomhedens navn: Maaling avl og opformering
Adresse: Skeldemark 10, 6310 Broager
Matrikel: 1 m.fl. Skelde, Broager
CVR-nr.: 33854293
CHR-nr.: 48782
Kontaktperson: Claus Petersen
E-mail: maaling@mail.dk

Ejer af ejendommen: Maria Nittegaard Petersen og Peter Jepsen Johannsen
Ejer af virksomheden: Maria Nittegaard Petersen og Peter Jepsen Johannsen

Ansøgningsskema nr.: 31316, version nr. 5
Konsulent: Martin Ugilt Thomsen, LandboSyd, Peberlyk 2, 6200 Aabenraa
mut@landbosyd.dk

Godkendelsen er udarbejdet af:

Sønderborg Kommune
Landbrugsafdelingen
Teknik og Miljø
Rådhusvej 10
6400 Sønderborg

Sagsbehandler: Lene Alnor
Sagsbehandler, arealdel: Jane Ruby Hansen
Sag nr.: 12/6565
KS: HDPE

Indholdsfortegnelse

1	Resumé og samlet vurdering	8
1.1	Ansøgning	8
1.2	Ikke teknisk resumé	9
2	Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold	11
2.1	Planmæssige forhold.....	13
2.2	Bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger mv.	13
2.3	Placering i landskabet	15
3	Husdyrhold, staldanlæg og drift.....	16
3.1	Bygninger	16
3.2	Husdyrhold	18
3.3	Staldindretning	20
3.4	Ventilation.....	25
3.5	Fodring.....	26
3.6	Gyllekøling	28
3.7	Luftrensning.....	29
3.8	Energi- og vandforbrug.....	30
3.9	Spildevand.....	33
3.10	Affald.....	35
3.11	Råvarer og hjælpestoffer	37
3.12	Driftsforstyrrelser eller uheld	38
4	Gødningsproduktion og –håndtering.....	39
4.1	Gødningstyper og mængder.....	39
4.2	Flydende husdyrgødning	41
4.3	Fast gødning og dybstrøelse.....	43
4.4	Udbringning af husdyrgødning.....	43
5	Forurening og gener fra husdyrbruget	45
5.1	Ammoniak og natur	45
5.2	Lugt	54

5.3	Lys	56
5.4	Støj og vibrationer.....	56
5.5	Støv.....	57
5.6	Fluer og skadedyr.....	57
5.7	Transport	58
6	Beskrivelse og vurdering af arealerne	59
6.1	Lokalisering og planmæssige forhold	60
6.2	Harmoniareal.....	60
6.3	Påvirkning af søer og vandløb.....	61
6.4	Påvirkning af fjord og hav	61
6.5	Nitrat til grundvand	61
6.6	Beskyttet natur.....	62
6.7	Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav (bilag IV-arter)	64
6.8	Natura 2000.....	67
6.9	Beskyttede sten- og jorddiger	73
6.10	Kultur- og fortidsminder.....	74
7	Bedste tilgængelige teknik (BAT).....	74
8	Egenkontrol og dokumentation.....	76
9	Alternative løsninger og 0-alternativet.....	77
9.1	Husdyrbrugets ophør.....	77
10	Offentliggørelse og klagevejledning	78
11	Konklusion.....	81
12	Generelt.....	82
13	Vilkår	83
	GENERELT	83
	HUSDYRBRUGETS BELIGGENHED OG PLANMÆSSIGE FORHOLD.....	83
	HUSDYRHOLDET, STALDANLÆG OG DRIFT	83
	GØDNINGSPRODUKTION OG –HÅNDBLING	88

FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG.....	89
AREALER.....	90
EGENKONTROL.....	91
HUSDYRBRUGETS OPHØR.....	92
14 Lovgrundlag	93

Bilag

1. Oversigtskort over ejendommens beliggenhed i forhold til naboer
2. Situationsplan
3. Situationsplan med tekst
4. Tekniske installationer
5. Ventilationsafkast
6. Interne transportruter
7. Afløbsplan
8. BAT-beregninger
9. Gyllekølingsberegninger
10. Effekt af hhv. gyllekøling og luftrensning
11. Harmoniarealer
12. Kørselsveje med gylle
13. Aabenraa Kommunes § 21 udtalelse
14. Planmæssige forhold – udbringningsarealer
15. Beskyttet Natur og terrænhældninger
16. Grundvand
17. Overfladevand
18. Natura 2000
19. Naturscreening – 1000 m zone
20. Depositionsberegningspunkter

1 Resumé og samlet vurdering

1.1 Ansøgning

Sønderborg kommune har modtaget en ansøgning (nr. 31316) fra Maaling Avl og Opformering om miljøgodkendelse af udvidelse og drift af husdyrproduktion på Skeldemark 10, 6310 Broager. Ansøgningen om miljøgodkendelse er indsendt til Sønderborg Kommune gennem Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem første gang den 31. januar 2012. Seneste version af ansøgningen, version 4, er modtaget den 3. juli 2012.

Der ansøges om at udvide et eksisterende dyrehold på Skeldemark 10, 6310 Broager fra 986 årssøer med 26.000 smågrise 7,2-8,5 kg og 1.000 smågrise 8,0-25 kg, 3 ammekøer, 3 kvier, 2 heste 300-500 kg og 3 heste 500-700 kg i alt 241,44 DE til 950 årssøer, 4.000 smågrise 7,4-27 kg og 4.000 slagtesvin (polte) 27-105 kg, 6 ammekøer, 6 kvier, 2 heste (300-500 kg) og 3 heste (500-700 kg) svarende til 356,73 DE. Der skal bygges en mindre tilbygning til en drægtighedsstald og ændres i eksisterende bygninger. Desuden etableres 6 nye fodersiloer, en ny vaskeplads og der laves ombygninger i folkeholds- og kontorbygninger.

Bedriften driver desuden husdyrbrug på adresserne Skrækkehøj 6 (nedlægges i forbindelse med gennemførelse af denne godkendelse) og Krammarksvej 22, 6310 Broager.

Ejendommen er miljøgodkendt i november 2006 til en produktion på 1.000 søer, 26.000 smågrise 7,2-8,0 kg, 5.600 smågrise 8-29 kg, 2 heste 300-500 kg og 3 heste 500-700 kg. Produktionen er ved tilsyn 3. februar 2010 blevet rettet til den nuværende produktion på 986 årssøer med 26.000 smågrise 7,2-8,5 kg og 1000 smågrise 8,0-25 kg, 3 ammekøer, 3 kvier, 2 heste 300-500 kg og 3 heste 500-700 kg i alt 241,98 DE. Godkendelsen på Skeldemark 10 er på ansøgningstidspunktet udnyttet.

Den miljøtekniske beskrivelse bygger på virksomhedens ansøgning og en række supplerende oplysninger. Hvor det er fundet relevant, har Sønderborg Kommune vurderet på konsekvenserne af udvidelsen/ændringen, samt givet begrundelse for de opstillede vilkår.

Sønderborg Kommune godkender hermed en husdyrproduktion på 950 årssøer, 4.000 smågrise 7,4-27 kg og 4.000 slagtesvin (polte) 27-105 kg, 6 ammekøer, 6 kvier, 2 heste 300-500 kg og 3 heste 500-700 kg svarende til 356,73 DE. på Skeldemark 10, 6310 Broager, samt udbringning af husdyrgødning på 288,21 ha tilhørende bedriften. Godkendelsen omfatter alle arealer, der drives under bedriften, CVR-nr.: 33854293.

Sønderborg Kommune meddeler godkendelsen, da det vurderes, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne.

Sønderborg Kommune vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget, udbringning af husdyrgødning og drift af arealerne kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som det er beskrevet i Husdyrloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000 områder eller levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets bilag IV.

Miljøgodkendelsen er meddelt i henhold til § 12, stk. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

De efterfølgende vilkår vurderes at kunne begrænse risikoen for forurening og ikke-uvæsentlige gener. Hvis der mod forventning skulle opstå væsentlige gener for de omkringboende eller andre uforudsete gener i forbindelse med udvidelsen, kan Sønderborg Kommune foranledige, at generne reduceres, ved at meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger jf. Miljøbeskyttelseslovens § 42.

Kommunen har vurderet, at der kan meddeles godkendelse af den ansøgte ændring og udvidelse af Maaling Avl og Opformering i henhold til Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Miljøgodkendelsen er baseret på oplysningerne i ansøgningen samt efterfølgende beregninger.

Der er ikke meddelt § 16 godkendelse af arealer i forbindelse med miljøgodkendelse af bedriftens produktions anlæg og besætning.

Der skal gøres opmærksom på, at etablering af nye anlæg ikke må igangsættes, før der er givet en byggetilladelse og eventuelle andre nødvendige tilladelser fra Sønderborg Kommune.

Miljøgodkendelsen indeholder en miljøteknisk redegørelse og Sønderborg Kommunes bemærkninger og vurdering af udvidelsen og dens miljømæssige påvirkninger af naturen, miljøet og naboer.

1.2 Ikke teknisk resumé

Produktion og arealer

Der ansøges om at udvide et eksisterende dyrehold på Skeldemark 10, 6310 Broager fra 986 års-søer med 26.000 smågrise 7,2-8,5 kg og 1.000 smågrise 8,0-25 kg, 3 ammekøer, 3 kvier, 2 heste 300-500 kg og 3 heste 500-700 kg i alt 241,44 DE til 950 årssøer, 4.000 smågrise 7,4-27 kg og 4.000 slagtesvin (polte) 27-105 kg, 6 ammekøer, 6 kvier, 2 heste 300-500 kg og 3 heste 500-700 kg svarende til 356,73 DE. Der skal bygges en mindre tilbygning til en drægtighedsstald og ændres i eksisterende bygninger. Desuden etableres 6 nye fodersiloer, en vaskeplads på 4 x 6 m og der bygges om i kontor- og folkeholdsfaciliteterne.

Der hører i alt 133,46 ha eget udbringningsareal til bedriften. Der er indgået forpagtningsaftaler for 154,75 ha og aftaler om udbringning af husdyrgødning på 134,44 ha. En del af gylleaftalearealerne er beliggende i Aabenraa Kommune. Arealerne er af Aabenraa Kommune vurderet til at være robuste. Der bliver derfor ikke udarbejdet § 16 godkendelser i forbindelse med denne godkendelse. Se udbringningsarealerne i bilag 11.

Ammekøer, heste og kvier græsser på engarealer omkring gården.

En del af udbringningsarealerne ligger på Broager, samlet omkring ejendommen samt syd for Broager by og ved Brunsnæs. De øvrige udbringningsarealer ligger dels ved Lysabild på Sydals, dels i Aabenraa Kommune, ved Hønsnap.

Placering

Ejendommen er placeret i landzone, ca. 1,3 km syd for landsbyen Skelde på Broagerland.

Der skal bygges en mindre tilbygning til den eksisterende drægtighedsstald. En eksisterende drægtighedstald ombygges til smågrise og polte, og derudover inddrages en halmlade og et maskinhus til stald. Endelig etableres 6 nye fodersiloer og en ny vaskeplads.

Forlængelsen af den eksisterende drægtighedsstald bliver udformet i samme byggestil og med udgangspunkt i de samme byggematerialer, som den eksisterende del af anlægget. Hele produktionsanlægget ligger samlet. Anlægget ligger fint placeret i landskabet og der stilles derfor ingen krav om beplantning ved produktionsanlægget.

Lugt

Produktionen omlægges i en del af de eksisterende stalde, og der inddrages nogle eksisterende bygninger til svineproduktion. Den nye drægtighedsstald placeres i forlængelse af en eksisterende stald.

Nærmeste nabo uden landbrugspligt, som ikke ejet af ansøger, Skeldemark 7, ligger ca. 430 meter øst for staldanlægget og den beregnede geneafstand for lugt til enkeltbolig er 156,36 meter. Den beregnede geneafstand til byzone i Broager er 494,47 meter. Den faktiske afstand er ca. 4,8 km. Den beregnede geneafstand til samlet bebyggelse er 350,85 meter. Den faktiske afstand er ca. 1.100 meter. Ansøgningen lever dermed op til genekriterierne for lugt.

Transporter

Udvidelsen af produktionen på ejendommen vil bl.a. medføre, at antallet af transportere øges fra ca. 788 til ca. 856 årligt, svarende til en stigning på ca. 9 %. Da der er tale om en stor del sæsonbetonet kørsel, forventes stigningen ikke at medføre væsentlige gener for de omkringboende.

Ammoniakbelastning og særlig værdifuld natur

Der sker en stigning i ammoniakfordampningen på 348 kg N pr. år således at den samlede emission fra staldanlæg og opbevaringslagre efter udvidelsen er 3294,4 kg N pr. år.

Nærmeste registrerede § 3 område er en eng, som ligger ca. 28 m øst for den nordligste stald. Engen er en del af et større naturområde, som er en mosaik af moser og enge, som flere steder indeholder rigkær. Det vurderes, at rigkærene i mosen er næringsstoffølsomme og at deres tålegrænse for ammoniak inden udvidelsen visse steder er overskredet.

Nærmeste § 7 naturareal med bufferzone ligger ca. 4,2 km nordvest for ejendommen. Det er et hejde/overdrevsareal i mellem Broager og Dynt. Tålegrænsen for overdrev ligger på 10-25 kg N/ha/år.

Nærmeste Natura 2000 område (Rinkenæs skov, Dyrehaven og Rode skov) ligger ca. 12 km nordvest for ejendommen.

Der ligger flere næringsstoffølsomme § 3 beskyttede overdrev, enge og moser indenfor 1.000 m zonen rundt om ejendommen. En stor del ligger i naturområdet Skelde Mose, som ligger umiddelbart øst for ejendommen. Tålegrænsen for kvælstofpåvirkning er overskredet for nogle af naturarealerne i Skelde Mose, men da ingen af de § 3 beskyttede og næringsstoffølsomme arealer vil blive påvirket med mere end 1 kg ammoniak ekstra i ansøgt drift har Sønderborg Kommune vurderet, at der ikke skal stilles vilkår.

Næringsstoffer til vandmiljøet og grundvand

Arealerne afvander til Nybøl Nor og Flensborg Ydre Fjord er udpeget som Natura 2000 område. En del af arealet er også udpeget som nitratklasse. Kravene til udvaskning af nitrat overholdes ved anvendelse af standardsædskifte.

Vurderingen og beskrivelsen af arealernes påvirkning sker derfor i afsnittet om Natura 2000.

Udbringningsarealerne ligger uden for fosforklasse, og de generelle krav til fosforoverskud er overholdt.

Andre miljøpåvirkninger

Produktionen overholder alle gældende normer for opbevaring og udbringning af husdyrgødning, håndtering af spildevand og affald, støjbelastning af omgivelser m.v. Det betyder, at projektets virkninger på miljøet, hvad angår disse faktorer, må betragtes som acceptable.

Yderligere vurderes det, at udvidelsen ikke vil have indflydelse på bilag IV-arter, planter eller dyr omfattet af artsfredninger eller optaget på nationale eller regionale rødlistes, som findes eller kan forventes at leve i området omkring ejendommen samt på og omkring udbringningsarealerne.

BAT

Kommunen vurderer, at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbrugets anlæg og arealer. Ansøger anvender bl.a.:

- Gyllekøling
- Luftrensning
- Delvis fast gulv

hvilket alle er tiltag, der reducerer ammoniakudledningen til omgivelserne. Produktionen overholder desuden de vejledende emissionsgrænseniveauer for ammoniakudledning udmeldt af Miljøstyrelsen. Endvidere vurderer kommunen, at husdyrbruget efter udvidelsen kan drives uden væsentlige indvirkninger på miljøet.

Påvirkninger fra udbringningsarealerne

Det vurderes at udbringningen af husdyrgødning på arealerne ikke kommer til at påvirke søer, vandløb, beskyttet natur, beskyttede sten- og jorddiger samt kultur- og fortidsminder.

Sønderborg Kommune har stillet vilkår til 1,1 % efterafgrøder ud over det til enhver tid gældende krav fra Plantedirektoratet. Det betyder, at kravet til nitratudvaskning til overfladevand bliver overholdt.

Flere naturområder, som grænser op til udbringningsarealerne vurderes at være egnede som yngle- og rasteområde for bilag IV arterne Løvfrø, Stor Vandsalamander og Markfirben. Sønderborg Kommune har vurderet at udbringning af husdyrgødning på arealerne ikke påvirker naturområdernes egnethed som yngle- og rasteområde for bilag IV arter negativt.

2 Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold

Bilag 1 viser en oversigtsplan med angivelse af anlæggets placering i forhold til omgivelserne. Jf. Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug § 6 er etablering af anlæg samt udvidelser og ændringer af eksisterende husdyrbrug for mere end 3 dyreenheder, der medfører forøget forurening, ikke tilladt indenfor eller i en afstand af mindre end 50 m fra:

- eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel fremtidigt byzone- eller sommerhusområde
- områder i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhvervsformål, eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign.

Husdyrbruget er placeret i landzone med ca. 50 m til nærmeste beboelse, Skeldemark 9. Denne beboelse ejes af ansøger og indgår derfor ikke i lugtberegningerne. Nærmeste nabobeboelse uden landbrugspligt og som ikke ejes af ansøger er Skeldemark 7, ca. 430 meter vest for anlægget. Der er ca. 1.100 meter til nærmeste beboelse, som er en del af samlet bebyggelse. Det drejer sig om Overballe 8 i Skelde, som ligger nordvest for staldanlægget. Se bilag 1.

Der er ca. 1.100 meter til nærmeste lokalplanlagte område, "Vindmøller ved Kragesand", sydøst for

ejendommen. Der er 1.700 m til lokalplanlagt område ”Boligområde Nyballe i Skelde – landzone”. Der er ca. 4,7 km til nærmeste byzone i Broager.

Etablering af anlæg samt udvidelser og ændringer af eksisterende husdyrbrug, der medfører forøget forurening, er endvidere ikke tilladt indenfor en afstand af 50 m fra nabobeboelse.

Tabel 1. Forbudszoner (målt fra nærmeste stald eller lager, hvor der sker ændringer)

Nærmeste...	Afstand	Beskrivelse	Afstandskrav
Byzone	ca. 4,7 km	Fra staldanlægget til byzoneområde i Broager	50 m
Sommerhusområde	Ca. 5,2 km	Fra staldanlægget til sommerhusområde ved Vemmingbund	50 m
Lokalplanlagt område (bolig, erhverv, rekreative formål etc.)	ca. 1.100 m ca. 1.500 m	Fra den nye stald til lokalplan nr. 57 ”Vindmøller ved Kragesand” Fra ombygningen til lokalplan 12-2-507 ”Boligområde Nyballe i Skelde – landzone”	50 m
Nærmeste nabo (uanset landbrugspligt eller ej)	Ca. 50 m	Fra eksisterende stald ST-100986 (2+3) til Skeldemark 9 (ejet af ansøger)	50 m
Nærmeste nabobeboelse (uanset om det er landbrug eller ej) i samlet bebyggelse	ca. 1.100 m	Fra staldanlægget til Overballe 8, som er den nærmeste beboelse, som udløser samlet bebyggelse.	50 m

Jf. Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug § 20 skal kommunen ved vurdering af en ansøgning om tilladelse eller miljøgodkendelse sikre sig, at risikoen for forurening eller væsentlige gener for omgivelserne begrænses, hvis anlægget ligger mindre end 300 m fra:

- samlet bebyggelse
- eksisterende eller fremtidigt byzone eller sommerhusområde
- lokalplanlagte områder i landzone (boligformål, blandet bolig og erhverv)

Anlægget er beliggende mere end 300 m fra ovenstående.

Derudover skal genekriterierne for lugt være overholdt. Læs mere herom i afsnit 5.2.

Jf. Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug § 8 må stalde og lign. samt gødningsopbevaringsanlæg ikke etableres indenfor følgende afstande:

Tabel 2. Oversigt over afstande

Nærmeste...	Afstand	Beskrivelse	Afstandskrav
Stuehus	Ca. 75 m	Fra staldafsnit ST-100986 (2+3) til stuehuset Skeldemark 10	15 m
Naboskel	Ca. 17 m Ca. 45 m	Fra staldafsnit ST-100982 (13b) til matrikel 560 Skelde, Broager. Fra nærmeste staldændring ST-100988 (1) til matr. nr. 560 Skelde, Broager.	30 m

Levnedsvirksomhed	>> 25 m	Butikker i Skelde	25 m
Fælles vandindvindingsanlæg	ca. 1,5 km	Fra staldanlægget til Skelde Vandværk	50 m
Enkelt vandindvindingsanlæg	25 m	Fra eksisterende staldafsnit ST-100986 (2+3) til DGU boring 175.23 (markvandsboring).	25 m
Vandløb	ca. 45 m	Fra staldafsnit ST-100988 (1) til vandløb i Skelde mose.	15 m
Dræn	> ca. 15 m	Evt. Dræn inden for 15 m fra den nye stald vil enten blive fjernet eller lagt om i faste rør.	15 m
Sø	260 m	Fra ny staldafsnit ST-100982 (13b) til sø nord for ejendommen	15 m
Privat vej	69 m	Fra staldafsnit ST-100991 (5d) til privat vej til Skrækkehøj	15 m
Offentlig vej	ca. 39 m	Fra nyt staldafsnit ST-100988 (1) til Skeldemark	15 m

Kilde: Danmarks Miljøportal og Jupiterdatabasen (Geus).

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes, at Husdyrlovens §§ 6 og 8 overholdes. Der stilles derfor ikke supplerende vilkår. Der er mere end 300 meter til nærmeste bolig i samlet bebyggelse. Dermed er ansøgningen ikke omfattet af Husdyrlovens § 20.

2.1 Planmæssige forhold

Ifølge Kommuneplan 2009 – 2021 for Sønderborg Kommune ligger virksomheden i Landområde (plan nr. 6.3.001.J) med landzonestatus.

Ifølge Spildevandsplan 2009/2016 for Sønderborg Kommune, er området ikke tilsluttet offentlig kloak. Proces- og sanitært spildevand afledes til bundfældningstank og regnvand samt tagvand afledes til en drængrøft og videre til Flensborg Fjord.

Ifølge spildevandsplanen for området ligger ejendommen ikke i opland til udpegede recipienter (søer og vandløb) og der er ikke specielle renskrav. En bundfældningstank er derfor tilstrækkeligt til at overholde kravene i Sønderborg Kommunes spildevandsplan.

Ejendommen forsynes med vand fra Skelde vandværk. Der findes desuden en boring til markvand på ejendommen.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at udvidelsen af det eksisterende anlæg kan ske uden at der opstår konflikt med planforholdene i Sønderborg Kommune. Kommunen henleder opmærksomheden på overholdelse af den 25 m dyrknings-, pesticid- og gødningsfri bræmme omkring vandindvindingsboringer.

2.2 Bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger mv.

Afstande til følsom natur (§ 7) samt afstande til andre natur- og kulturområder på bedrifternes arealer (Kilde Danmarks Miljøportal og Kulturarvsstyrelsens hjemmeside).

Naturområder med særlige naturbeskyttelsesinteresser: Bygningerne ligger uden for udpegningen "Særligt næringsfattige naturarealer" og "Naturområder" og "Område med naturinteresser".

Natura 2000: Der er ingen bygninger inden for Natura 2000. Det nærmeste internationale naturbeskyttelsesområde på land er Vigsmose, som er en del af fuglebeskyttelsesområdet Flensborg fjord og Nybøl Nor (Fuglebeskyttelsesområde 64) som ligger ca. 670 m nordvest for ejendommen. Nærmeste marine internationale naturbeskyttelsesområde er Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet rundt om Als (habitatområde H173), som ligger ca. 500 m syd for ejendommen.

Områder med landskabelig værdi: Bygningerne ligger inden for udpegningen "Værdifulde kystlandskaber" men uden for "Værdifulde landskaber". Da der kun bygges en mindre tilbygning, som ikke kan ses fra kysten og som bygges i sammenhæng med de eksisterende bygninger på ejendommen, har udpegningen ingen betydning.

Uforstyrrede landskaber: Bygningerne ligger inden for udpegningen. Da der kun bygges en mindre tilbygning i sammenhæng med de eksisterende bygninger på ejendommen, har udpegningen ingen betydning.

Områder med særlig geologisk værdi: Bygningerne ligger uden for udpegningen "Geologiske interesseområder"

Rekreative interesseområder: Der er ingen bygninger inden for udpegningerne: "Eksisterende byzoner", "Arealudlæg til byformål", "Eksisterende sommerhusområder", "Arealudlæg til ferie-fritidsformål" og "Arealer til ferie-fritidsformål".

Værdifulde kulturmiljøer: Bygningerne ligger uden for udpegningen "Værdifulde kulturmiljøer".

Kirkeomgivelser: Bygningerne ligger uden for udpegningen "Kirkebyggelinjer" og "Kirkelandskaber".

Kystnærhedszonen: Bygningerne ligger inden for udpegningerne "Kystnærhedszone" og "Kystnærhedsafgrænsning". Da der kun bygges en mindre tilbygning, som ikke kan ses fra kysten og som bygges i sammenhæng med de eksisterende bygninger på ejendommen, har udpegningen ingen betydning.

Lavbundsarealer inkl. evt. okkerklassificering: Bygningerne ligger uden for lavbundsarealer.

Skovrejsningsområder: Bygningerne ligger uden for udpegningen.

Fredede områder: Bygningerne ligger uden for beskyttelseslinjen.

Beskyttede naturarealer (§ 3): Ca. 30 m øst for staldbygningerne ligger en beskyttet eng, som omkranser den beskyttede mose "Skelde Mose".

Strandbeskyttelseslinje: Bygningerne ligger uden for udpegningen.

Klitfredningslinje: Der er ingen bygninger inden for udpegningen.

Skovbyggelinje: Bygningerne ligger udenfor udpegningen.

Søbeskyttelseslinje: Hverken bygningerne eller arealerne ligger inden for udpegningen.

Fortidsmindebeskyttelseslinje: Der ligger ingen bygninger inden for udpegningen.

Beskyttede sten- og jorddiger: Bygningerne ligger uden for udpegningen. Det nærmeste beskyttede sten- og jorddige ligger ca. 25 m fra en eksisterende stald. Der vil ikke blive ændret på digerne i forbindelse med driften af jordene.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer ud fra ovenstående, at alle bygge- og beskyttelseslinjerne er overholdt. Sønderborg Kommune vurderer, at udvidelsen ikke vil forringe de landskabelige-, kulturhistoriske-, naturmæssige-, geologiske eller rekreative værdier i området, da der er tale om en udvidelse af et eksisterende anlæg. Den mindre tilbygning af den eksisterende drægtighedsstald vil blive foretaget i et område, som ligger inden for kystnærhedszonen og inden for "Værdifulde kystlandskaber", men da der kun bygges en mindre tilbygning, som ikke kan ses fra kysten og som bygges i sammenhæng med de eksisterende bygninger på ejendommen, vurderer Sønderborg Kommune, at udvidelsen kan ske med den ansøgte placering.

2.3 Placering i landskabet

Broager Lands åbne bundmorænelandskab med blødt stigende og faldende terræn orienteret mod vandet gør det rent landskabeligt sårbart over for placering af store landbrugsbyggerier, der let bliver meget synlige i landskabet. Dette er imidlertid ikke tilfældet med Skeldemark 10, der ligger på kanten af områdets eneste markante dal, der strækker sig fra Skelde Mose gennem Vigemose til Skelde Vig. De eksisterende bygninger er således placeret lavt i terræn og lavt i forhold til vejen fra kote ca. 2,5 – 7,5, så de putter sig i landskabet. Dette er yderligere forstærket af et gammelt markhegn mod nord og et nyere hegn mod vest. Desuden er der de nordøst forliggende skovarealer i Skelde Mose, der er med til at ramme landbrugsejendommen ind. Tillige med træerne ved vejen og de tætte hegn i de syd forliggende haver og hegnene sydøst for området.

Der er tale om en stor bygningsmasse – en tæt række af store landbrugsbygninger, der alle tilnærmelsesvis er opført i samme stil, sådan at der i hvert fald fra vest, ses ind på en ens, tæt række gavle. Denne ensartethed i bygningsmassen vurderes som et plus, da anlægget trods størrelsen fremstår som en harmonisk enhed. Dette princip følges i den nye tilbygning.

På nuværende tidspunkt er der beplantninger vest for bygningerne. Ejendommen er desuden afskærmet af bakker. Der er kun meget få naboer, som vil kunne se staldene.

Der er ikke umiddelbart planlagt yderligere beplantning rundt omkring ejendommen i forbindelse med udvidelsen – og det er heller ikke planen, at der skal fjernes noget af den eksisterende beplantning. Tilbygningen bygges i samme kote, som de eksisterende bygninger. Derved undgås for meget jordflytning.

Stalde, gyllebeholdere, andre bygninger, ventilationsafkast, vaskeplads, relevante dræn og afløb, vandboringer, siloer, befæstede arealer, adgangs- og transportveje mv. fremgår af bilag 2, 3, 4 og 6.

Der er ingen ensilageplads, møddingsplads eller nedgravede olietanke på ejendommen.

Miljømyndighedens vurdering

I landskabsbeskrivelse af Sønderjyllands Østkyst står der, at landbrugslandskabet generelt er sårbart overfor etablering af nye store landbrugsbygninger, der bliver synlige i det kuperede landskab. Bygningernes arkitektoniske kvaliteter og vedligeholdelse af hegn og lunde bliver således afgørende for kvaliteten af det fremtidige landbrugsland.

For at sikre sammenhæng i ejendommens samlede udtryk, stilles vilkår om at den nye tilbygning skal opføres, så den i udtryk, farver og materialevalg harmonerer med de eksisterende bygninger. Der må ikke anvendes blanke og/reflekterede materialer og de valgte farver skal være afdæmpede. Af samme årsag stilles også vilkår om, at den nye tilbygning opføres på samme kote som de eksisterende bygninger.

Sønderborg Kommunes Planafdeling er blevet hørt i forbindelse med sagsbehandlingen af det ansøgte. Planafdelingen har vurderet, at den nye staldbygning ikke kommer til at virke dominerende i landskabet, idet ejendommen ligger lavt i landskabet og den nye tilbygning udgør en meget lille del af den samlede bygningsmasse.

Der er ikke umiddelbart planlagt yderligere beplantning rundt omkring ejendommen i forbindelse med udvidelsen, men hvis det på sigt bliver aktuelt med yderligere beplantning opfordrer Planafdelingen til at supplere det vestlige hegn med en mere landskabelig yderrække og gøre overgangen mod øst mindre brat ved at plante grupper af egnskarakteristiske planter.

Det har baggrund i, at det relativt nye hegn mod vest er meget havepræget, forstået på den måde, at det består af en række rødgrønt kornel med en træække. I betragtning af de naturområder og hegnene med de hjemmehørende arter, der præger nærområdet, ville det være ønskværdigt, om dette hegn mod vest fik en yderrække mod vest – ud mod landskabet - af mere egnskarakteristiske arter. Så vil man stadig have glæde af det mere strømlinede hegn set inde fra bygningsområdet, og set ude fra, ville det falde bedre ind i omgivelserne.

Det vurderes ikke, at man ud fra en større landskabelig synsvinkel vil opnå det helt store ved at etablere en afskærmende beplantning øst for bygningerne som overgang til engene og mosen med de små skovparceller. I den lille skala er der imidlertid tale om en noget uskøn og brat overgang som den ligger i dag. Man vil kunne bløde denne overgang op ved f.eks. i tilknytning til arbejdsvejen at etablere nogle grupper af planter med de arter man finder i de omkringliggende hegn.

Der stilles således ikke vilkår om øget plantning, men der opfordres til at supplere det vestlige hegn med en mere landskabelig yderrække og gøre overgangen mod øst mindre brat ved at plante grupper af egnskarakteristiske planter.

For at sikre mod terrænændringer, stilles vilkår om, at eventuel udlægning af overskudsjord fra byggeprocessen maksimalt må udlægges med 50 cm tykkelse på omkringliggende arealer. Der kan eventuelt søges om større terrænændringer. Der stilles også vilkår om, at Sønderborg Kommune skal orienteres om, hvor jorden flyttes hen og hvor meget der flyttes, inden jorden flyttes.

På baggrund af de stillede vilkår vurderes det, at ejendommens placering og udformning er tilfredsstillende i forhold til § 23, punkt 4 i Lov om miljøgodkendelse m.v. for husdyrbrug for et landbrug af denne størrelse.

3 Husdyrhold, staldanlæg og drift

3.1 Bygninger

Ejendommens bebyggede areal er på ansøgningstidspunktet ifølge BBR opgjort til 7.314 m². Der er ingen verserende byggesager på ejendommen.

Bilag 2 og 3 viser en situationsplan for det samlede husdyrbrug.

Udvidelsen sker til dels i eksisterende bygninger og dels i en mindre tilbygning til en drægtighedsstald. Derudover opsættes yderligere seks fodersiloer, kontor- og folkeholdsfaciliteter ændres og der etableres en vaskeplads ved den eksisterende gyllelagune.

Oplysninger om bygningernes grundplan, bygningshøjde, taghældninger, bygningsmaterialer og farver, bebyggelsens fremtidige anvendelse med videre fremgår af tabel 3.

Tabel 3. Oversigt over bygninger

Bygning		Grundplan	Bygningshøjde	Taghældning	Bygningsmaterialer/farver	Anvendelse
BBR 9	Stuehus	197 m ²	Ca. 4 m	35 °	Røde murstensvægge, hvide vinduer med røde karme, rødt tegtag.	Stuehus
BBR 2+3 ST-100986	Hobbystald	468 m ²	Ca. 6 m	45 °	Gule mursten og mørkt ståltag	Ammekøer og heste
BBR 8	Maskinhus	440 m ²	Ca. 6 m	22 °	Vægge delvist i gule mursten med rød trempel i stålprofil plader, delvis åbne sider. Gråt eternittag.	Maskinopbevaring
BBR-5a	Halmlade	243 m ²	6 m	22 °	Vægge med gule mursten, rød trempel. Åben gavl med trekanten i røde stålprofilplader. Gråt eternittag.	Opbevaring af halmlade
BBR-5b ST-100990	Ny smågrise-stald	160 m ²	6 m	22 °	Vægge af søstenselementer, trempel i røde stålprofilplader. Gråt eternittag.	Eksisterende halmlade ombygges til smågrise-stald
BBR-5c ST-100989	Ny polteprøvning	642 m ²	6 m	22 °	Vægge af søstenselementer, trempel i røde stålprofilplader. Gråt eternittag.	Eksisterende halmlade bygges om til polteprøvningsstald
BBR-5d ST-100991	Ny drægtighedsstald	160 m ²	6 m	22 °	Vægge af søstenselementer, trempel i røde stålprofilplader. Gråt eternittag.	Eksisterende halmlade bygges om til velfærds drægtighedsstald
BBR-11-a ST-100985	Smågrise-stald	160 m ²	6 m	22 °	Vægge af søstenselementer, trempel i røde stålprofilplader. Gråt eternittag.	Eksisterende smågrise-stald med dybstrøelse ombygges til klimastald med gyllesystem
BBR-11-b ST-100987	Polteprøvning	642 m ²	6 m	22 °	Vægge af søstenselementer, trempel i røde stålprofilplader. Gråt eternittag.	Maskinhus ombygges til polteprøvning
Nr. 1 ST-100988	Ny tilbygning	Ca. 200 m ²	6 m	22 °	Forventet vægge af søstenselementer, trempel i røde stålprofilplader. Gråt eternittag.	Udvidelse af drægtighedsstald
BBR 12 ST-100984	Drægtighedsstald	ca. 1.225 m ²	6 m	22 °	Vægge med gule stålprofilplader, rød trempel i stålprofilplader, røde gavltrekanter og gråt eternittag.	Drægtighedsstald
BBR 6-b	Mellemgang	30 m ²	3 m			
BBR 6 ST-100983	Løbeafdeling	ca. 1.053 m ²	6 m	22 °	Vægge af søstenselementer, gavltrekanter i røde stålprofilplader. Gråt eternittag.	Løbeafdeling
BBR 6-a	Servicecenter	30 m ²	3,5 m		Vægge af søstenselementer. Der ansøges om at forhøje denne bygning, så den bliver i to etager. Det forventes at kunne gøres indenfor staldens nuværende højde.	Folkehold, omklædning toilet m.v.
BBR 12-a	Frokoststue	24 m ²	3,5 m		Træbarak med gule profilplader. Tagpap. Der ansøges om at forhøje denne bygning, så den bliver i to etager. Det forventes at kunne gøres indenfor staldens nuværende højde.	Frokoststue

BBR 13-a	Mellemgang	76 m ²	3,5 m	20 °	Vægge af søstenselementer, gråt eternittag	Teknik m.v.
BBR 13-b ST-100982	Farestald	1.710 m ²	6 m	18 °	Vægge af søstenselementer, røde gavltrekanter i stålprofilplader. Gråt eternittag.	Farestald
17 LA-67669	Gyllelagune	2.200 m ²			Udefra kan ses en 2 m høj jordvold	Gødningsopbevaring
BBR-10	Garage	54 m ²	6 m	45 °	Gule mursten og mørkt ståltag	Garage
	Siloer					
Nr. 2	Mellemgang	8 m ²	3 m		Stålprofilplader	Forbindelse mellem BBR11-b og BBR 12
Nr. 3	Mellemgang	12 m ²	3 m		Stålprofilplader	Forbindelse mellem BBR 5-d og 11-b
Nr. 4	Hus til luftrenser	25 m ²	3,5 m		Stålprofilplader	Luftrenser for ST-100987 og ST-100989

Gyllelagunen på 6.000 m³ fra 2004 er placeret ca. 370 m vest for anlægget. Der vil i forbindelse med udvidelsen blive etableret en vaskeplads, ca. 4 x 6 m, til vask af dyretransporter i forbindelse med lagunen. Vaskevand herfra ledes til lagunen.

Fodersiloer: I nudrift er der syv siloer opstillet på betonpladser ved staldene (en 4 tons, fire 14 tons, en 12 tons og en 17 tons siloer). Maks. 7 m i højde. Alle siloer er hvide.

I ansøgt drift forventes etableret 6 nye fodersiloer på maks. 14 tons (maks. 6 m i højden). Alle de nye siloer bliver også hvide.

Hvis der opbevares handelsgødning, er det på fast form i sække i maskinhuset (bygning 3). Det har dog ind til videre ikke været nødvendigt at opbevare handelsgødning i sække før udbringning. Der er fast bund i maskinhuset.

Den nuværende ejer har overtaget virksomheden i 1. august 2011.

Den planlagte om- og tilbygning forventes påbegyndt i efteråret 2012. Anlægget forventes i drift under ombygningen. Godkendelsen anses som udnyttet ved iværksættelse af bygge- og anlægsarbejder. Bygge- og anlægsarbejder skal færdiggøres i et rimeligt tempo og være afsluttet inden for et år.

Miljømyndighedens vurdering

Der stilles vilkår om at bygningerne skal opføres som beskrevet i de medsendte tegninger/skitser.

Der stilles vilkår om, at godkendelsen skal være udnyttet inden 2 år fra godkendelsen er meddelt. Godkendelsen anses som udnyttet ved iværksættelse af bygge- og anlægsarbejder. Bygge- og anlægsarbejder skal færdiggøres i et rimeligt tempo og være afsluttet inden for et år. Er produktionen ikke fuldt gennemført til denne dato, vil godkendelsen kun gælde for den produktion, der er ved udløbet af perioden eller registreret i løbet af årene.

Sønderborg Kommune gør opmærksom på, at ansøger skal indhente byggetilladelser til de planlagte bygninger og anlæg hos Sønderborg Kommune, inden de opføres.

3.2 Husdyrhold

Landbruget drives som en konventionel avlsbesætning med en kontinuerlig produktion.

Tabel 4 viser ejendommens årlige dyrehold/produktion udregnet efter de gældende regler for beregning af dyreenheder før og efter udvidelsen. Numrene i tabellen refererer til ansøgningskemaet opdeling i staldafsnit. Tallene i parentes er staldnumrene angivet på bilagene. Bilag 3 viser en situationsplan over anlægget, hvor de enkelte staldafsnit fremgår.

Tabel 4. Dyreholdets størrelse

	Staldafsnit	Art og vægtklasse/alder	Nudrift		Ansøgt drift	
			antal	DE	antal	DE
ST-100982 (13-b)	Farestald	Årsso, farestald, kassestier, delvis spaltegulv med grise til 7,4 kg.	986	69,13	950	66,00
		Smågrise 7,4-8 kg, toklimastald, delvis spaltegulv	26.000	3,16	0	0
ST-100983 (6)	Løbeafdeling	Årsso, løbe- og drægtighedsstald, individuel opstaldning, delvis spaltegulv	428	69,53	384	62,38
		Årsso, løbe- og drægtighedsstald, individuel opstaldning, delvis spaltegulv	118	19,21	106	17,26
ST-100984 (12)	Drægtighedsstald	Årsso, løbe- og drægtighedsstald, løsgående, dybstrøelse + spaltegulv	440	71,48	0	0
		Årsso, løbe- og drægtighedsstald, løsgående, delvis spaltegulv	0	0	316	51,33
		Årsso, løbe- og drægtighedsstald, løsgående, dybstrøelse	0	0	18	2,92
ST-100985 (11a)	Smågrisestald	Smågrise 7,4-27 kg, toklimastald, delvis spaltegulv	0	0	2.000	7,94
		Smågrise fra 7,2-25 kg, dybstrøelse	1.000	3,56	0	0
ST-100986 (2+3)	Kvæg og hest	Ammeko, 400-600 kg, dybstrøelse	3	1,88	6	3,75
		Årshest, 300 – 500 kg	2	0,69	2	0,69
		Årshest, 500 – 700 kg	3	1,30	3	1,30
		Kvie/stud, tung race (6 mdr. – kælvning), dybstrøelse	3	1,50	6	3,00
ST-100987 (11b)	Poltestald	Slagtesvin 27-105 kg, delvis spaltegulv, 50-75% fast gulv	0	0	2.000	55,58
ST-100988 (1)	Udvidelse drægtighedsstald	Årsso, løbe- og drægtighedsstald, løsgående, delvis spaltegulv	0	0	36	5,85
ST-100989 (5c)	Ny poltestald	Slagtesvin 27-105 kg, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	0	0	2.000	55,58
ST-100990 (5b)	Ny smågrisestald	Smågrise 7,4–27 kg, toklimastald, delvis spaltegulv	0	0	2.000	7,94
ST-100991 (5d)	Velfærdsstald	Årsso, løbe- og drægtighedsstald, løsgående, delvis spaltegulv	0	0	90	14,62
				241,4		356,7

Bygninger, antal stipladser, gulvtyper og udmugningssystem fremgår af tabel 5.

Miljømyndighedens vurdering

For at kunne kontrollere om godkendelsens vilkår om maksimalt dyrehold overholdes - med hensyn til antal, vægt og sammensætning af dyr – stilles der vilkår om, at der skal føres en driftsjournal. Der stilles desuden vilkår om, at der på ejendommen skal være mulighed for tilsynsmyndigheden kan føre tilsyn med dyreholdets størrelse ved optælling af dyr i stalden. Miljømedarbejderen vil ved tilsyn i staldene overholde gældende karantænerregler i besætningen. Det vurderes, at der ikke er behov for at stille vilkår om kontinuerlig produktion, da der er tale om en smågriseproduktion, hvor produktion er jævnt fordelt over hele året.

Det maksimale antal DE på 352,70 DE må ikke overskrides. Der kan dog være situationer (eks. sygdom i besætning, slagteristrejker m.m.), hvor dyreholdet vil være afvigende fra det godkendte. I sådanne situationer skal landmanden kunne dokumentere de særlige omstændigheder overfor tilsynsmyndigheden. Det er op til tilsynsmyndigheden at vurdere, om afvigelser i dyreholdet skyldes overproduktion eller naturlig variation/udsving.

Ansøger har ønsket at have mulighed for en fleksibilitet i produktionen. Det er blevet muligt jf. Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug nr. 294/2009 at anmelde ændringer i dyreholdets størrelse og sammensætning indenfor gruppen svin uden at ændringen udløser krav om miljøgodkendelse. Anmeldelsen kan ske under forsætning af, at forureningsparametrene lugt, ammoniak, nitrat og fosfor holdes neutrale. Kommunen henviser til denne anmeldeordning, hvis ansøger ønsker at foretage mindre justeringer i husdyrholdet.

3.3 Staldindretning

Bygninger, antal stipladser, gulvtyper og udmugningssystem fremgår af tabel 5.

Tabel 5. Oversigt over bygnings anvendelse, antal stipladser, udmugningssystem og gulvtype.

Stald nr.	Anvendelse	Dyretype	Nudrift stipladser	An-søgt stipladser	Udmugnings-system	Indretning og gulvtype
ST-100982 (13b)	Farestald	Årsso, farestald	280	260	Gyllekanaler	Kassestier, delvis spaltegulv
		Pattegrise hos søer	500	0	Gyllekanaler	Toklimastald, delvis spaltegulv
ST-100983 (6)	Løbeafdeling	Årsso, løbe-/ drægtighedsstald	313	279	Gyllekanaler	Individuel opstaldning, delvis spaltegulv
		Årsso, løbe-/ drægtighedsstald	86	77	Gyllekanaler	Individuel opstaldning, delvis spaltegulv
ST-100984 (12)	Drægtighedsstald	Årsso, løbe-/ drægtighedsstald	322	0	Gyllekanaler og dybstrøelse	Løsgående, dybstrøelse + spaltegulv
		Årsso, løbe-/ drægtighedsstald	0	229	Gyllekanaler	Løsgående, delvis spaltegulv
		Årsso, løbe-/ drægtighedsstald	0	13	Dybstrøelse	Løsgående,

		tighedsstald				dybstrøelse
ST-100985 (11a)	Smågrisestald	Smågrise	0	304	Gyllekanaler	Toklimastald, delvis spaltegulv
		Smågrise	200	0	Dybstrøelse	Dybstrøelse
ST-100986 (2+3)	Kvæg og hest	Ammeko, 400-600 kg	0	0	Gyllekanaler	Bindestald med grebning
		Årshest, 300 – 500 kg	2	2	Dybstrøelse	Dybstrøelse
		Årshest, 500 – 700 kg	3	3	Dybstrøelse	Dybstrøelse
		Kvie/stud, tung race (6 mdr. –kælvning)	0	0	Dybstrøelse	Dybstrøelse
ST-100987 (11b)	Poltestald	Slagtesvin/polte	0	486	Gyllekanaler	Delvis spaltegulv, 50-75% fast gulv
ST-100988 (1)	Udvidelse drægtighedsstald	Udvidelse drægtighedsstald	0	26	Gyllekanaler	Løsgående, delvis spaltegulv
ST-100989 (5c)	Ny poltestald	Slagtesvin/polte	0	486	Gyllekanaler	Delvis spaltegulv, 50-75% fast gulv
ST-100990 (5b)	Ny smågrise-stald	Smågrise	0	304	Gyllekanaler	Toklimastald, delvis spaltegulv
ST-100991 (5d)	Velfærdsstald	Årsso, løbe-/ drægtighedsstald	0	65	Gyllekanaler	Løsgående, delvis spaltegulv

Ud over at der bygges en mindre tilbygning til en eksisterende drægtighedsstald ændres en halmlade til smågrise-, polte- og velfærdsdrægtighedsstald, en eksisterende smågrisestald med dybstrøelse laves om til en smågrisestald med delvis fast gulv og 2-klimasystem og en maskinlade laves om til poltestald.

Der vaskes rutinemæssigt efter hvert hold i farestalden, i smågrisestaldene og i poltestaldene. Løbe- drægtighedsstaldene vaskes efter behov – primært i varme perioder, så dyrene ikke bliver kolde, da staldene aldrig er helt tømt. I kolde perioder er luftfugtigheden så høj, at vandet ikke kan bortventileres hurtigt nok.

Staldene vaskes med højtryksrensere med koldt vand. Staldene udtørres vha. varmekanon. Efter vask desinficeres med virkon S eller lignende.

Der er overbrusnings- og iblødsætningsanlæg i alle stalde bortset fra i løbeafdelingen. Der etableres overbrusnings- og iblødsætningsanlæg i de nye stalde. Det overvejes at installere højtryksskøling i løbestalden.

Ansøger oplyser følgende om bedste tilgængelige staldteknologi:

Med hensyn til BAT og staldsystemer så er der flere forskellige definitioner på, hvad BAT er. Dels er der referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF), dels er der BAT-teknologibladene, og dels er der www.husdyrgodkendelse.dk's beregninger.

Af BREF-dokumentet fremgår det, at følgende staldsystemer er BAT:

Staldsystemer for søer, løbeafdelingen og drægtighedsstalden:

- fuld- eller delspaltegulv med vakuumsystem nedenunder til hyppig fjernelse af gylle, eller
- delspaltegulv og en reduceret gødningskanal

Staldsystemer for søer, farestalden:

En boks med fuldspaltede jern- eller plastikgulve og som har:

- en kombination af vand- og gødningskanal, eller
- et udskylningssystem med gødningsrender, eller
- en gødningsopsamler nedenunder

Staldsystemer for grise, smågrisestalden

En sti:

- eller et en-etagesbur med fuld- eller delspaltegulv og et vakuumsystem til hyppig fjernelse af gylle, eller
- et en-etagesbur med fuldspaltegulv med et hældende betongulv nedenunder til adskillelse af urin og fækalier, eller
- med et delvist spaltet gulv (to-klimasystem), eller
- med et delvist spaltet gulv jern- eller plastikgulv og et skrånende eller konvekst fast gulv, eller
- med et delvist spaltet gulv med metal- eller plastikspalter og en lavvandet gødningskanal og kanal for fordærvet drikkevand, eller
- med delspaltegulv med trekantede jernspalter og en gødningskanal med hældende sidevægge

Staldsystemer for grise, slagtesvinestalden (polte)

- et fuldspaltet gulv med vakuumsystem til hyppig fjernelse af gylle, eller
- et delvist spaltet gulv med reducerede gødningskanaler, med hældende vægge og et vakuumsystem, eller
- et delvist spaltet gulv med et centralkonvekst fast gulv eller et hældende fast gulv foran stien, en gødningsrende med hældende sidevægge og en hældende gødningsbeholder.

Ifølge Dansk Svineproduktion har staldtyper med gyllekanaler med skrå vægge og skrånende gødningskakter samt stier med et centralt konvekst massivt gulv ikke fundet udbredelse i Danmark. Miljøstyrelsen har udgivet en række teknologiblade for bl.a. svinehold.

Der findes p.t. 20 teknologiblade:

- Køling af gyllen i svinestalde (3. udgave, revideret 31.05.2011)
- Køling af gylle i stalde til søer og smågrise (1. udgave oprettet 26.01.2011)
- Fast overdækning af gyllebeholder (1. udgave, oprettet 11.11.2010)
- Benzoesyre til smågrise (1. udgave, oprettet 24.11.2010)
- Råprotein i slagtesvinefoder (2. udgave, revideret 31.05.2011)
- Råprotein i sofoder (1. udgave, oprettet 31.05.2011)
- Fosfor i sofoder (1. udgave, oprettet 31.05.2011)
- Råprotein i smågrisefoder (1. udgave, oprettet 31.05.2011)
- Fosfor i smågrisefoder (1. udgave, oprettet 31.05.2011)
- Fosfor i slagtesvinefoder (2. udgave, revideret 31.05.2011)
- Svovlsyrebehandling af gylle (i slagtesvinestalde) (3. udgave, revideret 31.05.2011)
- Svovlsyrebehandling af gylle i smågrisestalde (1. udgave, oprettet 20.12.2010)
- Svovlsyrebehandling af gylle i sostalde (1. udgave, oprettet 20.12.2010)
- Kemisk luftrensning med syre, slagtesvin (3. udgave, revideret 23.05.2011)

- Kemisk luftrensning med syre, smågrise (1. udgave oprettet 29.04.2011)
- Kemisk luftrensning med syre, sostalde (1. udgave oprettet 29.04.2011)
- Biologisk luftrensning, Dyretype: Søer (1. udgave oprettet 29.04.2011)
- Biologisk luftrensning, Dyretype: Smågrise (1. udgave oprettet 29.04.2011)
- Biologisk luftrensning, Dyretype: Slagtesvin (1. udgave revideret 23.05.2011)
- Delvist fast gulv, slagtesvin (3. udgave revideret 29.03.2011)

Endvidere findes der følgende BAT-byggeblade/BAT-blade:

- Faresti med delvist spaltegulv (106.02-51, revideret 11.11.2004)

Det vurderes, at BAT-byggeblad ”Luftvasker med syre, rensning af 60 % afgangsluft” (106.04-58) er uaktuelt efter udgivelsen af BAT-blad ”Luftvasker med syre”.

BREF-dokumentet konkluderer, at farestalde med bokse med et delvist spaltet gulv og en reduceret gødningskanal ikke er BAT – mens et fuldspaltet gulv er det, hvis det er på plast eller metalgulv. På dette punkt er der ikke harmoni mellem BREF-dokumentet, BAT-byggebladene og

www.husdyrgodkendelse.dk.

Efter udvidelsen vil der være følgende staldgulve:

Stald afsnit	Gulvtype	BAT
ST 100982 (13b)	280 stier på delvis spaltegulv med støbejernsspalter og fast beton gulv	BAT ifølge byggeblad
ST 100983 (6)	Løbeafdeling 360 stier med delvis spaltegulv Polteafdeling 96 stier med delvis spaltegulv	BAT ifølge BREF BAT ifølge BREF
ST 100984 (12)	350 stipladser løsgående med delvis spaltegulv 20 sygepladser løsgående med dybstrøelse	BAT ifølge BREF Dyrevelfærd
ST 100985 (11a)	320 stipladser toklimastald delvis spaltegulv	BAT ifølge BREF
ST 100987 (11b)	512 stipladser med delvist spaltegulv køling af kanalbunden, gulvudsug og biologisk luftrensning	BAT ifølge BREF
ST 100988 (1)	40 stipladser. Løsgående delvis spaltegulv	BAT ifølge BREF
ST 100989 (5c)	512 stipladser polte. Delvis spaltegulv gulvudsug og biologisk luftrensning	BAT ifølge BREF
ST 100990 (5b)	320 Stipladser. Delvis spaltegulv.	BAT ifølge BREF
ST 100991 (5d)	100 stipladser. Løsgående delvis spaltegulv	BAT ifølge BREF

Der er/kommer ”træk og slip” i samtlige staldafsnit, undtaget stalde med dybstrøelse.

Anlægget indeholder altså primært stalde med delvis spaltegulve med vakuumsystem til hyppig fjernelse af gylle. Hvor ofte ”hyppig fjernelse” er, er ikke nærmere defineret i BREF-dokumentet. Der udsluses i klimastaldene efter hvert hold smågrise (normalt på mandage) samt hver torsdag i de øvrige staldafsnit.

Stald ST-100987 (11b) etableres med gyllekøling. Beregninger fra KH-Nordtherm viser, at der kan ske en ammoniakreduktion på 14 %, når der køles i det omfang, som den genvundne varme kan anvendes. Miljøeffekten af gyllekøling er ikke medtaget i Husdyrgodkendelse.dk, da det af tekniske

årsager ikke kan beregnes i samme stald som biologisk luftrensning. Effekten af luftrensningen i www.husdyrgodkendelse.dk skal derfor ses som en kombination af effekterne fra gyllekøling og luftrensning.

I stald nr. 100987 (11b) og 100989 (5c) installeres biologisk luftrensning. Den beregnede effekt er sat til 70 % reduktion i ammoniak, svarende til 341 kg N/år/stald. Der er lavet et fiktivt ansøgningsskema, hvor effekten af gyllekøling er beregnet til 69 kg N/år. Denne effekt skal fratrækkes kravet til effekten fra luftrenseren, da den mængde N, som tilbageholdes af gyllekøling ikke kan fanges af luftrenseren. Effekten af luftrenseren måles på, hvor meget kvælstof, der opsamles i vandet, som løber ned over panelerne. Kravet til luftrensning i stald 100987 (11b) skal derfor sættes til 272 kg N/år.

Selve luftrenseren planlægges placeret mellem stald ST100987 (11b) og ST100989 (5c), hvilket er centralt i forhold til udsugningerne. Det er ikke endeligt besluttet, hvilket luftrensningsystem, der vil blive valgt, men beregningerne er lavet på baggrund af et SKOV-anlæg. Det skulle være muligt at fjerne 70 % af kvælstoffet ved at dimensionere anlægget til at kunne tage 40 % af den maksimale ventilationsluftmængde.

Beregning af ammoniakemissionsniveauet jf. ”Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)” for søer, smågrise og slagtesvin viser, at ammoniakemissionsniveauet maksimalt må være 3.713,5 kg (se bilag 8).

Da emissionen ifølge www.husdyrgodkendelse.dk er 3.294,4 kg NH₃-N, lever ansøgningen op til Miljøstyrelsens udmeldte BAT-niveauer.

Miljømyndighedens vurdering

For at sikre at det generelle ammoniakreduktionskrav overholdes stilles vilkår om, at stald ST-100985 (11a), ST-100987 (11b), ST-100988 (1), ST-100989 (5c), ST-100990 (5b) og ST-100991 (5d) indrettes med delvis fast gulv.

Miljøstyrelsen har udsendt ”Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik (BAT) for husdyrbrug med konventionelt hold af søer med produktion af smågrise til 7 kg (gyllebaserede staldsystemer)”, ”Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik (BAT) for husdyrbrug med konventionel produktion af smågrise (gyllebaserede systemer)” og ”Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik (BAT) for husdyrbrug med konventionel produktion af slagtesvin (gyllebaserede systemer)”.

Sønderborg Kommune har beregnet emissionsgrænseværdien for det ansøgte projekt ud fra vejledningerne. Emissionsgrænseværdien er baseret på, at ansøgningen omfatter dels en omlægning af produktionen i de eksisterende bygninger og dels nybyggeri af en stald til drægtige søer. Beregningen fremgår af bilag 8. Beregningen viser, at det ansøgte projekt må have en samlet emissionsgrænseværdi på 3.713,5 kg H₃-N per år.

Da projektet har en ammoniakemission på 3.294,4 kg NH₃-N / år lever det op til BAT. Se nedenstående tabel 6:

Tabel 6. Ammoniakemission

	Ammoniakemission
Emissionsgrænseværdier beregnet ud fra Miljøstyrelsens vejledning	3.713,5 kg
Beregnet emission i	3.294,4 kg

www.husdyrgodkendelse.dk	
Emissionsgrænseniveauet er overholdt med:	419,1 kg

Ansøger har blandt andre virkemidler benyttet gyllekøling i staldafsnit ST-100987 (11b) samt biologisk luftrensning i staldafsnit ST 100987 (11b) og ST 100989 (5c) for at leve op til BAT. Der stilles vilkår til dette i godkendelsens forskellige afsnit.

Sønderborg Kommune vurderer derfor, at ansøger har redegjort for Bedste Tilgængelige Staldteknologi og at projektet lever op til BAT. Læs mere om gyllekøling i afsnit 3.5 og om luftrensning i afsnit 3.7. Vilkår til hhv. gyllekøling og luftrensning begrundes i de nævnte afsnit.

Sønderborg Kommune vurderer på baggrund af ovenstående at projektet lever op til BAT, og at projektet kan realiseres i de ønskede staldbygninger med den ansøgte indretning, og at ansøger i fornødent omfang har redegjort for implementering af BAT i forhold til staldindretning.

3.4 Ventilation

Al ventilation på ejendommen er mekanisk ventilation bortset fra stalden til heste og ammekøer, som er naturlig ventileret. Ventilationstype, maksimal ventilation, antal afkast og højde over kip fremgår af tabel 7 herunder.

Tabel 7. Oplysninger om ventilation

Stald nr.	Ventilationstype	Maks. ventilation i m ³ /h	Antal afkast	Placering af afkast
ST-100982 (13b)	Undertryk	84.000 m ³ /h	7	Ca. 0,5-1 m over kip
ST-100983 (6)	Undertryk	50.230 m ³ /h	4	Ca. 0,5-1 m over kip
ST-100984 (12)	Undertryk	55.400 m ³ /h	4	Ca. 0,5-1 m over kip
ST-100985 (11a)	Diffus undertryk	14.400 m ³ /h	4	Højde med kip til 1 m under kip
ST-100986 (2+3)	Naturlig ventilation	-	-	-
ST-100987 (11b)	Undertryk	64.000 m ³ /h	2 samt udsugning gennem luftrenser	2-3 m under kip placeret ved ydervæg
ST-100988 (1)	Undertryk	12.000 m ³ /h	2	Højde med kip til 1 m under kip
ST-100989 (5c)	Undertryk	64.000 m ³ /h	2 samt udsugning gennem luftrenser	Ca. 0,5-1 m over kip
ST-100990 (5b)	Diffus undertryk	14.400 m ³ /h	2-4	2-3 m under kip placeret ved ydervæg
ST-100991 (5d)	Undertryk	12.000 m ³ /h	2	Højde med kip til 1 m under kip

Alle eksisterende afkast er maksimalt i 1 m over kip.

Nye afkast vil formodentlig blive placeret med maks. 1 m over kip eller 1-3 m under kip. Da de nye polteprøvningsstalde bliver etableret med gulvudsug og luftrensning, vil der kun blive etableret få loftudsug, som hjælp i spidsbelastningsperioder. Afkast fra luftrenseren vil blive placeret centralt mellem de to stalde.

Oplysningerne for staldafsnit, som ændres i forbindelse med udvidelsen er beskrevet, sådan som anlægget forventes opført. Der kan komme mindre ændringer med hensyn til ventilationsydelse og antal afkast.

Der er alarm og nødventilation i alle staldafsnit.

Ansøger oplyser følgende om bedste tilgængelige teknologi for ventilation:

Ventilatorer vaskes i forbindelse med vask af de enkelte stalde (reducerer modstanden) – dvs. efter hvert hold smågrise, polte og farende søer og ca. en gang årligt i drægtighedsstalde.

I de eksisterende stalde er der Multistep-ventilation i farestalden. I de nye smågrisestalde vil der enten blive etableret Multistep-ventilation eller tilsvarende ventilation – evt. nye frekvensstyrede ventilationsanlæg, som har et meget lavt elforbrug. I de øvrige nye stalde vil der være gulvudsugning, hvilket er bedre for arbejdsmiljøet og giver optimale betingelser for at opnå den bedste effekt af luftrensning.

Miljømyndighedens vurdering

For at sikre at ventilationen til enhver tid fungerer optimalt, herunder har det lavest mulige energiforbrug, stilles der vilkår om, at der skal føres en driftsjournal for ventilationsanlæggene. Der stilles også vilkår om, at ventilationen skal rengøres minimum en gang årligt eller efter hvert hold ved holddrift (fx smågrisestalde). Datoer for rengøring og service skal noteres i journalen, som skal opbevares i fem år og forevises miljømyndigheden på forlangende.

Sønderborg Kommune vurderer, at ventilationssystemet ikke giver anledning til gener for de omkringboende. På baggrund af ejendommens placering i forhold til naboer, vurderes det, at der ikke skal stilles vilkår til de eksisterende eller kommende ventilationsafkast ud over, at de skal føres minimum 0,7 m over tagfladen, det sted det føres ud.

Det mekaniske ventilationssystem er styret af et temperaturregulerende styringssystem. Ventilationsystemet efterses og rengøres efter hvert hold. Der stilles vilkår om, at der skal installeres undertryksventilation i det nye staldanlæg, da dette har det laveste elforbrug. For at sikre så effektiv en ventilation som muligt stilles også vilkår om at der skal være så få ventilatorer i gang som muligt for at få så høj afkasthastighed som muligt. Det er miljømyndighedens vurdering, at ventilationen af staldene lever op til BAT, når vilkår efterleves.

Ændringer af ventilationsarrangementer må kun ske efter forudgående accept fra Sønderborg Kommune.

3.5 Fodring

I nudrift blæses foderet direkte over i siloerne og fra siloerne trækkes det ind i staldene ved kæde-træk i rørsystem eller vha. snegl. Der er støvcykloner på siloerne. De nye siloer får også støvcykloner.

Der fodres med færdigblandet tørfoder både i nudrift og i ansøgt drift. Der anvendes fasefodring med 2 blandinger til søer (en til diegivende og en til drægtige søer), 3 blandinger til smågrisene og en til poltene.

Det vurderes, at der ingen støvgener er for naboer i forbindelse med håndteringen af foderet.

Der er på ansøgningstidspunktet ikke pålagt ejendommen restriktioner i forhold til fodring. I nudrift er der derfor ikke indtastet særlige oplysninger, hvorved www.husdyrgodkendelse.dk beregner på baggrund af normtal.

For at leve op til Miljøstyrelsens Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT) for husdyrbrug med konventionelt hold af søer med produktion af smågrise til 7 kg (gyllebaserede staldsystemer) samt de tilsvarende vejledninger for produktion af smågrise og slagtesvin, har ansøger valgt at etablere gyllekøling og luftrensning. Der er derfor ikke behov for at foderkorrigere for at overholde de vejledende emissionsgrænseniveauer.

Der er ikke ensilageoplag på ejendommen.

Ansøger oplyser følgende om BAT for foder:

Ansøger vil generelt bestrebe sig på at benytte så få foderenheder og så lavt et råprotein- og fosforindhold som muligt.

Der anvendes foder indeholdende et fosfor- og råproteinindhold indenfor de vejledende niveauer i BAT-foder (jf. BREF).

Vejledende niveauer for råprotein i BAT-foder til svin fremgår af tabel 8.

Tabel 8. Vejledende niveau for råprotein i BAT-foder til svin.

Art	Faser	Indhold af råprotein (% i foder) ¹⁾	Samlet fosforindhold (% i foder) ²⁾
Fravænnede grise	< 10 kg	19-21	0,75-0,85
Smågrise	< 25 kg	17,5-19,5	0,60-0,70
Slagtesvin	25-50 kg	15-17	0,45-0,55
Slagtesvin	50-110 kg	14-15	0,38-0,49
So	Drægtighed	13-15	0,43-0,51
So	Diegivning	16-17	0,57-0,65

¹⁾ Med tilstrækkeligt afvejet og optimal tilførsel af aminosyrer

²⁾ Med tilstrækkeligt fordøjeligt fosfor med brug af fx højtfordøjelige uorganiske foderfosfater og/eller fytase

BAT for fosfor:

I forhold til "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)" for søer, smågrise og slagtesvin, er det Miljøstyrelsens udmelding, at emissionsgrænseværdien svarer til følgende udbringningsmængder for fosfor fra sogylle, smågrise-gylle og slagtesvinegylle er maks. 23 kg P/DE ab lager svarende til 32 kg P/ha, 27,8 kg P ab lager, svarende til 39 kg P/ha og 20,5 kg P/DE ab lager svarende til 28,7 kg P/ha. Med 111,16 DE slagtesvin, 15,88 DE smågrise, 220,96 DE årssøer, og modtaget 180,13 DE slagtesvin bliver det maks. 21,75 kg P/DE ab lager svarende til 30,37 kg P/ha. www.husdyrgodkendelse.dk kommer frem til, at der er gennemsnitligt 22,8 kg P/DE ab lager for det ansøgte projekt, men kun 30,2 kg P/ha da dyretrykket er reduceret til 1,35 DE/ha.

I notatet om BAT er reduktion af dyretryk ikke nævnt som virkemiddel, men må antages at kunne sidestilles med gylleseparation, som heller ikke reducerer produktionen af P i gyllen, men reducerer den udbragte mængde.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at der med de nuværende og planlagte tiltag til opbevaring og håndtering af foder ikke sker en væsentlige øget påvirkning af omgivelserne.

Sønderborg Kommune vurderer, at det er BAT-standard med hensyn til fodring for et projekt af den omhandlede størrelse, når foderet ligger indenfor de vejledende BAT-niveauer og når der anvendes fasefodring.

Der stilles vilkår om, at ansøger skal dokumentere foderets indhold af råprotein og samlet fosforindhold for at sikre at der sker en god udnyttelse af det tilsatte fosfor i foderet. Dokumentation skal gemmes i fem år og forevises miljømyndigheden på forlangende.

For at sikre en god udnyttelse af foder som ressource, stilles der vilkår om mængden af forbrugt foder og opstået spild skal noteres i en driftsjournal.

Det vurderes, at ansøger anvender BAT i tilstrækkeligt omfang, hvis ovennævnte vilkår overholdes.

3.6 Gyllekøling

Der installeres gyllekøling i stald ST-100987 (11b) med en effekt på 14 %. I ansøgningskemaet i www.husdyrgodkendelse.dk er der ikke indtastet gyllekøling, da ansøgningsystemet af tekniske årsager ikke kan regne med to ammoniakreducerende tiltag i samme stald. Effekten af luftrensningen skal derfor ses som en kombination af effekterne af både gyllekøling og luftrensning. Effekten af gyllekølingen er beregnet i et fiktivt ansøgningskema til 69 kg N/år. Se mere under afsnittet luftrensning 3.7.

Beregningerne viser, at den genvundne varme dækker farestaldens behov for varme. På ansøgningstidspunktet er der ikke taget stilling til varmepumpens endelige størrelse og placering.

Med et samlet gyllekummeareal på 545 m² med træk og slip system, kan den nødvendige køleeffekt beregnes ud fra Miljøstyrelsens BAT-blad "Køling af gyllen i svinestalde", 1. udgave, 19. maj 2009. Der skal således være en køleeffekt på gennemsnitligt 14,89 W/m² og varmepumpen skal kunne levere en køleeffekt på mindst 8.113 W. Se bilag 9.

Tabel 9. Gyllekøling – nødvendig køleeffekt

Stald	Ammoniakreduktion	Nødvendig køleeffekt pr. m ² (W/m ²)	Nødvendig køleeffekt i alt (kW)
ST-100987 (11b)	14,0	14,89	8,1 kW

Overskudsvarme genbruges til opvarmning af gulve i farestald jf. bilag 9.

Inden staldene tages i brug, fremsendes beregning til Sønderborg Kommune, der dokumenterer, at anlægget lever op til nødvendige køleeffekter angivet i oversigten herover.

Som udgangspunkt vil anlægget køre året rundt, men afhængigt af varmepumpens størrelse vil det faktiske antal driftstimer kunne variere.

Gyllekølingslagerne er støbt ned i kanalbunden i stalden. Slangerne er koblet til en varmepumpe. Varmepumpen er opstillet i farestalden. Slangerne er DS godkendte PEL-slangere. Der anvendes kølevæske i køleslangerne. Kølevæsken består af ethylenglycol og natrium 2-ethylhexanoat. Der installeres trykfaldsalarmer på væskestand i køleslangere. Ansøger har søgt om tilladelse efter § 19 i Miljøbeskyttelsesloven.

Miljømyndighedens vurdering

Som beskrevet i afsnit 3.2 og 3.3 Husdyrhold og staldindretning vurderer Sønderborg Kommune, at det i et projekt af den omhandlede størrelse og som følge af de konkrete forhold i ansøgningen er BAT at etablere gyllekøling i stalde, i det omfang den indvundne varme kan genanvendes.

Gyllekølingsanlægget etableres med henblik på at reducere ammoniakemissionen, jf. afsnit 5.1, hvorfor der stilles vilkår herom, herunder vilkår til indretning, vedligeholdelse og drift.

Den månedlige driftstid, hvor varmepumpen kører efter ibrugtagning, skal noteres i en driftsjournal. Desuden stilles der vilkår om, at kølingsanlægget skal være forsynet med et trykovervågningssystem og alarm, så systemet i tilfælde af lækage stopper automatisk.

Det vurderes, at der med den beskrevne praksis kan opnås en gennemsnitlig ammoniakreduktion over året på 14,0 %, da anlægget er dimensioneret i henhold til Miljøstyrelsens BAT-blad "Køling af gyllen i svinestalde", 1. udgave, 19. maj 2009.

Det vurderes desuden, at det er sikret at overskudsvarmen fra gyllekøling bliver udnyttet.

Etablering af gyllekølingsanlægget skal godkendes særskilt af Sønderborg Kommune, Afdeling Vand og Jord i henhold til § 19 i Miljøbeskyttelsesloven. Der er meddelt forhåndsgodkendelse til etablering af gyllekøling i forbindelse med denne godkendelse.

Vilkårene for gyllekøling er fastsat i overensstemmelse med vilkårsforslagene i BAT-blad Køling af gyllen i svinestalde 1. udgave 19.05.2009.

3.7 Luftrensning

Biologisk luftrensning reducerer ammoniak og lugt fra staldluft igennem biologisk omsætning af de forurenende stoffer. Luften ledes gennem et filtermateriale, som holdes fugtigt, så ammoniak og lugtstoffer absorberes i en vandfilm i biofiltret og efterfølgende nedbrydes af mikroorganismer, der lever på filtermaterialet.

Biologiske luftvaskere er konstrueret af filterelementer med høj porøsitet, som løbende overrisles med vand. En del af den fjernede ammoniak omsættes via nitrifikation til nitrit og nitrat. Den akkumulerede ammonium, nitrit og nitrat fjernes med lænsevand.

I stald nr. 100987 (11b) og 100989 (5c) installeres biologisk luftrensning. Den beregnede effekt er sat til 70 % reduktion i ammoniak, svarende til 341 kg N/år/stald. Der er lavet et fiktivt ansøgningskema, hvor effekten af gyllekøling er beregnet til 69 kg N/år. Denne effekt skal fratrækkes kravet til effekten fra luftrenseren, da den mængde N, som tilbageholdes af gyllekøling ikke kan fanges af luftrenseren. Effekten af luftrenseren måles på, hvor meget kvælstof, der opsamles i vandet, som løber ned over panelerne. Kravet til luftrensning i stald 100987 (11b) skal derfor sættes til 272 kg N/år.

Selve luftrenseren planlægges placeret mellem stald ST100987 (11b) og ST100989 (5c), hvilket er centralt i forhold til udsugningerne. Det er ikke endeligt besluttet, hvilket luftrensningsystem, der vil blive valgt, men beregningerne er lavet på baggrund af et SKOV-anlæg. Det skulle være muligt at

fjerne 70 % af kvælstoffet ved at dimensionere anlægget til at kunne tage 40 % af den maksimale ventilationsluftmængde.

Vand- og elforbrug til luftrensningen er desuden beskrevet i afsnit 3.8.

Miljømyndighedens vurdering

Biologisk luftrensning af afgangsluften etableres for at overholde de vejledende emissionsgrænseværdier for ammoniak. Samtidig etableres luftrensningen for at reducere ammoniakudledningen til de omkringliggende naturområder.

Det vurderes, at der med den beskrevne praksis kan opnås en gennemsnitlig ammoniakreduktion over året på 70,0 % som angivet i ansøgningen, da anlægget forventes dimensioneret i henhold til Miljøstyrelsens Teknologi-blad "Biologisk luftrensning", 1. udgave, 23. maj 2011.

Da luftvaskeren etableres med henblik på at reducere ammoniakemissionen, jf. afsnit 5.1, stilles der vilkår til indretning, vedligeholdelse og drift.

Da det endnu ikke er endeligt fastlagt, hvilket luftrensningssystem, der vælges, stilles der vilkår om, at hvis der vælges et andet system end det, der er foretaget beregninger på i denne godkendelse, skal kommunen orienteres. Ligeledes skal det kunne dokumenteres, at effekten på ammoniak er den samme.

Der stilles ligeledes vilkår til egenkontrol med anlægget, så det sikres at anlægget kører som det skal og at der bliver tilkaldt den nødvendige service.

Der skal ligeledes føres logbog over anlægget hvor fx ledningsevne, vandforbrug, rengøring, driftsstop osv. noteres.

Vilkårene for biologisk luftrensning er fastsat i overensstemmelse med vilkårsforslagene i Teknologi-blad Biologisk luftrensning i slagtesvinesvinestalde 1. udgave 23. maj 2011.

3.8 Energi- og vandforbrug

I forbindelse med drift af ejendommen og den beskrevne husdyrproduktion før og efter udvidelsen, er der skønnet at være et forbrug af råvarer og hjælpestoffer som i tabel 10.

Tabel 10. Forbrug af energi.

	Før udvidelse mængde pr. år	Efter udvidelse mængde pr. år
El til produktionen	270.000 kWh	400.000 kWh
El til luftrensning	-	24.000 kWh
I alt	270.000 kWh	424.000 kWh

Elforbruget dækker ventilation, belysning, gyllepumper, drift af foderanlæg, gyllekøling, luftrensning og øvrige elektriske maskiner.

Der forventes et strømforbrug til luftrensning på ca. 6 kWh pr. produceret slagtesvin, svarende til 24.000 kWh totalt.

Bedriftens årlige elforbrug til gårdens drift forventes at stige fra 270.000 kWh til 424.000 kWh efter udvidelsen. Det svarer til en forøgelse på 57 %.

Ejendommens forventede vandforbrug fremgår af tabel 11.

Tabel 11. Forbrug af vand.

	Før udvidelse mængde pr. år	Efter udvidelse mængde pr. år
Drikkevand, vask i stalde, overbrusning mv.	ca. 5.500 m ³	ca. 9.300 m ³
Rengøring af maskiner	10 m ³	ca. 10 m ³
Sprøjtning	ca. 140 m ³	ca. 140 m ³
Stuehus og folkerum	ca. 200 m ³	ca. 200 m ³
Luftrensning	0 m ³	800 m ³
I alt	5.850 m ³	10.650 m ³

Ejendommen forsynes med vand fra Skelde vandværk.

Bedriftens årlige vandforbrug til gårdens drift forventes at stige fra 5.850 m³ til 10.650 m³ efter udvidelsen/ændringen. Det svarer til en forøgelse på 82 %.

Der forventes et vandforbrug til luftrensning på 800 m³, heraf 0,02 m³ lænsevand pr. slagtesvin, som tilføres gyllebeholderen, svarende til i alt 80 m³. Disse 80 m³ er medregnet i behovet for opbevaring.

Ansøger oplyser følgende om energibesparende foranstaltninger (BAT):

Alle stalde er isolerede. For at spare på energien er der installeret lavenergilysstofrør i løbeafdelingen i 2011. Der bliver ligeledes installeret lavenergilysstofrør og lavenergi varmekræverer i den nye stald. I eksisterende stalde vil der løbende blive udskiftet til lavenergibelysning, såfremt det er muligt. Der er installeret timer på belysningen i løbeafdeling (lys kl. 6-21) og drægtighedsstald (lys kl. 6-19.30). Der vil blive installeret timer på den nye smågrisestald (lys kl. 6-19.30). Derudover er der timerstyret lys i forbindelse med fodring i farestalden. De øvrige stalde er ikke timerstyret. Lyset i disse stalde tændes i forhold til dyrenes behov og ved arbejde i staldene.

Ventilatorer vaskes i forbindelse med vask af de enkelte stalde (reducerer modstanden) – dvs. efter hvert hold smågrise, polte og farende søer og ca. en gang årligt i drægtighedsstalde.

I de eksisterende stalde er der Multistep-ventilation i farestalden. I de nye smågrisestalde vil der enten blive etableret Multistep-ventilation eller tilsvarende ventilation – evt. nye frekvensstyrede ventilationsanlæg, som har et meget lavt elforbrug. I de øvrige nye stalde vil der være gulvudsugning, for at forbedre arbejdsmiljøet, og have den bedste effekt af luftrensning.

Smågrisestaldene er indrettet med overdækning, som bevirker, at behovet for rumvarme til smågrisene er mindre.

Gyllekølingen i stald ST-100987 (11b) bevirker, at fyringsolieforbruget forventes at blive meget lavt.

Desuden har ejendommen gennemgået et eleftersyn i 2008 og et energieftersyn ved en energikon-sulent i 2012.

Ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT (lavenergibelysning, eftersyn og rengøring af ventilatorer, temperaturstyring der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation samt gyllekøling).

Ansøger oplyser følgende om vandbesparende foranstaltninger (BAT):

Vandbesparelse opnås ved drikkenipler i drikkekopper eller integreret i foderautomaterne.

I farestalden er der drikkeventiler i krybberne og i de eksisterende løbestalde er der krybber med aquaflo (fast vandspejl i krybber). I drægtighedsstalden er der drikkekopper.

Den nye klimastald og polteprøvningsstald forventes at blive med foderautomater med integrerede drikkenipler.

Der er overbrusnings- og iblødsætningsanlæg i alle stalde undtagen i løbeafdelingen.

Ved vask af stalde, hvor der er overbrusnings-/iblødsætningsanlæg, benyttes dette, hvorefter staldene vaskes med højtryksrensere med koldt vand. I øvrige staldafsnit rengøres vha. højtryksrensere. Både iblødsætning og vask med højtryksrensere er vandbesparende.

Ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT (brug af iblødsætningsanlæg og vask med højtryksrensere samt drikkenipler i drikkekopper og foderautomater/krybber). Vandforbruget måles ikke som sådant, men tjekkes løbende (ca. en gang om måneden). Staldene kontrolleres dagligt, og der udføres småreparationer med det samme eller tilkaldes service, hvis der er behov for det.

Det forventes, at der etableres et system til styring af vandforbruget. Fx i form af en vandalarm, som fungerer på den måde, at hvis der bruges mere vand end en forudbestemt mængde, lukker vandforsyningen af og sender en alarm – eller i form af et system, som kan regulere vandforsyningen.

Miljømyndighedens vurdering

I henhold til Videnscenter for Svineproduktions Rentabilitetsbegninger for svinehold er elforbruget for en tilsvarende produktion godt 330.000 kWh. Det forventede forbrug i ansøgt drift er derfor lidt højere end normen. Dette skyldes blandt andet at der skal bruges strøm til gyllekøling og luftrensning.

For at sikre en god udnyttelse af ressourcerne stilles der vilkår om, at ejendommen igen skal gennemgå et energieftersyn, hvis elforbruget overstiger 425.000 kWh. Energifetersynet er gratis og fås ved henvendelse hos elskabet.

Der stilles vilkår om, at besøgsrapporten fra et eventuelt energieftersyn skal fremsendes miljømyndigheden. Der stilles også vilkår om, at hvis besøgsrapporten viser energiforbedringer, som via besparelse på el kan tilbagebetales indenfor to år, skal disse udføres senest to år efter modtagelsen af rapporten.

For at miljømyndigheden kan kontrollere elforbruget skal det dokumenteres, for eksempel ved fremvisning af elregning. Dokumentation skal gemmes mindst fem år og fremvises miljømyndigheden på forlangende.

Det fremgår af tabel 11, at det forventede vandforbrug vil være ca. 10.650 m³ årligt efter udvidelsen.

I henhold til "Håndbog for svinehold 2008" er det gennemsnitlige årlige vandforbrug for en tilsvarende produktion ca. 7.900 m³ vand +/- 25 %. Heri er ikke medregnet vand til overbrusning og vand til kvæg/heste. Derudover kommer også vand til drift af luftrensning. Det vurderes derfor, at vandforbruget på ejendommen ligger inden for normtallene. For at sikre en god udnyttelse af vandressourcen stilles der vilkår om, at hvis vandforbruget stiger over 11.500 m³ årligt, skal ansøger indsende redegørelse til kommunen om, hvorfor vandforbruget er steget og hvilke tiltag der planlægges brugt til at nedbringe vandforbruget.

For at sikre, at der sker en god udnyttelse af ressourcerne, stilles der vilkår om, at forbruget af vand skal registreres årligt, således det er muligt at følge forbruget og dermed lave en indsats, hvis forbruget stiger.

Det er miljømyndighedens vurdering af virksomhedens lever op til kravene til BAT for energi og vandforbrug, hvis ovenstående vilkår overholdes og virksomheden i øvrigt drives som beskrevet.

3.9 Spildevand

Rengøringsvand og drikkevandsspild er beregnet og indgår i den samlede gyllemængde. Tabel 12 viser en oversigt over spildevand.

Tabel 12. Oversigt over spildevand

Spildevandstyper	m ³ /år før udvidelse	m ³ /år efter udvidelse	Afledes til	Renseforanstaltning
Rengøringsvand, drikkevandsspild mv.	ca. 600 m ³	ca.700 m ³	Løber i gyllekanaler og videre til gyllebeholder	Ingen
Vaskevand fra vaskepladsen	Ca. 26 m ³	Ca. 26 m ³	Ledes til gyllebeholder	Ingen
Regnvand tilledt gyllebeholder fra vaskeplads	Ca. 10 m ³	Ca. 10 m ³	Ledes til gyllebeholder	Ingen
Sanitært spildevand stuehus	Ca. 170 m ³	Ca. 170 m ³	Via septiktank til vandløb	Septiktank
Sanitært spildevand fra wc i folkerum	Ca. 20 m ³	Ca. 20 m ³	Via septiktank til vandløb	Septiktank
Spildevand fra luftrensning	0	Ca. 80 m ³	Ledes til gyllebeholder	Ingen
Tagvand og andet overfladevand	Ca. 7.700 m ³	Ca. 7.800 m ³	Gennem regnvandsledninger til vandløb og videre ud i Flensborg Fjord (se bilag 7)	Ingen

Mængden af rengøringsvand til vask af stalde, drikkevandsspild og vand til overbrusning er skønnet. Tagvand er skønnet ud fra 0,7 m³ pr m².

Bilag 7 viser et oversigtskort med angivelse af afløbsforhold for ejendommen.

Sanitært spildevand fra folkerum og beboelse ledes til septiktank. Septiktanken er tilmeldt tømningsordning.

Ansøger ønsker fortsat at aflede tagvand til drængrøft. Ansøger vil gerne undgå at etablere et forsinkelsesbassin. Beregninger af samlede tagfladeareal med afløb viser, at der er ca. 7.700 m² i nudrift og 7.800 m² i ansøgt drift. Ansøger har indsendt en udfyldt ansøgning om tilladelse til udledning af overfladevand. Ansøgningen er blevet behandlet af Vand og Jord afdelingen, som d. 12. oktober 2012 har meddelt spildevandsudledningstilladelse.

Vaskeplads

Der vil blive etableret en ca. 5 x 8 m stor vaskeplads ved gyllelagunen. Vaskevand fra vaskepladsen ledes direkte i fortanken og videre til lagunen. Vaskepladsen vil blive brugt til vask af dyretransporter og sprøjte. Sprøjten er forsynet med kurve til kemikalier og har desuden en rentvandstank, så sprøjten vaskes indvendigt ude på marken og vaskevandet indgår i markbehandlingen.

Der er etableret en påfyldplads til sprøjten vest for stald 5-d, se bilag 4. Kemikalier påfyldes i marken.

Spildevand tilledt gyllebeholder

Jf. standardkapacitetsberegning er der ca. 6,32 m³ gylle/årso (beregnet som worst case med alle dyr i løbe- og drægtighedsstalde løse med 4,64 m³ gylle pr. so, selv om der er individuel opstilling i løbeafdeling, og 1,68 m³ gylle pr. so i farestald) (heri er der inkluderet 340 l vaskevand pr. so). For smågrise er der beregnet 0,144 m³ gylle/gris 7,3-33 kg og for smågrise 7,4-27 kg er der 0,104 m³ gylle/gris (heri er der inkluderet 20 l vaskevand pr. dyr og 15 l drikkevandsspild). For polte er der 0,476 m³ gylle/dyr 27-105 kg (heri er der inkluderet 25 l vaskevand pr. dyr og 75 l drikkevandsspild).

Kapacitetsberegning (ansøgt drift):

950 årssøer x 6,32 = 6.004 m³

4.000 smågrise 7,4-27 kg x 0,104 m³ = 415 m³

4.000 polte 27-105 kg x 0,476 m³ = 1.905 m³

Vaskevand + regnvand på vaskeplads på ca. 28 m² = 26 + 28 m³

Bidraget fra lufttrensere 80 m³.

I alt 8.458 m³

Opbevaringskapacitet i gyllebeholdere: 7000 m³ (6000 m³ lagune + 2500 m³ i lejet gyllebeholder – 1500 m³ udlejet kapacitet)

Der er altså ca. 9,9 måneders opbevaringskapacitet i ansøgt drift i gyllebeholdere alene.

Erfaringsmæssigt er der et stort vandforbrug til søerne, men selv med 10 % ekstra vand til søerne vil opbevaringskapaciteten være på ca. 9,3 måneder.

Miljømyndighedens vurdering

De beskrevne spildevandstyper kan opdeles i sanitært spildevand (fra stuehus og folkerum), spildevand fra husdyrproduktionen (vask af stalde, maskiner mv. samt regnvand fra vaskepladsen) samt uforurenede regnvand fra tage og omgivende arealer. Sønderborg Kommune vurderer, at når sanitært spildevand afledes til septiktank og når spildevandet fra husdyrproduktionen ledes til gyllebeholdere og uforurenede regnvand ledes til drængrøft og videre til vandløb, så sker afledningen miljømæssigt forsvarligt.

For at sikre mod forurening i forbindelse med vask af maskiner mv. stilles vilkår om, at vask af landbrugsmaskiner, sprøjte og transportbiler mv. skal ske på en vaskeplads med en tæt, befæstet bund med afløb til forbeholder eller gyllebeholder. Pladsen skal være to meter længere og bredere, end den største maskine, som vaskes derpå.

Der sker en forøgelse i den samlede tagflade med afløb på 200 m². Der er ansøgt om at udlede overfladevandet til drængrøft og videre til vandløb. Der er meddelt tilladelse af afdeling for Vand og Jord d. 10. oktober 2012.

Sønderborg kommune vurderer, at udledningen af næringsstoffer i vandet fra tagflader og lignende, ikke vil skade miljøet, når vilkårene i udledningstilladelsen er overholdt. Vilkaere er nærmere beskrevet i udledningstilladelsen. Udledningstilladelsen er en forudsætning for opførelse af det nye anlæg.

Der må ikke tages vand til påfyldning direkte fra boring eller overfladevand.

3.10 Affald

Tabel 13 viser en redegørelse for håndtering af affald. Alle mængder er skønnede.

Tabel 13. Affald

Affaldstype	Opbevaringssted	Transportør	Modtageanlæg	Mængder	EAK-kode	ISAG-kode
Olie- og kemikalieaffald:						
Spildolie	Maskinhus/værksted på spildbakker	Y/X-olie	Y/X-olie	Ca 75 liter/år	13.02.08	06.01
Olie- og brændstoffiltre	Maskinhus/værksted på spildbakker	Maaling	Allsund Affald - Skodsbøl	5 – 10 stk./år	16.01.07	06.05
Blyakkumulatorer	Maskinhus/værksted på spildbakker	Maaling	Allsund Affald - Skodsbøl	Maks. 1/år	16.06.01	05.99
Rester af bekæmpelsesmidler	Kemikalierum Maaling	Maaling	Allsund Affald - Skodsbøl	1 liter	20.01.19	05.12
Spraydåser	Affaldsposer, stald	Maaling	Allsund Affald - Skodsbøl	100-300 stk./år	15.01.10	23.00
Kanyler i særlig beholder	Stald Maaling	Gråsten Apotek	Gråsten apotek	Ca. 5.000 stk./år	18.02.02	66.00
Batterier – alle typer	Affaldsposer, stald	Maaling	Allsund Affald - Skodsbøl	Ca. 100/år	20.01.33	77.00
Fast affald:						
Pap og papir (primært emballage)	Container til genanvendeligt affald	Knud Erik Heissel A/S	Godkendt modtageanlæg	1/måned	15.01.01	50.00
Plast (primært emballage)	Container til genanvendeligt affald	Knud Erik Heissel A/S	Godkendt modtageanlæg	1/måned	15.01.02	52.00

Lysstofrør og elsparepærer	Maskinhus	Maaling	Allsund Affald - Skodsbøl	Ca. 100 / år	20.01.21	79.00
Jern og metal	Maskinhus	Terkelsen A/S	Godkendt modtageanlæg	Ca. 2.000 kg/år	02.01.10	56.20
Tomme olietromler	Maskinhus/værksted på spildbakker	Terkelsen A/S	Godkendt modtageanlæg	Maks. 1/år	15 01 04	
Diverse brændbart	Container	Knud Erik Heissel A/S	Godkendt modtageanlæg	1/måned	Afhængig af indhold	19.00
Tomme medicin-glas	Container	Knud Erik Heissel A/S	Godkendt modtageanlæg	1/måned	15..01.07	51.00
Paller	Byttes ved modtagelse af varer	Knud Erik Heissel A/S	Godkendt modtageanlæg	1/måned	15.01.03	62.00

Der er intet affald i form af medicinrester. Medicin opbevares i køleskab i den lille mellembygning mellem staldafsnit ST-100982 (13b) og ST-100983 (6) Affaldscontainere til genanvendeligt affald og brændbart står opstillet ved gavlenden til bygning 11-a. Glasaffald kommes i container placeret i maskinhus (8). Dagrenovation er placeret ved stuehuset (9).

Døde dyr opbevares dels i en smågrisecontainer ved farestald, betonplads ved mellembygning mellem smågrisestald og farestald, og dels på DAKA pladsen ved gyllelagunen. Der er opstillet en kølecontainer ved farestalden. Dyrene køres ud til pladsen ved lagunen umiddelbart før afhentning. Døde dyr opbevares under kadaverkap på betonspalter eller i containere.

Pladsen ved lagunen er afskærmet på alle sider. Der er ingen naboer, som kan se pladsen fra deres ejendom, og pladsen kan heller ikke ses fra offentlig vej. Daka afhenter dyrene. Dyr til afhentning tilmeldes pr. telefon.

I 2010 er der afleveret 140 søer og 79 containere med smågrise til DAKA. Mængden forventes at være uændret.

Miljømyndighedens vurdering

For at sikre en korrekt affaldshåndtering stilles vilkår til opbevaring, håndtering samt bortskaffelse af rester af bekæmpelsesmidler og farligt affald.

Vilkårene vurderes at være tilstrækkelige til at forhindre gener for omgivelserne og forurening fra affald.

Virksomheden skal desuden være opmærksom på, at alt affald skal opbevares, transporteres og bortskaffes i overensstemmelse med de til enhver tid gældende bestemmelser herom. Der henvises til:

- *Affaldsbekendtgørelsen*
- *Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier Forskrift 1/2011*
- *Regulativ for erhvervsaffald, 2011*
- *Regulativ for husholdningsaffald, 2011*

- *Bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr*

Undtaget er dog bestemmelserne i *Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier*, som ikke gælder godkendelsespligtige virksomheder, og dermed ikke for denne ejendom. For at sikre, at der ikke sker forurening på ejendommen i forbindelse med opbevaring og håndtering af farligt affald og kemikalier, stilles der vilkår herom. Vilkårene vil være i overensstemmelse med bestemmelserne i *Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier*.

Reglerne i "Bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr" skal efterleves.

I henhold til regulativerne gælder det, at medicinrester (inklusive vaccinerester og brugte kanyler) skal afleveres på apoteket. Tømt emballage kan bortskaffes med dagrenovationen.

Ejer skal sikre sig, at genanvendeligt affald bliver afleveret til et registreret genanvendelses anlæg.

3.11 Råvarer og hjælpestoffer

Forbruget af energi og vand er beskrevet i afsnit 3.8.

Tabel 14 viser en oversigt over forbruget af råvarer og hjælpestoffer.

Tabel 14. Forbrug af råvarer og hjælpestoffer

	Før udvidelse mængde pr. år	Efter udvidelse mængde pr. år
Fyringsolie til produktionen	9.000 l	2.600 l
Dieselolie til produktionen	7.500 l	7.500 l

Når der etableres gyllekøling, vil der stort set ikke være behov for at benytte fyringsolie. Der er for en sikkerheds skyld dog angivet en mindre mængde fyringsolie, da der fx kan være perioder med meget koldt vejr, hvor der er behov for at supplere med ekstra varme.

Olieråvarer som smøreolie, motorolie mv. opbevares i maskinhus på spildbakker og fast gulv. Spildolie opbevares i en 200 l tromle, som står på en spildbakke i laden.

Kemikalier opbevares i kemikalierummet ved garagen. Rummet er udført med fast gulv uden afløb. Pt. opbevares ca 450 liter/kg kemi af forskellige typer i rummet. I sprøjtesæsonen kan der være mere.

Hvis der opbevares handelsgødning, er det på fast form i sække i maskinhuset. Det har dog ind til videre ikke været nødvendigt at opbevare handelsgødning i sække før udbringning. Der er fast bund i maskinhuset

Ejendommens tankanlæg og placering fremgår af tabel 15.

Tabel 15. Tankanlæg

Anvendes til	Størrelse	Fremstillings år	Tanknr.	Type godk. nr.	Placering
Fyringsolie	1.200	2002	128708	01-5323	Vest for løbeafdelingen

Dieselolie	2.500	1997	71695	71695-01	I maskinhuset
------------	-------	------	-------	----------	---------------

Miljømyndighedens vurdering

Forbruget af fyringsolie forventes at falde væsentligt, eftersom ejendommen efter udvidelsen primært vil blive opvarmet med varme genvundet ved gyllekøling. Det vurderes derfor, at der ikke er belæg for at stille vilkår til forbruget af fyringsolie ud over registrering af forbrug.

Sønderborg Kommune vurderer, at olietanke på et husdyrbrug, der godkendes efter Husdyrloven, er omfattet af Olietankbekendtgørelsen. Der er derfor kun behov for at stille vilkår om, at tankning af diesel skal ske på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb til olieudskiller eller således, at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand. Håndtering af olie- og brændstof skal i øvrigt skal foregå på en måde, så der ikke opstår risiko for forurening af jord, overfladevand eller grundvand.

Nye olietanke skal anmeldes til Sønderborg Kommune inden de stilles op. Det følger af Olietankbekendtgørelsen.

Der er ikke angivet nøjagtigt hvilke typer bekæmpelsesmidler og kunstgødning, der anvendes på virksomheden. For at sikre imod forurening ved uheld stilles der vilkår om, at eventuelle bekæmpelsesmidler skal opbevares i et rum med tæt gulv og uden mulighed for afløb til kloak, dræn eller lignende. Bekæmpelsesmidlerne må kun opbevares i den oprindelige emballage.

Spildolie opbevares på spildbakker, så risiko for uheld er minimeret.

3.12 Driftsforstyrrelser eller uheld

Ved overpumpning af gylle fra forbeholder til lagune aktiveres af en kontakt på elpumpen. Der er desuden en hovedafbryder i stalden, som slukkes efter overpumpning.

Det tjekkes løbende om der er plads i gyllebeholderen før overpumpning. Forbeholderen er placeret i et niveau i forhold til gyllekanalerne, så det ikke er muligt at få overløb fra forbeholderen. Der er ikke spjæld mellem forbeholder og lagune.

Skulle uheldet være ude og lagunen bryder sammen eller overfyldes ved en fejl og gyllen løber ud på terrænet ved lagunen, vil gyllen samles i en lavning umiddelbart nordøst for lagunen, herfra vil det kunne samles op.

Det vurderes, at der er ekstrem lille sandsynlighed for, at en gyllelagune bryder sammen. Gyllelaguner er, ligesom gyllebeholdere, omfattet af tiårsbeholderkontrolordningen og eventuelle fejl og mangler udbedres løbende. Der er ingen regnvandsbrønde i nærheden gyllelagunen.

Den eksisterende lagune på 6000 m³ har omfangsdræn, som kan inspiceres bl.a. i forbindelse med tømning af lagunen. Omfangsdrænets primære formål er at tjekke grundvandsstanden, så beholderen ikke tømmes i niveau under grundvandsstand, idet tømning under grundvandsstand vil kunne forårsage brud på lagunens membran og dermed utæthed. Der er endvidere dræn, til kontrol for utætheder i membranen.

I forbindelse med fx sygdomsudbrud med efterfølgende restriktioner over for svineflytninger eller slagteristrejke kan der ske en midlertidig ophobning af dyr på ejendommen. Dette vil bevirke, at lugtemissionen fra stalden bliver større end normalt. Denne situation forventes at forekomme meget sjældent.

Påfyldning af kemikalier sker i marken.

Olietankene er nyere tanke. Diesel tanken er placeret i maskinhuset (bygning 3), fyringsolien er placeret på betonplads ved service rum. Tankene er på ben og har påfyldningsalarm.

Sandsynligheden for driftsforstyrrelser og uheld i forbindelse med påfyldning og brug af olie forventes derfor at være meget lille.

Der bliver lavet beredskabsplan, så forholdsregler i forbindelse med uheld med kemikalier og gylle, brand mv. er beskrevet. Grunden til beredskabsplanen ikke er udarbejdet endnu er, at det først er, når anlægget er opført, at det endeligt kan oplyses, hvor brandslukningsudstyr mv. placeres i de nye stalde.

Når godkendelsen tages i brug skal udarbejdes der en beredskabsplan, der beskriver hvordan medarbejdere og ejer skal handle i tilfælde af en række kritiske situationer.

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes, at der kan være en vis risiko for driftsforstyrrelser og uheld i forbindelse med håndtering og transport af gylle, samt håndtering af olie og bekæmpelsesmidler. Det er derfor vigtigt, at beredskabet straks tilkaldes ved uheld, der medfører forurening, og at miljømyndigheden orienteres efterfølgende. Det er dog stadig virksomhedens pligt at forebygge og afværge driftsforstyrrelser og uheld – ligesom det er virksomhedens pligt at genoprette den hidtidige tilstand (jf. miljøbeskyttelseslovens § 71).

Ansøger har ikke udarbejdet en beredskabsplan. Der stilles derfor vilkår om, at der skal foreligge en beredskabsplan senest tre måneder efter at udnyttelsen af godkendelsen er påbegyndt. Herudover skal beredskabsplanen minimum hvert andet år gennemgås og eventuelt rettes til, såfremt der er sket ændringer.

Der stilles dertil vilkår om, at beredskabsplanen skal være udformet på et sprog, som de ansatte forstår, og den skal være kendt af de ansatte. Beredskabsplanen skal endvidere være fysisk placeret, så den er let tilgængelig.

4 Gødningsproduktion og –håndtering

I dette kapitel beskrives og vurderes den husdyrgødning, der produceres på ejendommen og evt. afsættes og modtages fra anden side. Husdyrgødningens opbevaring, håndtering og evt. teknisk forarbejdning indgår også heri.

4.1 Gødningstyper og mængder

Den samlede gødningsproduktion består af husdyrgødning fra ejendommen og det tilførte husdyrgødning fra Krammarksvej 22, 6310 Broager. Tabel 16 viser en oversigt over de forskellige typer husdyrgødning m.v. der produceres, modtages og afsættes i den ansøgte produktion. Tabel 16 viser også en oversigt over indholdet af kvælstof og fosfor, samt produktionens størrelse i antal DE. Det fremgår også af tabellen om gyllen produceres, afsættes eller modtages. Der fraføres gødning til gylleaftale med Bygaden 15, 6340 Kruså og Sarupvej 2, 6470 Sydals.

Tabel 16. Oversigt over husdyrgødning

Gødningstype	Kg kvælstof	Kg fosfor	Udnyttelses %	DE
---------------------	--------------------	------------------	----------------------	-----------

Gylle	33.050,65	7.980,08	75	345,07
Dybstrøelse	700,66	140,56	45	3,37 (kvæg) 3,91 (svin)
Gylle fra bedriftens anden ejendom	15.245,85	3.940,78	75	180,13
Afsat gylle, Bygaden 15, 6340 Kruså	-5.821,0	-1.249,0	75	-54,0
Afsat gylle, Sarupvej 2, 6470 Sydals	-9.810,0	-2.104,0	75	-91,0
I alt til rådighed	33.366,16	8.708,42		387,48

Tabel 17 viser en oversigt over forpagtninger og modtagere af husdyrgødning.

Tabel 17. Oversigt over harmoniarealet

	Udbringingsareal
Eget areal (Skeldemark 5 og Busholmvej 12, 6310 Broager)	133,46 ha
Forpagtning Illervej 43, 6310 Broager, ejet af Knud Petersen Jørgensen	ca. 5,13 ha
Forpagtning Skrækkehøj 11, 6310 Broager, ejet af Christian Gregersen	ca. 6,25 ha
Forpagtning Krammarksvej 22, 6310 Broager, ejet af Karin Tychsen	Ca. 117,18 ha
Forpagtning Mølmark 27, 6310 Broager, ejet af Jørn Zachariassen	Ca. 17,91 ha
Forpagtning Skeldevej 29, 6310 Broager, ejet af Andreas Hansen	Ca. 8,66 ha
Gylleaftale med Kjeld Kryhlmann Iversen, Sarupvej 2, 6470 Sydals, CVR-nr. 14779973	93,46 ha
Gylleaftale Charlotte Duus Christensen, Bygaden 15 6340 Kruså, CVR-nr. 21755974	40,43 ha
I alt opmålt i www.husdyrgodkendelse.dk	422,48 ha

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at der er tilstrækkeligt areal til rådighed til den ansøgte produktion. Der stilles ikke vilkår.

I høringsperioden har ejerne af gylleaftalen med Mølmark 27, 6310 Broager afgivet følgende høringssvar:

Ejerne af Mølmark 27 har på nuværende tidspunkt deres arealer forpagtet ud til ejeren af Krammarksvej 22, 6310 Broager. Krammarksvej 22 er, efter at Ejerne af Mølmark 27 har indgået forpagtningskontrakten med Krammarksvej 22, blevet forpagtet ud til Bedriften Maaling Avl og opformering, Skeldemark 10.

Forpagtningskontrakten mellem Mølmark 27 og Krammarksvej 22 er stadig gældende ca. 1 år. Når forpagtningskontrakten udløber, ønsker Mølmark 27 ikke, at arealerne fortsat skal indgå i bedriften Maaling Avl og opformering. Mølmark 27 ønsker derimod, at arealerne skal bruges til etablering af vådområder osv., som kan reducere udledningen af kvælstof og fosfor fra bl.a. landbruget.

Mølmark 27 ønsker således at gøre Skeldemark 10 opmærksom på, at arealerne, når forpagtningskontrakten udløber, ikke fremover kan anvendes som udbringningsarealer for Maaling Avl og opformering.

Sønderborg Kommune gør på baggrund af høringssvaret opmærksom på, at udskiftning af arealer skal anmeldes til Kommunen jf. Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 15.

4.2 Flydende husdyrgødning

Der er foretaget en kapacitetsberegning i forbindelse med ansøgningen, se afsnit 3.9. Den beregnede gødningsmængde (inklusive rengøringsvand, drikkevandsspild og regnvand) er i alt 8.440 m³ pr. år. Ifølge ansøgningsmaterialet er der en samlet opbevaringskapacitet for ejendommen i kanaler, fortanke, lagune og gyllebeholder på anden ejendom på 7.000 m³, hvilket svarer til 9,9 måneders opbevaring. Der findes en eksisterende gyllelagune på ejendommen, se placering på bilag 2. Desuden er der indgået en lejeaftale på en gyllebeholder hos Kjeld Kryhlmann Iversen, Sarupvej 2, 6470 Sydals.

Tabel 18 viser en oversigt over opbevaringen af husdyrgødningen. % før og efter er de oplysninger om procentvis fordeling i de forskellige beholdere, der er indtastet i www.husdyrgodkendelse.dk. De i parentes viste procentsatser, er fordelingen i beholderen på den lejede beholder (indtastes ikke i www.husdyrgodkendelse.dk).

Tabel 18. Oversigt over anlæg til gødningsopbevaring

Anlæg	Kapacitet i m ³	Opførelsesår	Overdækning	% før ¹	% efter
Gyllelagune	6.000	2004	Fast	100	65
Lejet gyllebeholder hos Kjeld Kryhlmann Iversen, Sarupvej 2, 6470 Sydals	2.500	-	Naturligt flydelag	0	(35)
Eksisterende fortank	30	2004	Betonlåg		
Nye fortanke	60	2012*	Betonlåg	-	-
Eksisterende kanaler	Ca. 500	-	Betonlåg	-	-
Nye kanaler	Ca. 200	2012*	-	-	-
Udlejet kapacitet	-1.500	-	-	-	-
I alt	Ca. 7.790	-	-	-	-

* forventet årstal.

Der er indgået en 5-årig aftale om opbevaring af husdyrgødning hos Kjeld Kryhlmann Iversen, Sarupvej 2, 6470 Sydals i forbindelse med en gylleaftale.

Der er pt. aftale om 1.500 m³ udlejning af beholderkapacitet til Skrækkehøj 6. Der flyttes gylle til herfra i efterår/vinter.

De tre fortanke er forbundne, således at der pumpes gylle fra de to til den tredje, hvorfra det pumpes op til lagunen. Der sikres mod overløb i den eksisterende fortank, ved at pumpen skal være tændt i den eksisterende fortank, før de andre pumper kan tændes. Pumperne i de to fortanke kan ikke køre samtidig, og kapaciteten af pumperne i de to første beholdere er mindre end kapaciteten af pumpen i den tredje.

Ansøger oplyser følgende om bedste tilgængelige opbevaringsteknik:

Da der er tale om:

- stabile gyllebeholdere, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger
- gyllebeholderne tømmes hvert år.
- gyllebeholderens bund og vægge er tætte
- gyllebeholderne er overdækket (lagune).

og gyllebeholderne kontrolleres ved 10-års beholderkontrollen, vurderes det, at der er BAT med hensyn til gødningsopbevaring jf. referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF).

Miljømyndighedens vurdering

Ifølge den indsendte kapacitetsberegning er den årlige produktion af flydende gødning på 8.440 m³. Denne mængde inkluderer rengøringsvand og drikkevandsspild fra staldene og luftrensningen. Afløb fra befæstede arealer er også inkluderet og er beregnet til 54 m³. Det samlede årlige behov for opbevaring er således ca. 8.458 m³.

Ifølge ansøgningsmaterialet er der en samlet opbevaringskapacitet for ejendommen på ca. 7.000 m³ uden kanaler. Det svarer til 9,9 måneders opbevaring.

For at mindske risikoen for forurening og sikre der til enhver tid er tilstrækkelig opbevaringskapacitet, stilles der vilkår om opbevaringskapacitet. Ændringer i opbevaringsaftaler skal skriftligt meddeles miljømyndigheden.

For at sikre mod spild af gylle eller uheld med gylle, stilles der vilkår om at håndteringen af gylle skal foregå på en måde, som medfører mindst mulig gene for omgivelserne, samt at pumpe og gyllevogn altid skal være under opsyn og eventuelt spild skal opsamles og ledes til gyllebeholder. Efter udbringning på mark skal det sikres, at slæbeslanger m.v. er tørt, så der ikke spildes gylle på veje. Der skal altid kunne fremlægges mark – og gødningsplaner, som kan dokumentere, at gødningen udbringes miljømæssigt forsvarligt.

Ansøger har redegjort for bedste tilgængelig opbevaringsteknik. Det vurderes, at gyllelaguner som udgangspunkt sikrer en god og sikker opbevaring af gyllen og at der med fast overdækning sikres en god næringsstofudnyttelse og tilstrækkelig begrænsning af lugtgener. Det vurderes, at der med ca. 10 måneders opbevaringskapacitet i lagune og i den lejede gyllebeholder sikres en god bufferkapacitet på ejendommen. På dette grundlag vurderer kommunen, at der i fornødent omfang er anvendt BAT i forbindelse med opbevaring af husdyrgødning.

Sønderborg Kommune vurderer, at de nye regler om gyllebeholdere og pumper mv. i bekendtgørelse om ændring af Husdyrgødningsbekendtgørelsen (gennemførelse af visse gylleinitiativer mv.) bevirker, at der ikke er behov for vilkår til udformning og sikring af pumper mv.

4.3 Fast gødning og dybstrøelse

Der produceres ca. 93,5 tons dybstrøelse i ansøgt drift, se tabel 19.

Tabel 19. Oversigt over produceret dybstrøelse, tons

Dyretype	Nu-drift	Ansøgt drift	Dybstr. Tons/dyr	Andel på græs	Mængde nudrift	Mængde ansøgt drift
Ammekøer	3	6	10,06	0,5	15,1	30,2
Kvier	3	6	5,83	0,5	8,7	17,5
Søer, dybstr.	0	18	1,78	0	0	32,0
Søer, delvis dybstr.	442	0	0,67	0	296,1	0
Hest 300-500 kg	2	2	5,13	0,5	5,1	5,1
Hest 500-700 kg	3	3	5,75	0,5	8,6	8,6
Total, tons					333,7	93,5

I nudriften opbevares dybstrøelsen fra heste og kreaturer i mødding i bygning 6. Dybstrøelsen fra grisene køres for den største dels vedkommende direkte ud i marken og spredes. En mindre del opbevares i en kortere periode på mødding i bygning 6.

I ansøgt drift muges dybstrøelse fra søerne i dybstrøelsesboks ud 2 gange årligt og køres direkte ud på den mark, hvor det skal spredes. Det ligger maksimalt 1 uge i markstak, og spredes derefter.

Dybstrøelsen fra kvæg køres ud når de kommer på græs i det tidlige forår. Dette køres ud på den mark, hvor det skal spredes. Det ligger maksimalt 1 uge i markstak, og spredes derefter.

Hestene går på dybstrøelse. De er normalt kun inde om natten. Dagligt foretages der en overfladisk fjernelse af gødning og halm fra dybstrøelsesmåten, ca. 1 trillebør dagligt. Den daglige udmugning køres ind til kørerne og fordeles sammen med nyt halm i dybstrøelsesmåten. Én til to gange årligt muges hele dybstrøelsesmåten ud, og håndteres sammen med den øvrige dybstrøelse.

Hele mængden af dybstrøelse er skrevet ind som lager i kreaturstalden, da der er tale om en relativt lille mængde dybstrøelse fra søerne. Langt hovedparten af dybstrøelsen køres direkte ud, så det har ingen praktisk betydning for ammoniakdepositionen til mosen.

Dybstrøelsen opbevares indendørs på fast bund med mulighed for afløb til gyllesystem. Det vurderes imidlertid, at der ikke vil forekomme afløb, hvorfor det ikke er medtaget i kapacitetsberegningen for flydende gødning.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at det er BAT-standard med hensyn til opbevaring af fast husdyrgødning for den aktuelle størrelse og type af husdyrbrug, når der anvendes:

- opbevaring af fast staldgødning på fast bund med afløb til opsamlingsbeholder

Det vurderes, at ansøgeres beskrivelse af praksis omkring fast gødning/dybstrøelse gør, at der anvendes BAT.

4.4 Udbringning af husdyrgødning

Det er en maskinstation, der står for udbringningen af gyllen. Gyllen køres ud med 25 m³ gyllevogn med slæbeslanger. Der køres normalt kun gylle ud på hverdage mellem 7.00 og 22.00. Eftersom

ansøger benytter maskinstation, er udkørsel på weekend og helligdage dyrere for ham – og de landmænd som selv bringer ud, gør det som oftest af nød, da de jo også selv gerne vil have fri.

Der vil forekomme ammoniakfordampning og lugtgener fra marker, hvorpå der er udbragt gylle. Omfanget afhænger af vejrforhold (temperatur, vindforhold og evt. nedbør). Da gyllen køres ud på veletablerede afgrøder, minimeres ammoniakfordampning og lugtgenerne pga. mindre fordampning og hurtigere optagelse i planterne.

Der køres aldrig på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal. Der er ingen stærkt hældende arealer og der holdes som minimum 2 m bræmmer til vandløb med krav om bræmmer.

Da arealerne er jordbundstype 4-6 (lerjord) og der primært dyrkes vinterafgrøder, benyttes der ikke nedfælder. Nedfældning i vinterafgrøder er ikke ønskeligt, da der kommer for mange køreskader på afgrøderne, hvilket medfører et mindre udbytte og i sidste ende en mindre N-optagelse i afgrøder og dermed også en større udvaskning. Udkørsel med nedfælder tager endvidere en del længere tid. En nedfælder har typisk 6-8 m rækkevidde, mens en gyllevogn med slæbeslanger har op til 24 m rækkevidde

Når der udbringes husdyrgødning og suppleres op til Plantedirektoratets norm med handelsgødning, er der forbrugt 15-20 % mindre kvælstof end økonomisk optimal mængde. Dette medfører et kraftigt incitament til optimal håndtering af husdyrgødningen. Ansøger vil derfor søge den mest optimale form for udbringningsteknik, placering i sædskiftet og benytte de mest optimale vejrforhold, således fordampningen af ammoniak reduceres mest mulig og udnyttelsen af næringsstoffer er størst mulig. Ligeledes vil stigende afgrødepriser flytte afgrødernes økonomisk optimale kvælstofniveau højere op, og dermed kræve bedre udnyttelse af husdyrgødning på bedriftens arealer.

Ansøger oplyser følgende om bedste udbringningsteknik:

BAT for udbringningsteknik er beskrevet i referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF) som en række tiltag. En del af disse tiltag er dækket af husdyrgødningsbekendtgørelsen og bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, hvorfor det er et lovkrav at følge dem. Fx:

- regler for udbringningstidspunkter (forbud mod udbringning 200 m fra byområder på weekend- og helligdage),
- udbringningsmetoder (fx ikke tilladt at bruge bredspreader til gylle),
- krav om nedfældning på visse arealer tæt på sårbar natur,
- krav til udbringningstidspunkter, der sikrer optagelse i planter,
- krav om nedbringning af husdyrgødning udlagt på ubevoksede arealer indenfor 6 timer,
- og krav om maksimale mængder husdyrgødning pr. ha,
- krav til efterafgrøder

Der udarbejdes hvert år en mark- og gødningsplan, hvorved det sikres at mængden af gødning tilpasses afgrødens forventede behov. I planen tages der bl.a. hensyn til jordbundstype, sædskifte, vanding og planternes udbytte.

Det vurderes at de anvendte udbringningsteknikker lever op til BAT.

Ansøger oplyser følgende om fravalg:

Der findes 6 teknologiblade for henholdsvis separering og nedfældning:

- Separering af gylle med dekantercentrifuge (1. udgave, oprettet 30.06.2010)
- Separering af gylle med kemisk fældning (1. udgave, oprettet 30.06.2010)
- Separering af gylle med skruepresse (1. udgave, oprettet 30.06.2010)
- Nedfældning af gylle i sort jord (1. udgave, oprettet 30.06.2010)

- Nedfældning af gylle i vinterafgrøder (1. udgave, oprettet 30.06.2010)
- Nedfældning af gylle i græsmarker (1. udgave, oprettet 24.11.2010)

Da arealerne er jordbundstype 4-6 (lerjord) og der primært dyrkes vinterafgrøder, benyttes der ikke nedfælder. Nedfældning i vinterafgrøder er ikke ønskeligt, da der kommer for mange køreskader på afgrøderne, hvilket medfører et mindre udbytte og i sidste ende en mindre N-optagelse i afgrøder og dermed også en større udvaskning. Udkørsel med nedfælder tager endvidere en del længere tid. En nedfælder har typisk 6-8 m rækkevidde, mens en gyllevogn med slæbeslanger har op til 24 m rækkevidde. Ansøger ønsker derfor ikke at nedfælde, og separering er på nuværende tidspunkt ikke ønskeligt af økonomiske årsager.

Miljømyndighedens vurdering

Dette afsnit omhandler udbringning af husdyrgødning i form af gylle. Den samlede påvirkning af transport behandles i afsnit 5.7 Transport.

Der stilles også vilkår om, at håndtering af gylle altid skal foregå under opsyn så spild undgås.

Da der anvendes maskinstation, som har monteret selvlæssende fyldetårne på gyllevognene er det ikke nødvendigt med en fyldeplads ved lagunen. Der stilles dog vilkår om, at der skal etableres påfyldningsplads ved gyllelagunen, hvis der ikke anvendes gyllevogne, som har fyldetårne.

Der stilles vilkår om, at der efter udbringning af gylle på marken skal sikres, at slæbeslanger mv. er tømt, så der ikke spildes gylle på vejen og at eventuelt spild på vejen skal fjernes. Endvidere stilles vilkår om, at lejet personale/maskinstation skal gøres bekendt med vilkår, der vedrører udbringning af husdyrgødning, herunder også vilkår til bræmmer.

Sønderborg Kommune vurderer, at det er BAT-standard med hensyn udbringning af gylle på lerjord med primært vinterafgrøder, at benytte gyllevogn med slæbeslanger eller slangeudlægger. Herudover vurderes det, at efterlevelse af gældende lovgivning som beskrevet i redegørelsen er BAT.

Det vurderes, at der er valgt de mest hensigtsmæssige kørselsveje og at der ikke er væsentlige gener for omkringboende ved udkørsel af gylle, når det gøres som beskrevet og efter gældende lovgivning.

5 Forurening og gener fra husdyrbruget

Mulige gener i forhold til naboer omtales i de følgende afsnit.

5.1 Ammoniak og natur

Ammoniakreduktionskravet

I henhold til ansøgningsmaterialet er det generelle krav til reduktion på 30 % af ammoniaktab fra stald og lager opfyldt.

Ansøger lever op til ammoniakreduktionskravet og de vejledende emissionsgrænseværdier ved at etablere delvis fast gulv i staldafsnit ST-100985 (11a), ST-100987 (11b), ST-100988 (1), ST-100989 (5c), ST-100990 (5b) og ST-100991 (5d), gyllekøle i staldafsnit ST-100987 (11b) og luftrensning i staldafsnit ST-100987 (11b) og ST-100989 (5c).

Beregninger, der er fortaget ud fra Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem, viser, at ammoniakemissionen fra nudriften er 2.945,66 kg kvælstof pr. år og i ansøgt produktion 3.294,40 kg kvælstof pr. år. Projektet medfører således en samlet stigning i ammoniakfordampningen på 348,74 kg kvælstof pr. år.

Miljømyndighedens vurdering

Ansøgningen er indsendt med et krav om 30 % reduktion af ammoniakemissionen. Ammoniakreduktionskravet er opfyldt. Sønderborg Kommune vurderer, at kravet om ammoniakreduktion er opfyldt ved at etablere delvis fast gulv, gyllekøling og luftrensning. Vurderingen er foretaget på baggrund af de tal, som fremgår af ansøgningsskemaet. Vilkår til overholdelse af det generelle ammoniakreduktionskrav er stillet i de øvrige afsnit.

Beskyttet natur

I de følgende afsnit behandles beskyttet natur opdelt i beskyttet natur ifølge Naturbeskyttelseslovens §3, natur beskyttet i henhold til husdyrgodkendelseslovens § 7, Natura 2000 samt Bilag IV-arter og rødlistearter.

Baggrunds niveauet for kvælstofbelastningen ligger i Sønderborg Kommune på 14-20 kg N/år/ha jf. depositionsregninger udført af DMU 2007. Ifølge Conterra er baggrundsdepositionen i det åbne landskab i gennemsnit 16,3 kg N/ha/år mens den er noget højere i skovene, 22,7 kg N/ha/år. For mange naturtyper overskrider depositionsregningen således naturtypernes øvre tålegrænse, og derfor bør emission af kvælstofforbindelser generelt begrænses og nedbringes. Baggrundsdepositionen i området inden for 1000 meter fra det ansøgte projekt ved Skeldemark 10 på omkring 14,5 kg N/ha/år.

§ 3 natur

For at vurdere anlæggets påvirkning af beskyttet natur (ifølge naturbeskyttelseslovens § 3 – de såkaldte § 3-områder), har Sønderborg Kommune besigtiget naturen i en zone på 1000 meter fra anlægget. Bilag 19 viser en oversigt over naturen inden for 1.000 meter fra anlægget.

Naturtyper, som påvirkes af kvælstof fra luften, kan ændre fysisk karakter som følge af ændringer i plantesamfundene. Ofte vil en næringsberigelse resultere i en øget biomasseproduktion. Ved manglende naturpleje er resultatet tilgroning.

Naturtyper omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 er beskyttet mod tilstandsændringer. Beskyttede naturarealer fremgår af kommunens vejledende registrering.

Af tabel 20 fremgår beskyttet natur indenfor 1000 meter indenfor husdyrbruget. Bemærk, at areaerne ikke nødvendigvis ejes af ansøger.

Tabel 20. Oversigt over beskyttet natur i 1000 meter zonen.

Id	Naturtype	Beskrivelse
71	Sø	Eutrofieret havedam.
73	Overdrev	Gammelt grusgravsområde. Tørt overdrev domineret af græsser. Afgræsses af kvæg. Forekomst af positivarterne Bakketidsel, Almindelig Brunelle, Almindelig hvidtjørn, Håret Høgeurt, Liden Klokke og Læge-Ærenpris. Vegetationen rummer elementer der indikerer kalkholdig jordbund, Naturlstanden vurderes til at være moderat.
74	Mose	Moseareal, primært domineret af tagrør. I området øst for vejen er vegetationen mere varieret med forekomst af bl.a. trævlekrone og engkabeleje, men domineret af højstauder. Godt levested for bilag IV pad-

		der, f.eks. Spidssnudet frø.
76	Sø	Besigtiget i 2008. Tilgroet med lavesumplanter. Muligt levested for Spidssnudet frø.
86	Eng	Besigtiget i 2008. Kultureng med græsning. To positivarter til stede: Almindelig brunelle og Glanskapslet Fødesøgningsområde for padder
89	Vandhul	Tilgroet vandhul. Den vestlige del er mere lysåben. Muligt leve- og ynglested for Spidssnudet frø.
90	Eng	Besigtiget i 2008. Kultureng der afgræsses af kvæg. Forekomst af en enkelt indikatorart i form af Almindelig brunelle. Muligt levested for Spidssnudet frø.
1124	Skov (mose)	Mindre skov, der i den vejledende registrering er registreret som beskyttet mose. Mosen har højskovspræg og er ikke fugtig. Bundfloraen er domineret af arter, man ofte finder i skov. Arealet vurderes ikke at være beskyttet af naturbeskyttelsesloven og udtages af registreringen. Skoven er pålagt fredskovspligt.
1132	Eng	Nyregistrering af eng, del af større naturområde ved Skelde Mose. Lavtliggende, afgræsset. Kultureng, næringspåvirket. Kan fungere som levested for stor vandsalamander.
1134	Sø	Sø der er vejledende registreret. Er fjernet.
1445	Eng	Kulturpræget eng med dominans af næringselskende græsser.
1446	Mose	Kulturpræget eng under tilgroning. Vegetation præget af næringselskende græsser. Levested for beskyttede padder.
1447	Mose/rigkær	Moseareal med rigkær og hængesæk midt på arealet. Forekomst af tre indikatorarter (Kær-dueurt, Fløjlsgræs og Kærtrehage indikerer en god naturtilstand. Vigtigt levested for padder herunder Spidssnudet Frø.
1461	Mose	Eutrofieret mose der afvandes. Vegetationen er domineret af høje næringskrævende græsser og urter (Draphavre, Almindelig kvik, Stor nælde, Tagrør og Agertidsel). Der er forekomst af en enkelt positivart i form af Sump-kællingetand. Det vurderes at naturtilstanden er IV (Ringe). Det er dog et levested for beskyttede arter bl.a. Spidssnudet frø. Der blev observeret mange padder ved besigtigelsen.
1462	Mose/rigkær	Moseområde med rigkær i den sydlige del. Forekomst af indikatorarterne Kærduert, Fløjlsgræs og Dyndpadderok hvilket indikerer en god naturtilstand. Vigtigt levested for padder herunder Spidssnudet Frø. Ved tidligere besigtigelser i fundet en stor forekomst af Majgøgeurt på denne lokalitet.
1463	Krat	Krat af Almindelig hyld og Kæmpebjørneklo.
1827	Eng	Del af engområde der ligger langs afvandingskanalen for Skelde Mose. Levested for beskyttede padder (Spidssnudet frø).
2149	Strandeng	Stort sammenhængende strandengsområde ved Kragesand. Afgræsses af kvæg. En del positivarter og en enkelt særligt værdifuld positivart i form af Djævelsbid.
2150	Mose/rigkær	Mose/rigkær med ret god naturtilstand. Følgende positivarter blev fundet: Kærduert, Engkabbeleje, Skovkogleaks, Dyndpadderok, Topstar og Kærtidsel. Vigtigt leveste for beskyttede padder herunder Spidssnudet frø.
2151	Mose/rigkær	Moseareal med rigkær i den sydlige del af arealet. Rigkæret er truet af tilgroning og eutrofiering. Der er forekomst af følgende positivarter Kærduert, Dunet dueurt, Vellugtende gulaks, Almindelig kamgræs, Skovkogleaks, Sumpkællingetand, Dyndpadderok, Vinget perikon, Butblomstret siv, Glanskapslet siv, Topstar, Kærtrehage, Nikkende star og Kærtidsel. Mosen/rigkæret er et vigtig levested for padder herunder Spidssnudet frø.
2152	Eng	Kultureng domineret af græsser og til dels næringskrævende stauder. Har tidligere været græsset men er nu i et tilgroningsstadiet. Mange padder på arealet ved besigtigelsen så arealet er et vigtigt levested for beskyttede arter herunder Spidssnudet frø.

2153	Eng/mose/rigkær	Mosaik af fersk eng, mose og rigkær. Bunden er fugtig men vegetationen er domineret af græsser. Der er lavet en dokumentationscirkel på rigkæret. Forekomst af følgende positivarer: Skov-angelik, Kærdueurt, Dunet dueurt, Skovkogleaks, Kærsnerre, Sumpkællingetand, Dyndpadderok, Vinget perikon, Butblomstret siv, Glanskapslet siv, Kærtidsel, Musevikke og Nikkende star. Kærdueurt, Fløjlsgræs og Sumpkællingetand er indikatorarter for god naturtilstand. Naturområdet er et vigtigt levested for beskyttede padder herunder Spidssnudet Frø.
2154	Mose	Moseområde der er meget tilgroet i pil. Mosen var ikke tilgængelig på grund af høj vandstand. Vurderet ud fra luftfoto er den meget tilgroet i tagrør på den lysåbne del. Forekomst af en enkelt positivart i form af Kærtidsel. Vigtigt levested for padder herunder Spidssnudet frø.
2155	Mose	Tilgroet moseområde. Undertypen er fugtigt krat. En enkelt positivart i form af Smalbladet mangeløv. Vegetationen er domineret af Rødel, Ahorn, Hvidtjørn og Bævreasp. Der var mange padder ved besigtigelsen. Vigtigt levested for padder herunder Spidssnudet frø.
2156	Mose	Tilgroet moseområde. Undertypen er fugtigt krat. En enkelt positivart i form af Smalbladet mangeløv. Vegetationen er domineret af Tagrør, Stilkeg, Almindelig hylt og Brombær. Der var mange padder ved besigtigelsen. Vigtigt levested for padder herunder Spidssnudet frø.
2157	Mose	Tilgroet moseområde. Undertypen er fugtigt krat. Vegetationen er domineret af næringskrævende arter som Stor nælde, Agerpadderok, Gråpil, Agertidsel og Horsetidsel.
2158	Eng	Natureng med et lille rigkær midt på arealet. Godt levested for padder og der var mange tilstede ved beigtigelsen. Ynglested for Spidssnudet Frø. Der blev fundet følgende positivarer: Engforglemmeje, Almindelig Kamgræs, Sumpkællingetand, Glanskapslet siv, Kærsnerre, Almindelig sumpstrå og Vandnavle.
2159	Mose/rigkær	Rigkær i den nordlige del af et beskyttet strandengsområde ved Kragesand. Rigkæret kan være ynglested for Strandtudse. Følgende positivarer er registreret: Engforglemmeje, Kærranunkel, Glanskapslet siv, Nikkende star og Tykbladet ærenpris.
2160	Eng	Nyregistreret eng. Græsses af kvæg. Domineret af næringselskende græsser og urter som f.eks. Draphavre, Stor nælde, Almindelig rajgræs, Lav ranunkel, Agertidsel og Horsetidsel. Muligt levested for Spidssnudet frø.
2161	Eng/mose/rigkær	Mosaik af eng, mose og rigkær. Rigkær i den nordlige ende. Forekomst af mange positivarer på rigkæret: Kærdueurt, Dunet dueurt, Engkarse, Engforglemmeje, Almindelig kamgræs, Vinget perikon, Kærranunkel, Butblomstret siv, Glanskapslet siv, Kærsnerre, Kærtidsel, Kærtrehage og Tykbladet ærenpris. Kærdueurt og Kærtrehage er tegn på god naturtilstand. Vigtigt levested for beskyttede padder herunder Spidssnudet frø.
2162	Eng	Fugtig natureng med mange padder. Levested for beskyttede padderarter herunder Spidssnudet frø. Vegetationen er domineret af næringselskende græsser og urter bl.a. Almindelig kvik, Stor nælde, Almindelig rajgræs, Lav ranunkel, Almindelig rapgræs, Butbladet skræppe, Horsetidsel og Glat vejbred. Der var forekomst af en enkelt positivart i form af Vandnavle.
2163	Eng/mose/rigkær	Mosaik af fersk eng, mose og rigkær. I det lille rigkærsområde er der forekomst af positivarten Kærranunkel. Resten af arealet er præget af næringselskende urter og græsser herunder Almindelig kvik, Stor nælde, Almindelig rajgræs, Lav ranunkel, Agertidsel og Horsetidsel. Der var en enkelt positivart på engen i form af Engviol der desuden er indikatorart. Der var desuden en forekomst af den forholdsvis sjældne Tandet sødgræs på arealet.
2164	Eng	Græsset kultureng med dominans af næringselskende arter: Almindelig kvik, Stor nælde, Almindelig rajgræs, Lav ranunkel, Kruset skræppe, Agertidsel og Horsetidsel.
2169	Eng/mose/rigkær	Mosaik af fersk eng, mose og rigkær. Arealet græsses af kvæg. Den relativt upåvirkede del af arealet udgør ca. 80 %. Der var forekomst af følgende positivarer: Dunet dueurt, Kærdueurt, Sumpkællingetand, Sumpforglemmeje, Vinget perikon, Butblomstret siv, Glanskapslet siv, Nikkende star, Topstar, Kærtidsel, Kærtrehage, Kærsnerre, trævlekrone og Tykbladet ærenpris. Kærdueurt og Kærtrehage er indikatorarter for god naturtilstand. Der var mange padder tilstede ved besigtigelsen. Vigtigt levested for beskyttede padder herunder Spidssnudet frø.
2170	Eng	Kultureng domineret af næringselskende græsser og urter. Stor nælde, Almindelig rajgræs, Lav ranunkel, Almindelig rapgræs, Kruset skræppe og Horsetidsel. Der var dog forekomst af følgende positivarer: Dunet

		dueurt, Kærdueurt og Vinget perikon. Der var mange paddere tilstede og arealet er et vigtigt levested for beskyttede paddere herunder Spidssnudet frø.
--	--	--

Tabel 21. viser tålegrænsen for forskellige naturtyper:

Naturtype	Tålegrænse (kg N/ha/år)	Differentiering
Overdrev	10-25	sure overdrev 10-20, kalkholdige overdrev 15-25
Klit	10-25	klit 10-20, fugtige klitlavninger 10-25
Hede	10-25	tør hede 10-20, våd hede 15-25
Fersk eng	15-25	
Strandeng	30-40	
Mose (og kær)	5-25	højmoser 5-10, hængesæk, tørvelavninger 10-15, fattigkær og hedemoser 10-20, kalkrige moser og væld, rigkær 15-25
Løvskov	10-20	
Nåleskov	10-20	

Kilde: Naturstyrelsen, 2005

Tabel 22 viser ammoniakdepositionsregninger foretaget via www.husdyrgodkendelse.dk til udvalgte punkter. Beregningerne er foretaget på baggrund af en N emission fra husdyrbruget ved Skeldemark 10 på årligt 3294,4 kg N pr. år, som er den samlede emission fra stalde og opbevaringslagre efter udvidelsen. Projektet medfører en stigning i ammoniakfordampningen på 348 kg N pr. år. Bilag 20 viser placeringen af depositionsregningspunkterne.

Tabel 22. Beregning af ammoniakdeposition i udvalgte naturpunkter

Naturpunkt	Afstand (meter til nærmeste stald/lager)	Påvirkning i alt fra anlægget (kg N/ha/år)	Merbelastning (kg N/ha/år)
2158 (mose)	28	14,5	-0,6
2150/74 (Vig mose)	300	0,3	0,0
73 (overdrev)	114	0,6	0,0
Nærmeste punkt af engen til matrikel 436 Skelde, Broager st 100983 (eng)	50	7,4	1,0
Nærmeste punkt af engen til matrikel 436 Skelde, Broager st 100984 (eng)	58	11,1	-0,3

Staldanlægget på Skeldemark 10 er beliggende umiddelbart vest for Skelde Mose, (28 meter fra den nordligste stald). Mosen er en del af en større mosaiknatur bestående af moser, rigkær og ferske enge. Skelde Mose der afvandes af et kanalsystem og en pumpestation ved Kragesand. Ved gennemgangen af naturområderne er der fundet seks delområder af den § 3 beskyttede natur der kan beskrives som mose af undertypen rigkær. Rigkær er en kvælstoffølsom naturtype med en tålegrænse på 15-25 kg N/ha/år¹. Hvis der er registreret en væsentlig forekomst af følsomme højmoserarter på lokaliteten, er tålegrænsen nedsat til (5-10 kg N/ha/år). Rigkærene ved Skeldemark 10 er domineret af arter som foretrækker kalkholdig bund (f.eks. Dunet dueurt, Butblomstret siv, Kattehale, Blågrøn Kogleaks, Eng-rapgræs, Håret Star, Knippestar, Nikkende Star, Sværtevæld, Engkar-se og Almindelig Skjolddrager) og der ikke er fundet egentlige højmoserarter på rigkærene. Sønderborg Kommune vurderer, at tålegrænsen for rigkæret ligger i den lave ende af intervallet 15-25 kg N/ha/år.

Der er på alle rigkærene fundet flere indikatorarter og en lang række positivarter. Der er desuden ved en tidligere besigtigelse fundet en stor bestand af Majjøgeurt i området.

Baggrundsdepositionen i området inden for 1.000 meter fra det ansøgte projekt ved Skeldemark 10 på omkring 14,5 kg N/ha/år (Conterra 2011) og totaldepositionen (påvirkning i alt fra anlægget + baggrundsbelastningen) i mosen er i nudrift 14,9-20,9 kg N/ha/år, højest nærmest staldbygningerne på Skeldemark 10. I rigkærene er total-belastningen i nudrift mellem 14,2 og 20,7 kg N/ha/år. Tålegrænsen er således visse steder overskredet.

I Miljøstyrelsens Vejledning til husdyrgodkendelsesloven er det foreslået, hvorledes vurderingen af ammoniakpåvirkning på naturarealer skal foretages:

”Ved denne vurdering kan det lægges til grund, at en merbelastning på mindre end 1 kg ammoniak pr. hektar pr. år i udgangspunktet ikke udgør et væsentligt merbidrag, og derfor ikke kan medføre en tilstandsændring af et konkret § 3-område. Dette fordi merbelastningen i denne situation er så lav, at det ikke er muligt biologisk at påvise, at det ansøgte dermed har nogen effekt på området.”

Miljømyndighedens vurdering

Ingen af de registrerede kvælstoffølsomme naturtyper i 1000 meter zonen vil blive belastet yderligere end 1 kg N/ha/år efter udvidelsen. Natur- og Miljøklagenævnet har bl.a. i afgørelsen MKN-130-00512 stadfæstet, at det er mer-belastningen, som kommunen skal vurdere på i forhold til § 3 arealer. På den baggrund, vurderer Sønderborg Kommune, at der ikke skal stilles særlige vilkår til beskyttelse af § 3 områderne.

§ 7 natur

Kvælstof, der deponeres fra luften, er det begrænsende næringsstof for mange sårbare økosystemer. Der kan forventes væsentlige ændringer i disse økosystemer som følge af ekstra tilførsel af kvælstof. Der er derfor udlagt bufferzoner omkring disse naturområder for at beskytte dem. Bufferzone I er en bufferzone på 300 meter omkring særligt ammoniakfølsomme naturområder. Indenfor denne zone og i selve naturområdet kan husdyrbrug ikke udvides eller ændres, hvis det medfører en øget udledning af ammoniak til naturområdet.

I en yderligere bufferzone (Bufferzone II) i en afstand af 300-1000 meter om disse særligt ammoniakfølsomme naturområder afhænger den tilladte merbelastning af antallet af andre husdyrbrug

¹ Jf. harmoniserede tålegrænser for hovednaturtyper – Skov- og Naturstyrelsen 15/12-2005

over 75 DE. Der må maksimalt udledes 0,7 kg N per ha, hvis der ikke er andre husdyrbrug i bufferzone II. Der må maksimalt udledes 0,5 kg N per ha, henholdsvis 0,3 kg N per ha afhængig af, om der er to ejendom eller flere ejendomme.

Sønderborg Kommune har besigtiget naturen i en zone på 1000 meter fra anlægget. Ved den aktuelle gennemgang af 1000 meter zonen blev der ikke registreret naturarealer med bufferzone, omfattet af § 7 i lov om miljøgodkendelse.

§ 7 natur omfatter også såkaldt kategori 3 natur. Kategori 3 natur omfatter heder, moser og overdrev, som er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3 samt ammoniakfølsomme skove. Her kan kommunen stille vilkår om, en maksimal merdeposition på 1 kg N/ha/år.

Nærmeste § 7 naturareal med bufferzone jf. Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug ligger ca. 4,2 km nordnordvest for ejendommen. Der er tale om et hede/overdrevsareal i mellem Broager og Dynt. Med henvisning til den store afstand og til den eksponentielt aftagende deposition er der ikke foretaget beregninger til naturarealet, da det anses for usandsynligt, at påvirkningen fra anlægget vil være målbar ved heden/overdrevet.

Nærmeste kategori 3 natur er Skelde Mose, som er beliggende 28 meter fra den nordligste stald. Se beskrivelsen af området i foregående afsnit om § 3 natur

Tabel 22 viser, at merdepositionen ved mosen er -0,6 kg N/ha/år efter udvidelsen ved den nordligste stald. Der er beregnet et punkt øst for den midterste stald i engen ved nærmeste punkt af engen til matrikel 436 Skelde, Broager ST-100983. Punktet ligger 50 meter fra stalden i retning af det kombinerede naturområde med mose, eng og rigkær. I punktet viser beregningen en merdeposition på 1 kg N/ha/år. Der er 135 meter til det nærmeste rigkær fra punktet.

Moseområdet hører under såkaldt kategori 3 natur i henhold til Bekendtgørelse om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug. Her kan kommunen stille krav om en merdeposition på maksimalt 1 kg/ha/år.

Miljømyndighedens vurdering

Da merdepositionen ikke overstiger 1 kg N/ha/år som følge af udvidelsen, vurderer Sønderborg Kommune, at merdepositionen fra anlægget ikke vil medføre en påviselig tilstandsændring af de omkringliggende § 7 områder. Der stilles derfor ikke særlige vilkår til beskyttelse af § 7 områderne.

Natura 2000

Ejendommen på Skeldemark 10 ligger ca. 12 kilometer sydøst fra det nærmeste terrestriske Natura 2000 område. Det er habitat- og fuglebeskyttelsesområde Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov (H83 og F68).

Udpegningsgrundlaget for habitatområdet Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov:

- Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger (3140)
- Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks (3150)
- Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse (7120)
- Hængesæk og andre kærsumfund dannet flydende i vand (7140)
- Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand (7220)

- Rigkær (7230)
- Bøgeskove på morbund med kristtorn (9120)
- Bøgeskove på muldbund (9130)
- Egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund (9160)
- Skovbevoksede tørvemoser (91D0)
- Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld (91E0)
- Stor Vandsalamander (1166)

Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov:

- Hvepsevåge
- Rørhøg
- Isfugl

Ifølge Natura 2000 plan 2010-2015 for Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode skov er truslerne:

- Arealreduktion/fragmentering mod områdets rigkær
- Næringsstofbelastning – alle kortlagte naturtyper er negativt påvirket af luftbåret kvælstof.

Den nedre tålegrænse er overskredet for alle naturtyper. For hængesæk samt skovnaturtyperne er den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstofpåvirkning overskredet for hele arealet.

- Tilgroning af næringsrige søer
- Uhensigtsmæssig hydrologi
- Uhensigtsmæssig drift i elle- og askeskov
- Invasive arter som kæmpe pileurt og japan pileurt
- Forstyrrelser af besøgene påvirker specielt ynglefuglene på udpegningsgrundlaget.

Miljømyndighedens vurdering

Med henvisning til de store afstande og den eksponentiel aftagende ammoniakdeposition - fortynding med afstand til kilden – er der ikke foretaget konkrete beregninger af depositionen til habitatområdet. Det vurderes, at projektets bidrag til luftbåren N-belastning i de førnævnte habitatområder ikke har nogen betydning.

Bilag IV- og Rødliste-arter

Bilag IV arter er arter omfattet af Habitatdirektivets bilag IV. I Danmark findes der 36 dyrearter, som henhører under denne kategori, heraf nogle sjældne arter mens nogle er mere almindelige.

Habitatdirektivet forpligtiger medlemslandene til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for dyrearter, som står på bilag IV. Beskyttelsen af arterne handler blandt andet om at sikre arterne mod at blive efterstræbt (jagt, indsamling, ødelæggelse af æg og yngel). Men medlemslandene skal også sikre, at arternes yngle- og rasteområder ikke beskadiges eller ødelægges, jf. direktivets artikel 12.

Af faglig rapport fra DMU nr. 635 (håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV) fremgår en oversigt over bilag IV arters udbredelse i grid på 10 X 10 km fordelt over hele landet.

Af listen og ud fra kommunens egne registreringer fremgår at følgende arter er registreret i nærområdet til Skeldemark 10:

- Brunflagermus (*Nyctalus noctula*)
- Vandflagermus (*Myotis daubentonii*)
- Troldflagermus (*Pipistrellus nathusii*)
- Pipistrellflagermus (*Pipistrellus pipistrellus*)
- Dværgflagermus (*Pipistrellus Pygmaeus*)
- Sydflagermus (*Eptesicus serotinus*)
- Stor vandsalamander (*Triturus cristatus*)
- Markfirben (*Lacerta agilis*)
- Spidssnudet frø (*Rana arvalis*)

Af tabel 20, som viser en oversigt over beskyttet natur i 1000 meter zonen, fremgår det, hvor der er kendskab til bilag IV arter. Det fremgår, at hele Skelde Mose, som ligger umiddelbart øst for ejendommen, rummer store forekomster af padder, herunder spidssnudet frø. Kommunens registrering er ikke udtømmende for arealernes reelle indhold af bilag IV arter idet besigtigelsen har været fokuseret på identificering af potentielle levesteder og ikke arter. Kommunens registrering viser, at der er naturarealer og biotoper, som er og potentielt kan være levested, fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted for bilag IV arter. Fælles for hele arealet, der betegnes som Skelde Mose er, at der var mange unge padder til stede ved besigtigelsen. Der er ikke umiddelbart fundet vandhuller i mosen der kan fungere som ynglelokaliteter. Det vurderes, at afvandingskanalerne, der afvander mosen fungerer som ynglelokalitet. I kommunens vurdering af padder fokuseres der på, om det ansøgte projekt vil kunne forårsage tilstandsændringer af yngle- og opholdssteder for bilag IV arter.

En del af arterne af flagermus bruger gamle bygninger og træer som deres dagskjul.

”Rødliste 2007” er en fortegnelse over forsvundne, truede, sårbare og sjældne plante- og dyrearter i Danmark. Formålet med listen er dels at danne grundlag for arbejdet med at opretholde naturens mangfoldighed i Danmark og dels opfylde internationale forpligtelser i forhold til Biodiversitetskonventionen.

Kommunen har konkret kendskab til stor forekomst af Majgøgeurt i Skelde mose (naturpunkt 1462). Majgøgeurt er listet som Lc – ikke truet – i status 2003-2008. Orkideer trues bl.a. af tilgroning (jf. Naturstyrelsen) og det vurderes, at det pågældende levested er under tilgroning med næringskrævende græsser og en yderligere kvælstofbelastning af lokaliteten kan medføre forringede

levetilkaar for artin i området. Der er foretaget en beregning af ammoniakdepositionen i kanten af mosen i retning af naturpunkt 1462. Beregningen er foretaget 28 meter fra den nordligste stald og viser en merdeposition på -0,6 kg N/ha/år, se tabel 22. Afstande fra den nordligste stald til naturpunkt 1462 er 300 meter.

Landskabelementer s som levende hegn, beskyttede sten- og jorddiger, småskove, moser og vandhuller danner vigtige spredningsveje og levesteder for områdets dyre og planteliv.

Skeldemark 10 ligger omgivet af vigtige levesteder for dyr og planter og landskabet rummer en del linjeformede landskabelementer, som knytter levestederne sammen og udgør et netværk af egnede levesteder for vilde planter og dyr.

Det ansøgte projekt ændrer ikke spredningskorridorens funktion, da det ikke umiddelbart giver anledning til, at der fjernes vigtige ledelinjer i landskabet.

Miljømyndighedens vurdering

I afsnittet herover om anlæggets påvirkning af § 3 natur redegøres der for, at merpvirkninger på under 1 kg ikke vil kunne medføre en påviselig tilstandsændring af naturtypen. Det ansøgte projekt ved Skeldemark 10 medfører i henhold til beregningerne ingen merbelastninger på 1 kg eller derover. Derfor vurderes det, at projektet ikke vil medføre en merbelastning, som kan skade leve- og ynglelokalteter for særligt beskyttede arter. Der stilles derfor ikke særlige vilkår til beskyttelse af rødlistede- eller bilag IV arter.

Det vurderes desuden, at det ansøgte projekt ikke vil medføre negative påvirkninger på flagermusarternes dagskjul eller fødegrundlaget for dem.

5.2 Lugt

Den væsentligste lugtforureningskilde på ejendommen er staldventilationen.

Ansøger har beregnet lugtemissionen fra husdyrbrugets anlæg på baggrund af det maksimale dyrehold på stald samtidig. Tabel 23 viser resultatet af lugtberegningen. Lugtberegningen er foretaget i www.husdyrgodkendelse.dk. Der er ingen husdyrbrug større end 75 DE indenfor 300 m af ejendommen.

Husdyrbruget er placeret i landzone med ca. 50 m til nærmeste beboelse, Skeldemark 9. Denne beboelse ejes af ansøger og indgår derfor ikke i lugtberegningerne. Nærmeste nabobeboelse uden landbrugspligt, og som ikke ejes af ansøger, er Skeldemark 7, ca. 430 meter vest for anlægget. Der er ca. 1.100 meter til nærmeste beboelse, som er en del af samlet bebyggelse. Det drejer sig om Overballe 8 i Skelde, som ligger nordvest for staldanlægget.

Der er ca. 1.100 meter til nærmeste lokalplanlagte område, "Vindmøller ved Kragesand", sydøst for ejendommen. Der er 1.700 m til lokalplanlagt område "Boligområde Nyballe i Skelde – landzone". Der er ca. 4,7 km til nærmeste byzone i Broager.

Der har ikke tidligere været klaget over lugt fra ejendommen.

Tabel 23. Beregnet lugtemission fra anlægget via www.husdyrgodkendelse.dk

Områdetype	Model	Ukorrigeret geneafstand	Korrigeret geneafstand	Geneafstand nudrift	Vægtet geneafstand	Genekriterie overholdt?
Byzone	Ny	494,47	0	0	0	Genekriterie overholdt.

						Ingen nabobeboelser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.
Samlet bebyggelse	Ny	350,85	0	0	0	Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboelser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.
Enkelt bolig	Ny	156,36	0	0	0	Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboelser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.

Der skal gøres opmærksom på, at afstanden måles fra et beregnet midtpunkt i staldanlægget til beboelsesbygningen ved enkelt beboelse og samlet bebyggelse og til zonegrænse ved sommerhus- og byzoneområde. Der skal også gøres opmærksom på, at nærmeste enkelt bolig defineres som nærmeste bolig, som ikke er ejet af ansøger og ikke har landbrugspligt.

Lugtgeneafstandene er beregnet som for fuld besætning. Alle eksisterende og nye stalde indgår i beregningen.

Lugtens udbredelse i nærområdet afhænger bl.a. af antal og typer af husdyr og geografisk placering. Disse faktorer indgår i lugtberegningen.

Der er en konsekvensradius på produktionen på 687 m. Der kan rent undtagelsesvist forekomme registrerbar, men ikke genegivende lugt fra landbruget uden for konsekvensområdet.

Bilag 1 angiver afstande til nærmeste nabo, byzone, samlet bebyggelse osv.

Da den eksisterende gyllelagune har fast overdækning forventes der kun lugtbidrag fra denne i forbindelse med omrøring og udbringning samt i forbindelse med tømning.

Lugtgener søges nedbragt gennem regelmæssig rengøring af staldene og almindelig god landmandspraksis.

I forbindelse med gylleudbringning vil der forekomme lugtgener fra transport af gylle samt fra marker, hvorpå der er udbragt gylle.

Det er en maskinstation, der står for udbringningen af gyllen. Gyllen køres ud med 25 m³ gyllevogn med slæbeslanger. Der vil forekomme lugtgener fra marker, hvorpå der er udbragt gylle. Omfanget afhænger af vejrforhold (temperatur, vindforhold og evt. nedbør). Da gyllen køres ud på veletablede afgrøder, minimeres lugtgenerne pga. mindre fordampning og hurtigere optagelse i planterne.

Gylleudbringning sker normalt kun på hverdage. Ansøger har oplyst, at der bruges maskinstation til udbringning og der normalt aldrig køres gylle i weekender og på helligdage. Desuden er der forbud mod udbringning af gylle i weekender og på helligdage i en radius af 200 m fra byzonearealer.

Miljømyndighedens vurdering

Lovens minimumskrav til afstande til nærmeste beboelser indenfor de tre typer er overholdt. Kommunen vurderer derfor, at lugt fra staldene ikke vil give væsentlige gener for naboerne. Lugtens udbredelse i nærområdet afhænger blandt andet af antallet af dyr, typen af husdyr og den geografiske placering. Disse faktorer indgår i lugtberegningen. Lugtberegningen er foretaget med udgangspunkt i perioder med maksimal belægning i staldene.

Det vurderes, at godkendelsen ikke vil medføre øgede lugtgener for naboejendomme, da nærmeste

nabobeboelse uden landbrugspligt (ca. 430 m mod øst) ligger udenfor den beregnede geneafstand på 156,36 meter. Det vurderes derfor, at husdyrbrugets lokalisering er tilfredsstillende for et landbrug af denne størrelse.

Konsekvensradius for lugt er beregnet til 687 meter i ansøgningen. Det betyder, at i en afstand af ca. 687 m fra staldene, vil staldlugt undtagelsesvis kunne registreres. Den største lugtafgivelse er i sommerperioden, hvorfor det er denne beregning, der lægges til grund for vurderingen. Der ligger nogle få ejendomme indenfor konsekvensområdet. Den beregnede konsekvensradius vil indgå som en parameter i vurderingen af, hvilke parter, der skal høres i forbindelse med behandlingen af ansøgningen. Læs mere i afsnit 10 Offentliggørelse og klagevejledning.

Der har ikke tidligere været problemer med lugtgener fra ejendommen.

Gyllelagunen har fast overdækning, så der vil ikke være nogen lugtafgivelse hen over året. Det er derfor kommunens vurdering, at lugt fra gyllelagunen ikke vil være til gene for naboerne.

Når gyllen skal omrøres og bringes ud, vil der altid være lugtgener. Gyllelagunen ligger dog placeret længst væk fra naboer.

For at sikre omkringboende mod opståede gener, fastsættes der vilkår om, at såfremt der skulle opstå gener for de omkringboende, eller såfremt kommunen finder det nødvendigt, skal husdyrbruget lade foretage en undersøgelse af forskellige lugtkilder og/eller behandling af staldlugt emissionen, således at lugten udenfor ejendommen bliver formindsket.

Lovens minimumskrav til afstande til nærmeste beboelser indenfor de tre typer er overholdt. Kommunen vurderer derfor, at lugt fra staldene ikke vil give væsentlige gener for naboerne.

5.3 Lys

Der er opsat lamper ved diverse indgange mv. Se bilag 4. De fleste lys er sensorstyrede, og med timer, så de slukker senest klokken 24.

På grund af placeringen af anlægget vil lyset næppe kunne ses fra nabobeboelserne. Det vil på ingen måde komme til at virke generende.

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes, at forholdene omkring lys ikke vil være til gene for naboer eller forbipasserende. Det er derfor ikke relevant på nuværende tidspunkt at stille vilkår til lys.

5.4 Støj og vibrationer

Der forventes støj fra ventilationsanlæg, dyr, kompressor og kørsel med lastbiler, traktorer m.v. Støjkildernes placering er angivet på bilag 4, 5 og 6. Til- og frakørsel behandles i afsnit 5.7.

Tabel 24. Årlige og daglige driftsperioder under normale forhold:

Støjkilde	Placering	Driftstid
Ventilationsafkast	På samtlige stalde	Døgnet rundt
Indblæsning af foder	Lastbil holder ved fodersiloerne	Primært i dagtimerne, ca. en time ad gangen

Kompressor	I maskinhus	Kører kun ved brug
Transport via til- og frakørselsvej	Til- og frakørselsvejen	Primært i dagtimerne

Støj fra kompressor og ventilation forventes at være den samme før og efter udvidelsen.

Pga. afstanden til naboer vil der ikke blive foretaget særlige tiltag for at begrænse støjen fra staldanlægget. De nye stalde vil blive etableret med nye og støjsvage ventilationsanlæg.

Transporten tilrettelægges, så der tages mest muligt hensyn til naboer. Der køres normalt aldrig gylle i weekend og på helligdage, evt. flytning af gylle vil ikke ske i sommermånederne, al transport af dyr sker normalt i dagtimerne og foder bestilles til levering på almindelige ugedage i dagtimerne.

Miljømyndighedens vurdering

Som tidligere nævnt ligger ejendommen i det åbne land, som er udlagt til landbrugsområde.

Det vurderes, at støj fra ejendommen ikke er eller forventes at blive et problem for de omkringboende. Der er ikke foretaget støjmålinger eller –beregninger. Sønderborg Kommune vurderer, at da anlægget ligger i landzone må naboer påregne støjgener i mindre grad fra landbrugsproduktionen. På den baggrund vurderer Sønderborg Kommune, at der ikke er behov for at sætte specifikke støjvilkår til husdyrbruget.

Der fastsættes de generelle støjgrænser for husdyrbruget i overensstemmelse med vejledning fra Miljøstyrelsen nr. 5 fra 1984. I tilfælde af, at det på et senere tidspunkt findes nødvendigt (fx pga. klager), at virksomheden dokumenterer, at støjvilkårene kan overholdes, stilles der vilkår om, at miljømyndigheden kan forlange en eftervisning af, at de fastsatte støjvilkår kan overholdes.

Sønderborg Kommune vurderer, at der normalt ikke vil være særligt generende vibrationskilder på et traditionelt landbrug. Der fastsættes derfor ingen vilkår om vibrationskilder.

5.5 Støv

I nudrift blæses foderet direkte over i siloerne, og fra siloerne trækkes det ind i staldene ved kæde-træk i rørsystem eller vha. snegl. Der er støvcykloner på siloerne. De nye siloer bliver også med støvcykloner.

Det vurderes, at der ingen støvgener er for naboer i forbindelse med håndteringen af foderet.

Miljømyndighedens vurdering

Med hensyn til støvgener fra gården forventes det ikke at give væsentlige problemer. Dog henvises der til god landmandspraksis, dvs. at al transport til og fra bedriften skal, for at begrænse støvgener, foregå ved hensynsfuld kørsel, samt at alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og udbringning, således at omgivelserne påvirkes mindst muligt.

Der stilles vilkår om, at stalde, anlæg, udenomsarealer m.v. skal vedligeholdes, så der ikke kan opstå væsentlige støvgener udenfor ejendommens eget areal.

5.6 Fluer og skadedyr

Der er generelt hverken problemer med fluer, rotter eller andre skadedyr.

Fluebekæmpelse sker i overensstemmelse med Statens Skadedyrlaboratoriums retningslinjer, idet der bekæmpes fluer med rovfluer. Der indsættes rovfluelarver 6 gange om året (tilsendes fra Mortalin).

Rotter bekæmpes med rottegift udlagt i kasser. Der er 30 rundt på hele ejendommen. Kasserne tilses ca. 12 gange om året af Dansk Skadedyrskontrol.

Miljømyndighedens vurdering

For at sikre, at der ikke kommer gener i forbindelse med skadedyr, stilles der vilkår om, at fluer skal bekæmpes i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrlaboratorium, at arealer mv. skal holdes fri for affald og foderrester, samt at foder skal opbevares på en måde, så der ikke kan ske risiko for tilhold af rotter mv. Bemærk at retningslinjerne fra Statens Skadedyrlaboratorium opdateres en gang årligt.

Sønderborg Kommune vurderer, at vilkårene er tilstrækkelige til at sikre omgivelserne mod fluer og skadedyr.

5.7 Transport

Til- og frakørsel sker ad Skeldemark. Transporterne sker typisk i dagtimerne. Det forventes, at virksomheden kan overholde Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser.

Tabel 25 viser skønnede transporter i før og eftersituationen. Det skal bemærkes, at antal og kapacitet pr. læs ikke er bindene. Se bilag 6 og 12 med transportveje.

Tabel 25. Oversigt over antal transporter før og efter udvidelse

Art	Antal transporter før udvidelse	Antal transporter efter udvidelse
Foder	Ca. 52	Ca. 52
Fyringsolie	Ca. 10	Ca. 3
Brændstof	Ca. 5	Ca. 5
Afhentning af smågrise	Ca. 52	Ca. 52
Levering af slagtesøer	Ca. 52	Ca. 52
Udlevering af polte/slagtesvin	Ca. 26	Ca. 26
Afhentning af døde dyr	Ca. 104	Ca. 104
Diverse sækkevarer mv.	Ca. 12	Ca. 12
Gyllekørsel	Ca. 275	Ca. 350
Markarbejdsførsel*	Ca. 200	Ca. 200
Maksimalt i alt	Ca. 788	Ca. 856

*Kørsel med markmaskiner i forbindelse med såning, sprøjtning og høst mv.

Antallet af transporter er skønnede. Antallet af gyllekørsler er skønnet ud fra en 25 m³ gyllevogn (maskinstation). Der vil normalt blive kørt ud dels i april/maj måned og dels i august/september måned. Gylle til arealerne ved Hønssnap og på Sydals transporteres i lukkede lastbiler med ca. 33 m³ ad gangen. I antal gyllekørsler er der for en sikkerheds skyld taget udgangspunkt i, at der er 10

% ekstra vand i gyllen. Transporterne til Sydals forventes at ligge i efteråret eller om vinteren, da der er tale om en kapacitetsmæssig nødvendig beholder.

Antallet af transportere stiger med ca. 9 %. Stigningen skyldes primært flere gyllekørsler.

Der køres normalt aldrig gylle i weekend og på helligdage, al transport af dyr sker i dagtimerne og foder bestilles til levering på almindelige ugedage i dagtimerne.

Gyllekørselsveje fremgår af bilag 12.

Miljømyndighedens vurdering

Miljøgodkendelsen meddeles i medfør af Husdyrbrugsloven. Der kan derfor kun stilles vilkår til, hvilke udkørselsveje på ejendommen, der må benyttes og hvornår. Færdselsloven regulerer kørsel på offentlige veje. Da ind-/udkørsel til anlægget vurderes til at være hensigtsmæssigt placeret i forhold til naboer og trafik hensyn, og da intern trafik på ejendommen vurderes ikke at medføre væsentlige gener for omgivelserne, stilles ingen vilkår til kørselsveje.

Der stilles vilkår om, at hvis antallet af transportere overskrides med mere end 10 %, så skal ansøger informere kommunen. Sønderborg Kommune vurderer derpå, om der er behov for at give en tilægsgodkendelse.

Sønderborg Kommune gør i øvrigt også opmærksom på afgørelse J. nr. MKN-130-00045 af 28. september 2010 fra Miljøklagenævnet. Det fremgår af denne afgørelse, at: "Ved reguleringen af husdyrbrug er det praksis at betragte landzonen som landbrugets erhvervsområde, og beboere i landzonen må derfor acceptere visse ulemper, som kan være forbundet med at være nabo til et landbrug".

Kommunen gør opmærksom på, at transport af gylle er opfattet af EU's biproduktforordning (1774/2002EF, bilag II, kapitel II, pkt. 1). Som følge heraf skal gylle transporteres i hermetisk lukket ny emballage eller tildækkede lækagesikre containere eller køretøjer. Undtaget fra bestemmelsen er dog transport mellem to steder på samme gård. Bestemmelsen administreres af Fødevarestyrelsen.

For at undgå, at der u hensigtsmæssigt spredes gylle på privat eller offentlig vej eller anden mands jord, tolker Fødevarestyrelsen dette således, at landmanden må transportere gyllen uden at leve op til kravet om hermetisk lukket ny emballage eller tildækkede lækagesikre containere eller køretøjer, hvis han kun transporterer gyllen på sin egen jord. Hvis han under samme CVR-nr. har flere ejendomme, der ligger langt fra hinanden, og det betyder, at transporten skal ske over en længere strækning af privat eller offentlig vej eller anden mands jord, så skal gylle transporteres som anført i bilag II, kapitel II, pkt. 1. Transport af gylle til aftalearealer på 3. mands ejendom er også opfattet af bilag II, kapitel II stk. 1. Kun, hvis der er tale om transport af gylle mellem to naboer, og gyllen kan transporteres direkte fra den ene ejendom til den anden, kan der undtages fra reglen.

Sønderborg Kommune vurderer, at når ovenstående regel efterleves, er det ikke nødvendigt at stille yderligere vilkår til transportformen.

6 Beskrivelse og vurdering af arealerne

I forbindelse med vurderingen af projektets mulige indvirkning på miljøet er der vurderet på, om virksomheden overholder harmonikravet og om der er problemstillinger vedrørende planforhold, som gør sig gældende. Der vurderes også på arealanvendelsens påvirkning af grundvandsressourcerne, vandmiljøet og beskyttet natur i forhold til fosfor, nitrat og ammoniak. Beskyttet natur inde-

bærer naturarealer beskyttet af § 7 i Husdyrloven, § 3 i Naturbeskyttelsesloven, Natura 2000 områder og arter, som er omfattet af Habitatdirektivets bilag IV (bilag IV arter) samt andre relevante artsfredninger. Der vurderes også på arealanvendelsens påvirkning af kulturelementer i landskabet, som f.eks. beskyttede jord- og stendiger og fortidsminder og andre aktuelle fredninger.

Ændringer i husdyrbrugets ejede og forpagtede udbringningsarealer skal anmeldes til kommunen og have kommunens accept, før ændringen kan finde sted jf. §§ 15-16 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Anmeldelsen skal ske før planårets begyndelse den 1. august. Kommunen vurderer om sådanne ændringer af udbringningsarealerne kan ske inden for rammerne af denne godkendelse.

Bilag 11 og bilagene 14-18 viser udspretningsarealernes geografiske beliggenhed. Der rådes over et samlet udspretningsareal på 422,48 ha. Der modtages ikke slam eller andre affaldsprodukter til udbringning på udspretningsarealet. En del af udbringningsarealerne ligger i Aabenraa Kommune. Aabenraa kommune har lavet en udtalelse om arealerne, som kan ses på bilag 13. Arealerne i Aabenraa Kommune behandles ikke yderligere i de følgende afsnit.

Miljømyndighedens vurdering

Der stilles vilkår om, at der ikke må udbringes anden organisk gødning på arealerne som f.eks. slam, da dette er en forudsætning for beregningerne i godkendelsen

6.1 Lokalisering og planmæssige forhold

De planmæssige forhold fremgår af bilag 14.

Ejendommen og de tilhørende arealer ligger på Broagerland og på Sydals omkring Lysabild.

Zonestatus: Alle udspretningsarealerne er beliggende i landzone. Areal P JZ 15-1 ligger indenfor en afstand af 200 meter til byzone eller lokalplanlagte områder udlagt til boligformål. De resterende arealer ligger mere end 200 meter fra byzone eller lokalplanlagte områder til boligformål.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune stiller ingen vilkår til arealerne som vedrører planmæssige forhold. Det vurderes, at de generelle regler er tilstrækkelige.

6.2 Harmoniareal

Ifølge den gældende husdyrgødningsbekendtgørelse må der højst udbringes en husdyrgødningsmængde svarende til 1,4 DE pr. ha pr. planperiode for svin. Hvis der på et tidspunkt ikke er tilstrækkeligt udbringningsareal til rådighed, skal dyreholdet derfor mindskes, så de gældende harmonikrav kan overholdes.

Der ansøges om et dyrehold på 347,99 DE i svin og 6,75 DE i kvæg og 1,99 DE i heste. Der ud over produceres der 180,13 DE i svin på Krammarksvej 22. – i alt 529,11 DE. Der skal derfor være mindst 377,94 ha til rådighed til udbringning. I ansøgningen indgår 422,48 ha.

Miljømyndighedens vurdering

Det ansøgte areal er større end det nødvendige harmoniareal. Sønderborg Kommune vurderer derfor, at der er tilstrækkeligt udspretningsareal på ejendommen

Der er således også tilstrækkeligt areal til, at der kan etableres bræmmer omkring naturarealer og uden at der af denne grund ikke er tilstrækkeligt udspretningsareal.

6.3 Påvirkning af søer og vandløb

Søer og vandløb samt terrænhældninger kan ses på bilag 15.

I henhold til Husdyrgødningsbekendtgørelsens § 26 må flydende husdyrgødning ikke udbringes på stejle skråninger med en hældning på mere end 6° ned mod vandløb, søer over 100 m² eller fjorde inden for en afstand af 20 m fra vandløbets, søens eller fjordens øverste kant.

Vandløb

Krumbækken løber langs markerne P JZ 15-1, PKT 6-0, P KT 7. Krumbækken har faunaklasse 5 som målsætning, vejledende krav for maksimal reduktion af vandføring er 25 %.

Opland til søer

Der er ingen arealer i oplande til søer, som er udpegede som særlig regional eller lokalt beskyttelsesområde af Sønderborg Kommune, eller hvor der foreligger en handleplan jævnfør vandplanerne.

Miljømyndighedens vurdering

Arealer, som er beliggende ned mod vandløb, skrånere ikke over 6 grader mod vandløbene. Sønderborg Kommune vurderer derfor, at erosion af udbragt husdyrgødning til vandløbene under kraftige regnskyl ikke udgør en risiko, såfremt der opretholdes en bræmme på minimum 2 meter jf. Vandløbslovens § 69. Der stilles derfor ikke supplerende vilkår til arealerne ved vandløb.

6.4 Påvirkning af fjord og hav

Alle arealer afvander til Flensborg Ydre Fjord. Flensborg Ydre Fjord er udpeget som Natura 2000 område. En del af arealerne ved ejendommen er også udpeget som nitratklasse 1. Vurderingen og beskrivelsen af arealernes påvirkning sker i afsnittet om Natura 2000.

6.5 Nitrat til grundvand

Ingen af de ansøgte arealer ligger indenfor nitratfølsomme områder eller områder med særlige drikkevandsinteresser. Grundvandsforholdene fremgår af bilag 16.

Følgende arealer ligger indenfor indvindingsoplande til Vandværker:

Gammelgab Dynt: PKT7 (delvist); PKT 8-0 (delvist); PKT 1-0 (delvist); PKT 10-0; PKT 9-0; PAH 9-0; PAH 9-1.

Skelde Vandværk: Pagt CG 1; 6-0; 7-0.

Af boringer i området fremgår det, at den naturlige geologiske beskyttelse er god, idet grundvandsmagasinet er beskyttet af ca. 2,5 m smeltevandsler og 47 m moræneler. Samme gode beskyttelse findes også længere mod nordøst i indvindingsoplandet.

Miljømyndighedens vurdering

På baggrund af den naturlige grundvandsbeskyttelse og den relativt store afstand til vandværkets boring, vurderer Sønderborg Kommune, at der ikke anledning til at stille særlige krav til nitratudvaskningen for det nævnte areal.

De øvrige arealer er enten beliggende kystnært, udenfor indvindingsoplande til vandværker eller i øvrigt ukritisk i forhold til vandværkernes kildepladser. Der stilles derfor heller ikke krav om nitratreduktion på disse arealer.

6.6 Beskyttet natur

Beskyttet natur og terrænhældninger kan ses på bilag 15.

Naturtyper omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3 er beskyttede mod tilstandsændringer. En merbelastning af beskyttede naturtyper med næringsstoffer kan have en negativ effekt på naturtypen, som kan medføre tilstandsændringer.

Beskyttede naturarealer fremgår af kommunens vejledende registrering, men undersøgelser viser, at kommunens vejledende registreringer generelt er mangelfulde. På baggrund af ovenstående er arealerne gennemgået i felten for potentiel § 3 natur inden for en 1.000 meter zone omkring den ansøgte ejendom.

Tabel 26: Oversigt over beskyttet natur og vandhuller på eller i umiddelbar nærhed af udsprædningsarealerne. Lokalitetsnummeret fremgår af bilag 19.

Areal	Beskrivelse af naturtypen	Lokalitetsnummer	Bilag IV arter	Bræmme-krav
34-0	Sø. Stor lysåben sø med dunhammer langs kanten. Søen ligger på et åbent, udyrket areal med høje urter. Afstanden fra søen til det dyrkede areal er mere end 5 meter	-	Egnet	Nej
33-0	Udyrket areal rundt om sø er ikke § 3 på nuværende tidspunkt	2315	Egnet	Nej
30-0	Sø Lille delvist lysåben sø. Søen er meget næringsstofpåvirket og der er dræntilløb til søen.	-	Nej	Nej
31-0	Kraftigt skrånende areal med høje træer og brombærkrat og brændenælder i bunden. Området indeholder ikke umiddelbart søer eller vandhuller.	-	Nej	Nej
PKT 1-0	Lysåben sø uden vegetation i vandet. Der gror pil langs en del af kanten.	2317	Egnet	Nej
Pkt 3	Sø. Marken skråner meget svagt mod søen (1-3 grader).	2316	Muligt ynglested for løvfør	Nej
P JZ 15-2/ P JZ 15-0	Sø. Marken skråner meget svagt mod søen (1-2 grader). Åben vandflade. Stor naturlig bræmme til det meste af søen mod mark P JZ 15-2.		Egnet ynglested for løvfør og Stor Vandsalamander	Nej
PKT 12-0	Mose. Registreringen er ikke præcis. Der er god afstand til arealet.	-	?	Nej
Pagt CG 1	Grænser op til en strandeng. Marken skråner ikke mod strandengen	75	Observeret markfirben i strandengen.	Nej
Pagt CG 1	Sø. På luftfotos (sommer- og forårsbilleder) tilbage til 2002 er søen udtørret. Der er mere end 5 meter fra marken til søen de fleste steder. Søen ligger 13 meter fra kystlinjen. Muligvis levested for Stor Vandsalamander. Marken skråner under 6 grader mod søen.	-	Kan fungere som levested for Stor Vandsalamander. Ikke ynglested da søen oftest er udtørret.	
1-0	Strandeng. Marken skråner 2-5 grader mod strandengen. Der er	2159	Sandsynligvis	Nej

	en græsbevokset skrænt mellem marken og strandengen, som er 3-4 meter bred og som kan optage næringsstoffer og fungere som buffer i forhold til overflade afstrømning.		Markfirben samt egnet levested for Stor Vandsalamander.	
2-0	Kultureng – kan fungere som levested for Stor Vandsalamander. Marken skrånere 2-5 grader mod engen. Der er en græsbevokset skrænt mellem marken og engen, som er 1-8 meter bred og som kan optage næringsstoffer og fungere som buffer i forhold til overflade afstrømning.	1132/1124	Kan fungere som levested for Stor Vandsalamander.	Nej
Pagt KJ 1	Overdrev og strandeng. Marken hælder meget svagt mod strandengen. Hældningen mod overdrevet er derimod 7-8 grader. Overdrevsarealet vurderes ikke, at være meget næringsstoffølsomt og den sandede jord gør, at overfladeafstrømningen vil være minimal. Vest for marken ligger en sø. Marken hælder 0-2 grader mod søen og der er ca. 15 meter mellem marken og søen.	Sø: 1739	Overdrev/strandeng : Sandsynligvis Markfirben. Sø: Muligt ynglested for Stor Vandsalamander	Nej
35-0	Strandeng. Marken skrånere 0-3 grader mod arealet. Der er levende hegn mellem marken og strandengen.		Sandsynligvis Markfirben.	Nej
GA KKI 16	Sø. Marken grænser op til søen. Søen er meget tilgroet og er ikke et egnet yngle- eller levested for bilag IV arter. Marken skrånere 0-1 grad mod søen.		Nej	Nej
GA KKI 16	Fjernet sø. Der er registreret en sø, som er fjernet. § 3 sagen er endnu ikke afgjort. Derfor indgår området, som er registreret som sø ikke i udspretningsarealet.		Nej	Nej
GA KKI 16	Grænser i den sydlige ende op til en sø. Søen er etableret med henblik på at udbrede forekomsten af løvfroer i området. Søen er derfor højst sandsynligt yngle- og rastested for bilag IV arter. Der ligger en markvej og et hegn mellem søen og marken og søen er således godt beskyttet i forhold til markdriften på mark GA KKI 6. Afstanden til søen er 5-8 meter. Terrænet skrånere 0-2 grader mod søen.		Muligt ynglested for løvfroer.	
GA KKI 15	Skov. Marken hælder 0-1 grader mod skoven. Det vurderes ikke, at skoven indeholder kvælstoffølsomme arter.		Nej	Nej

§ 7 arealer med bufferzone

Markerne ved Broager by ligger helt eller delvist inden for 1000 meter til et overdrev, som er beskyttet i henhold til Husdyrgodkendelseslovens § 7. For udbringningsarealer beliggende inden for 1000 meter til et § 7 beskyttet naturareal med bufferzone gælder, at udbringning af flydende husdyrgødning kun må ske ved slangeudlægning, nedfældning eller lignende.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune har i tabel 26 beskrevet den beskyttede natur, som ligger på eller i umiddelbar tilknytning til udspretningsarealerne. Naturarealerne er også blevet vurderet i forhold til bilag IV arter. Se næste afsnit.

Mark Pagt KJ 1 skrånere 7-8 grader mod et overdrev. Den sandede jord er med til at minimere overfladeafstrømningen, da der vil ske en hurtig nedsivning af næringsstoffer. Der er ikke registreret næringsstoffølsomme arter på overdrevet. Derfor vurderer Sønderborg Kommune, at arealet er tilstrækkeligt beskyttet af den eksisterende lovgivning.

Det vurderes, at de øvrige naturarealer er tilstrækkeligt beskyttet mod tilstandsændring, da de værdifulde naturarealer ligger med stor afstand til udspretningsarealerne. Ingen af disse udspretningsarealer hælder mere end 6 grader mod værdifulde beskyttede områder. Og det vurderes derfor, at overfladeafstrømningen vil være minimal.

Naturarealerne ved alle udbringningsarealerne vurderes, at være tilstrækkeligt beskyttet af den eksisterende lovgivning, og der stilles derfor ikke vilkår til beskyttelse af disse.

I næste afsnit vurderes vurderingen af markdriftens påvirkning af bilag IV arter.

6.7 Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav (bilag IV-arter)

Tabel 26 i afsnit 6.6 om udspretningsarealernes påvirkning af beskyttet natur viser, hvor der er egnede leve- og ynglesteder for bilag IV arter på og i nærheden af udspretningsarealerne.

Bilag IV arter er arter omfattet af Habitatdirektivets bilag IV. I Danmark findes der 36 dyrearter, som hører under denne kategori, heraf nogle sjældne arter mens nogle er mere almindelige.

Habitatdirektivet forpligtiger medlemslandene til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for dyrearter, som står på bilag IV. Beskyttelsen af arterne handler blandt andet om at sikre arterne mod at blive efterstræbt (jagt, indsamling, ødelæggelse af æg og yngel). Men medlemslandene skal også sikre, at arternes yngle- og rasteområder ikke beskadiges eller ødelægges, jf. direktivets artikel 12.

Af faglig rapport fra DMU nr. 635 (håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV) fremgår en oversigt over bilag IV arters udbredelse i grid på 10 X 10 km fordelt over hele landet.

Af listen og ud fra kommunens egne registreringer fremgår at følgende arter er registreret i nærområdet til Skeldemark 10 samt arealerne:

- Brunflagermus (*Nyctalus noctula*)
- Vandflagermus (*Myotis daubentonii*)
- Troldflagermus (*Pipistrellus nathusii*)
- Pipistrelflagermus (*Pipistrellus pipistrellus*)
- Dværgflagermus (*Pipistrellus Pygmaeus*)
- Sydflagermus (*Eptesicus serotinus*)
- Stor vandsalamander (*Triturus cristatus*)
- Strandtudse (*Bufo calamita*)
- Spidssnudet Frø (*Rana arvalis*)
- Løvfør (*Hyla Arborea*)
- Markfirben

Ved Naturgruppens besigtigelse bliver der som udgangspunkt ikke registreret bilag IV arter. Naturgruppens registrering er ikke udtømmende for arealernes reelle indhold af bilag IV arter i det besigtigelsen har været fokuseret på biotoper og ikke arter. Naturgruppens registrering viser, at der er naturarealer og biotoper, som potentielt kan være levested, fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted for bilag IV arter. Kommunens padderegistreringer kan ses på bilag 15.

Flagermus trues generelt af mangel på hule træer, hvor de lever, samt dårligere fødegrundlag som følge af tilgroede vandhuller.

Stor vandsalamander foretrækker små vandhuller under 100 m², hvor der er sol på næsten hele vandfladen. Den trues af, at blive spist af rovdyr eller forurening af vandhuller med næringsstoffer.

Løvfrøen foretrækker varme vandhuller, der er rene og uden fisk. Løvfrøen yngler helst i en ikke-tilgroet, lavvandet, bredzone, hvor vandet hurtigt opvarmes.

Spidssnudet frø trives bedst, hvor der er udstrakte enge og moser omkring ynglevandhullerne, hvor ungerne kan finde deres føde.

Strandtudsens yngler mest i søer uden bevoksning eller søer, der tørrer ud i løbet af sommeren.

Markfirbenet foretrækker at yngle på steder, hvor der er mulighed for at grave æg ned og hvor disse kan udruges af solvarmen, dvs. at de foretrækker sydvendte skråninger med bar jord eller sand, som varmes godt op af solen. I Danmark lever markfirbenet både på ler- og sandjord, og i mange forskellige slags natur; i klitter, i bakket hedeterræn med spredte buske, på græsklædte bakker og overdrev, langs solbeskinnede skovveje, i grusgrave, på jernbaneskråninger og på lerskrænter ud mod havet.

Miljømyndighedens vurdering

I vurderingen af, om padde kan have levested og fødesøgningssted på arealerne, er der vurderet på tilstedeværelsen af vandhuller på og ved markerne. Ved vandhuller, er der vurderet på vandhullets egnethed som levested og fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted. Der er ydermere vurderet på vandhullets placering i forhold til kendte populationer.

Det er Sønderborg Kommunes vurdering, at søer eller vandhuller, der er mere eller mindre lysåbne og ikke fuldstændig tilgroede med vedplanter, kan have betydning for bilag IV arter, primært Stor Vandsalamander og Løvfrø. En fortsat eutroficerings af den type søer vil være medvirkende til at accelerere en tilgroning og dermed forringe leve- og ynglevilkår for bilag IV arter, der vurderes, at kunne være knyttet til søen. Spidssnudet frø trives bedst, hvor der er udstrakte enge og moser omkring ynglevandhullerne, hvor ungerne kan finde deres føde.

I tabel 26 er der en beskrivelse af hver naturområde og om dette er en egnet lokalitet for Bilag IV arter, primært med fokus på padde da det er disse, der er relevante for områderne. Det er angivet om der er krav om ekstra bræmmer omkring naturarealet.

Pagt CG 1 grænser op til en strandeng. Der er blevet observeret markfirben på strandengen. Strandenge er generelt ikke næringsstoffølsomme (30-40 kg N/ha/år, se tabel 21 i afsnit 5.1 om ammoniak og natur) og markens skråning ikke over 6 grader mod strandengen. Der er desuden en skrænt mellem strandengen og marken som kan optage næringsstoffer og dermed virke som buffer mellem marken og strandengen. På den baggrund vurderer Sønderborg Kommune ikke, at der skal stilles yderligere vilkår.

Ved Pagt CG 1 ligger en sø. Søen er meget jævnlige tørlagt og er ikke en egnet ynglelokalitet for bilag IV arter, men kan være levested for Stor Vandsalamander. Der er mere end 5 meter mellem marken og søen de fleste steder og markens skråning under 6 grader mod søen. Det vurderes, at søen er tørlagt så stor del af tiden, at den ikke er et egnet ynglested for bilag IV arter. På den baggrund vurderer Sønderborg Kommune ikke, at der skal stilles yderligere vilkår.

Mark 1-0 grænser op til en strandeng, som højst sandsynlig er yngle- og rastested for bilag IV arter. Strandenge er generelt ikke næringsstoffølsomme (30-40 kg N/ha/år, se tabel 21 i afsnit 5.1 om

ammoniak og natur) og marken skråner ikke kraftigt mod strandengen. Derfor stilles der ikke yderligere vilkår.

Mark 2-0 grænser op til en eng. Engen er en del af naturområdet Skelde Mose. Der er en skrænt mellem engen og marken på 1-7 meter ved den strækning, hvor markerne skråner mod engen, som kan optage næringsstoffer og dermed virke som buffer mellem marken og strandengen. Marken skråner ikke over 6 grader mod engen. Sønderborg kommune vurderer ikke, at overfladeafstrømning fra udspretningsarealet vil påvirke ynglelokaliteterne på engarealet og der stilles derfor ikke yderligere vilkår.

Mark 35 og Pagt KJ 1 grænser op til en strandeng. Marken skråner ikke mod strandengen og der er et levende hegn imellem strandengen og marken. På den baggrund vurderer Sønderborg Kommune, at der ikke skal stilles yderligere vilkår.

Pagt KJ 1 grænser op til et overdrev, som ligger ud til kysten. Hældningen mod overdrevet er 7-8 grader. Der er ikke fundet næringsstoffølsomme arter på overdrevsarealet og den sandede jord gør, at overfladeafstrømningen vil være minimal pga. hurtig nedsivning. På den baggrund vurderer Sønderborg Kommune ikke, at der skal stilles yderligere vilkår.

På mark PKT 1-0 og PKT 3-0 ligger to søer, som begge vurderes at være et mulige ynglesteder for løvfrøer og Stor Vandsalamander. Den nærmeste observation af en løvfrø i Sønderborg Kommunes registreringer ligger imidlertid 2,5 kilometer væk fra søen på mark PKT 1-0. På Broager har Sønderborg Kommune ikke kendskab til populationer af løvfrøer syd for Broager by. Løvfrøen kan vandre ca. 1000 meter for at nå sit ynglevandhul. Sønderborg Kommune har ingen registreringer af Stor Vandsalamander på Broager. På den baggrund mener Sønderborg Kommune ikke, at der er baggrund for at stille vilkår om bræmmer til søerne.

På P JZ 15-2 ligger en sø, som vurderes at være muligt ynglested for Løvfrø eller Stor Vandsalamander. Den nærmeste observation af en løvfrø i Sønderborg Kommunes registreringer ligger 1300 meter fra søen. Da Løvfrøen kan vandre ca. 1000 meter for at nå sit ynglevandhul, er der en hvis sandsynlighed for, at der kan forekomme løvfrøer i vandhullet. Da søen har et stort naturligt bræmmeareal, vurderer Sønderborg Kommune ikke, at der skal stilles vilkår til yderligere bræmmer.

GA KKI 16 grænser op til to § 3 registrerede søer, hvoraf den ene er fjernet. Da spørgsmålet om en eventuel erstatningssø er uafklaret, indgår arealet, hvor der tidligere lå en sø ikke i udbringningsarealet. Da søen er fjernet, er det ikke muligt at vurdere den i forhold til bilag IV arter. Den anden sø er meget tilgroet og Sønderborg Kommune vurderer, at den ikke er egnet som yngle- eller rastelokalitet for bilag IV arter. På den baggrund vurderer Sønderborg Kommune, at der ikke skal stilles yderligere vilkår.

Søen, som ligger ved mark GA KKI 6 er etableret med henblik på at udbrede forekomsten af løvfrøer i området. Søen er derfor højst sandsynligt yngle- og rastested for bilag IV arter. Der ligger en markvej og et hegn mellem søen og marken og søen er således godt beskyttet i forhold til markdriften på mark GA KKI 6. På den baggrund vurderer Sønderborg Kommune ikke, at der skal stilles yderligere vilkår.

GA KKI 15 grænser op til en skov. Marken hælder ikke mod skoven og det vurderes ikke, at skoven indeholder kvælstoffølsomme arter. På den baggrund vurderer Sønderborg Kommune, at der ikke skal stilles yderligere vilkår.

Ved flere af naturområderne er der nok naturlig bræmme til at sikre at Bilag IV arterne ikke bliver påvirket. Det er desuden vurderet, at hvis marken skråner med mindre end 6 grader ned imod na-

turområdet og naturområdet ikke er særligt værdifuldt som leve og ynglested for bilag IV arter, stilles der ikke krav om yderligere bræmmer.

I forbindelsen med projektet ændres der ikke på flagermusenes levesteder i træer og udhuse.

Samlet vurderes det, at projektets aktiviteter på arealerne ikke vil medføre en væsentlig negativ påvirkning af levesteder og bestande af bilag IV arter.

6.8 Natura 2000

I de følgende afsnit vil konsekvenserne af godkendelsen for terrestriske og marine Natura 2000 områder blive vurderet. Alle udspretningsarealer afvander til habitatområdet Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als (H173). Markerne på Broager afvander desuden til fuglebeskyttelsesområde Flensborg Fjord og Nybøl Nor (F 64). Natura 2000 områderne nærmest arealerne fremgår af bilag 18.

Nitrat til overfladevand

Mark 1-0, 2-0, 3-0, 4-0, 5-0, 6-0, 7-0, 8-0, 30-0, 31-0, 32-0, 33-0, 34-0, 35-0, 36-0, pagt CG 1 og pagt KJ1, som ligger i opland til fuglebeskyttelsesområde Flensborg Fjord og Nybøl Nor (F 64) er udpegede nitratklasse 1. Det drejer sig om 144,5 ha af udbringningsarealerne. Kvælstofreduktionspotentialer er 0-50 % på disse arealer.

Ifølge IT-ansøgningssystemet er den maksimalt tilladte udvaskning på 48 kg N/ha og den beregnede udvaskning fra arealerne er på 48,9 kg N/ha. I ansøgningen og der er indsat efterafgrøder på 1,1 % af det samlede areal ud over Plantedirektoratets krav.

Terrestriske Natura 2000 områder

Arealerne ligger på Broagerland og på Sydals. Nærmeste habitatområde er Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov.

Areal P JZ 15-1 er det areal, som ligger tættest på et Natura 2000 område. Det ligger ca. 7500 meter fra habitat- og fuglebeskyttelsesområde Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov (H83 og F68).

Udpegningsgrundlaget for habitatområdet Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov:

- Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger (3140)
- Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks (3150)
- Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse (7120)
- Hængesæk og andre kærsumfund dannet flydende i vand (7140)
- Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand (7220)
- Rigkær (7230)
- Bøgeskove på morbund med kristtorn (9120)
- Bøgeskove på muldbund (9130)
- Egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund (9160)

- Skovbevoksede tørvemoser (91D0)
- Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld (91E0)
- Stor Vandsalamander (1166)

Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov:

- Hvepsevåge
- Rørhøg
- Isfugl

Ifølge Natura 2000 plan 2010-2015 for Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode skov er truslerne:

- Arealreduktion/fragmentering mod områdets rigkær
- Næringsstofbelastning – alle kortlagte naturtyper er negativt påvirket af luftbåret kvælstof.

Den nedre tålegrænse er overskredet for alle naturtyper. For hængesæk samt skovnaturtyperne er den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstofpåvirkning overskredet for hele arealet.

- Tilgroning af næringsrige søer
- Uhensigtsmæssig hydrologi
- Uhensigtsmæssig drift i elle- og askeskov
- Invasive arter som kæmpe pileurt og japan pileurt
- Forstyrrelser af besøgene påvirker specielt ynglefuglene på udpegningsgrundlaget.

Ifølge faglig rapport 774 fra DMU "Kvælstofbelastning ved udvalgte terrestriske habitatområder i Sønderborg kommune" er den totale afsætning af udbringningsarealerne 26 kg/N/ha/år. Tålegrænsen for skovnaturtyperne er 10-20 kg N/ha/år

Det næst nærmeste internationale naturbeskyttelsesområde på land (Augustenborg Skov, Habitatområde 200) ligger mere end 10 km fra det nærmeste udspretningsareal.

Udpegningsgrundlaget for Augustenborg Skov (H 200) er: Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vanddaks, bøgeskove på muldbund, egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund og elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld.

Marine Natura 2000 områder

Udpegningsgrundlaget for Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als (H173) er:

- Marsvin (*Phocoena phocoena*)
- Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand
- Rev

Den primære trussel mod marsvin og andre små hvaler er fiskeri, sætning af garn og støj fra båd-motorer. Målsætningen mht. næringssalte, vurderes ikke at være opfyldt i habitatområdet.

Den oprindelige habitatudpegning af Bredgrund blev lavet for at beskytte naturtyperne sandbanker og rev. Revene er værdifulde som levested for mange forskellige havorganismer (alger, muslinger, snegle, børste-orme og fiskeyngel). Muslinger er føde for dykænder og Bredgrund er derfor et vigtigt overvintringsområde for bl.a. edderfugl og havlit.

Kortlægningen af naturtyperne indenfor habitatområdet H173 varetages af Miljøcenter Ribe. Kortlægningen er ikke tilendebragt på nuværende tidspunkt. I udpegningsgrundlaget for det tidligere habitatområde Bredgrund indgik naturtypen rev så naturtypen findes indenfor dette område. Kortlægningen er ikke færdig for det nye habitatområde og der er derfor ikke sikker viden om, hvor naturtypen findes. I Regionplan 2005-2016 er dog angivet en række marine områder der har naturvidenskabelig målsætning på baggrund af forekomst af stenrev. Miljøcenter Ribe oplyser, at de endnu ikke har begyndt kortlægningen af naturtyperne og, at de derfor ikke mener, at der skal tages hensyn til stenrevene, da det ikke er sikkert, at de er omfattet af udpegningsgrundlaget. Miljøcentret er i gang med kortlægningen.

Den primære trussel mod sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand og rev, er kvælstofpåvirkning fra diffuse kilder samt udledning af miljøfremmede stoffer.

Der er ikke kendskab til beliggenheden af naturtypen sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand og rev indenfor habitatområdet.

En del af H 173 er desuden udpeget som fuglebeskyttelsesområde Flensborgs Fjord og Nybøl Nor (Fuglebeskyttelsesområde 64) blev lavet for at beskytte en række fuglearter. Fuglearterne på udpegningsgrundlaget er troland, bjergand, hvinand og toppet skallesluger.

Miljøstyrelsen har fastlagt følgende afskæringskriterium for skadesvirkning af nitratudvaskning til overfladevande:

Et projekt for husdyrbrug kan ikke medføre en skadevirkning på overfladevande, herunder Natura 2000-områder samt yngle- eller rasteområder for beskyttede arter som følge af nitratudvaskning, hvis følgende punkter alle er opfyldt:

(afskæringskriteriet for så vidt angår påvirkning fra projektet i kumulation med andre planer og projekter) Pkt. 1: Antal dyreenheder (DE) i det aktuelle opland, hvor projektet agtes gennemført, har ikke været stigende siden 1. januar 2007. Hvis der er andre kilder til nitratudvaskning, fx ny bebyggelse end den samlede husdyrproduktion, der har givet anledning til en øget nitratudvaskning fra det aktuelle opland siden 1. januar 2007, skal dette inddrages i vurderingen således, at en eventuel øget nitratudvaskning fra andre kilder end den samlede husdyrproduktion kan medføre et skærpet krav i godkendelsen, der modsvarer miljøeffekten af den øgede nitratudvaskning i det aktuelle opland. Gennemførte initiativer, fx etablering af vådområder, som reducerer nitratudvaskningen fra det aktuelle opland, kan ikke anvendes til at tillade et øget dyretryk i det aktuelle opland.

(afskæringskriteriet for så vidt angår påvirkning fra projektet i sig selv)

Pkt. 2A: Nitratudvaskningen fra den eksisterende og den ansøgte husdyrproduktion er mindre end 5 pct. af den samlede nitratudvaskning fra alle kilder fra det aktuelle opland, hvor projektet agtes gennemført, dog således, at

Pkt. 2B: nitratudvaskningen fra den eksisterende og den ansøgte husdyrproduktion er mindre end 1 pct. af den samlede nitratudvaskning fra alle kilder fra det aktuelle opland, hvor projektet agtes gennemført, hvis udvaskningen sker til et vandområde, der er karakteriseret som et lukket bassin og/eller er et meget lidt eutrofieret vandområde.

Beregningerne skal opgøres på deloplande og derfor gennemgås beregningerne for Ydre Flensborg Fjord og farvandet omkring Als hver for sig.

Ydre Flensborg Fjord

Den samlede udvaskning fra Skeldemark 10 til Ydre Flensborg Fjord kan på baggrund af notatet beregnes til følgende:

Samlet udvaskning fra Skeldemark 10:	
Gennemsnitligt kvælstofreduktionspotentiale i området	25%
Samlet udspretningsareal	329,33 ha
Udvaskning fra rodzonen, som skyldes husdyrgødning	4,1 kg N/ha/år
Samlede påvirkning til Ydre Flensborg Fjord	698 kg N/år

Den totale udvaskning til H173 kan ligeledes beregnes med baggrund i det nævnte notat. Notatet indeholder en række eksempler med flere forudsætninger. I den nedenstående beregning er disse forudsætninger medtaget. Oplande til Natura 2000 områder er delt i dyrkede og udyrkede arealer. Fordelingen er ca. 60-40. Der er også indsat standardudvaskninger for dyrkede og udyrkede arealer.

Samlet udvaskning fra oplandet til Ydre Flensborg Fjord H173:	
Samlet opland til Ydre Flensborg Fjord	10.904 ha
Dyrket areal i oplandet til Ydre Flensborg Fjord– standard fordeling	6542 ha
Gennemsnitligt kvælstofreduktionspotentiale i området	0-50 (middel 25)
Standardudvaskning fra rodzonen	60 kg N/h/år
Udvaskning fra dyrket areal i oplandet til Ydre Flensborg Fjord	294.390 Kg N/år
Udvaskning fra øvrige opland	32.715kg N/år
I alt for Ydre Flensborg Fjord	327.105 kg N/år
Ansøgt kvælstofbidrag af samlede kvælstofbidrag til Ydre Flensborg Fjord	0,21 %

I henhold til tal fra CHR-registeret, som er tilgængelige på <http://www.jordbrugsanalyser.dk/webgis/kort.htm> er udviklingen i husdyrtrykket i oplandet til Ydre Flensborg Fjord som vist i tabel 27.

Tabel 27: Udviklingen af husdyrtrykket baseret på data fra CHR-registeret i oplandet til Ydre Flensborg Fjord.

Årstal	Antal dyreenheder i oplandet
2007	8450
2008	8653
2009	7260
2010	7632
2011	7733

I henhold til Miljøstyrelsens vejledning anbefales det, at kommunen supplerer med lokal viden om udviklingen i oplande, hvor antallet af dyreenheder er mindre end 10.000. Sønderborg Kommune har derfor bedt Conterra lave udtræk af husdyrtrykkets udvikling ifølge gødningsregnskaberne – se tabel 28.

Tabel 28: Udviklingen i husdyrtrykket baseret på data fra gødningsregnskabet i oplandet til Ydre Flensborg Fjord.

Årstal	Antal dyreenheder i oplandet
2007	8149
2008	8744
2009	8182
2010	-

Sønderborg Kommune har ikke kendskab til øget påvirkning fra andre kilder i oplandet.

Antallet af dyreenheder på ophørte brug har kommunen ingen umiddelbare oplysninger om, da disse ofte ikke indberettes til kommunen. Det er kommunens erfaring, at landmændene registrerer ophør af produktionen i CHR, og at tallene fra CHR derfor viser et realistisk billede af udviklingen. Ophørte brug kan frit genoptage deres produktion indenfor 3 år.

Det antages derfor at ophørte DE automatisk forsvinder ud af CHR løbende og at der nogenlunde er det samme antal ophørte DE i registeret årene imellem.

Der er udbragt slam eller aske på i alt 6,2 ha i oplandet til Ydre Flensborg Fjord siden 2007.

Østlige Als

Den samlede udvaskning fra Skeldemark 10 til farvandet øst for Als kan på baggrund af Miljøstyrelsens notat beregnes til følgende:

Samlet udvaskning fra Skeldemark 10:	
Gennemsnitligt kvælstofreduktionspotentiale i området	25%
Samlet udspretningsareal	52,89 ha
Udvaskning fra rodzonen, som skyldes husdyrgødning	4,1 kg N/ha/år
Samlede påvirkning til farvandet øst for Als	112 kg N/år

Den totale udvaskning til farvandet øst for Als kan ligeledes beregnes med baggrund i det nævnte notat. Notatet indeholder en række eksempler med flere forudsætninger. I den nedenstående beregning er disse forudsætninger medtaget. Oplande til Natura 2000 områder er delt i dyrkede og udyrkede arealer. Fordelingen er ca. 60-40. Der er også indsat standardudvaskninger for dyrkede og udyrkede arealer.

Samlet udvaskning fra oplandet til farvandet øst for Als:	
Samlet opland til farvandet øst for Als	5438,2 ha
Dyrket areal i oplandet til farvandet øst for Als – standard fordeling	3263 ha
Gennemsnitligt kvælstofreduktionspotentiale i området	0-50 (middel 25)
Standardudvaskning fra rodzonen	60 kg N/h/år

Udvaskning fra dyrket areal i oplandet til farvandet øst for Als	115.018 kg N/år
Udvaskning fra øvrige opland	16.315 kg N/år
I alt for farvandet øst for Als	131.332 kg N/år
Ansøgt kvælstofbidrag af samlede kvælstofbidrag til farvandet øst for Als	0,085 %

I henhold til tal fra CHR-registeret, som er tilgængelige på <http://www.jordbrugsanalyser.dk/webgis/kort.htm> er udviklingen i husdyrtrykket i oplandet til østlige Als som vist i tabel 29.

Tabel 29. Udviklingen af husdyrtrykket baseret på data fra CHR-registeret i oplandet til farvandet øst for Als

Årstal	Antal dyreenheder i oplandet
2007	4646
2008	4643
2009	4272
2010	4257
2011	4011

I henhold til Miljøstyrelsens vejledning anbefales det, at kommunen supplerer med lokal viden om udviklingen i oplande, hvor antallet af dyreenheder er mindre end 10.000. Sønderborg Kommune har derfor bedt Conterra lave udtræk af husdyrtrykkets udvikling ifølge gødningsregnskaberne – se tabel 30.

Tabel 30. Udviklingen i husdyrtrykket baseret på data fra gødningsregnskabet i oplandet til farvandet øst for Als.

Årstal	Antal dyreenheder i oplandet
2007	5570
2008	4667
2009	4037
2010	-

Sønderborg Kommune har ikke kendskab til øget påvirkning fra andre kilder i oplandet.

Antallet af dyreenheder på ophørte brug har kommunen ingen umiddelbare oplysninger om, da disse ofte ikke indberettes til kommunen. Det er kommunens erfaring, at landmændene registrerer ophør af produktionen i CHR, og at tallene fra CHR derfor viser et realistisk billede af udviklingen. Ophørte brug kan frit indenfor 3 år genoptage deres produktion.

Det antages derfor at ophørte DE automatisk forsvinder ud af CHR løbende og at der nogenlunde er det samme antal ophørte DE i registeret årene imellem.

Miljømyndighedens vurdering

Terrestriske Natura 2000 områder

Sønderborg Kommune vurderer, at udbringningen af husdyrgødning på arealerne ikke vil påvirke Natura 2000 områderne på land væsentligt via ammoniakdeposition, da alle arealer er beliggende mere end 7,5 km fra nærmeste Natura 2000 område. I henhold til Miljøstyrelsens bilag til notat om Miljøklagenævnets praksis i sager om miljøgodkendelser af husdyrbrug af 6. juli 2009 vil der kun i helt særlige tilfælde kunne måles afdampning af ammoniak i koncentrationer på mere end 1 kg N/ha/år i afstande på 25 meter fra udbringningsarealet. Udover denne afstand vil påvirkningen være en del af baggrundsbelastningen.

Marine Natura 2000 områder

Antallet af DE fra den ansøgte produktion udgør mellem 0,085 % og 0,21 % af det samlede antal dyreenheder i oplandet til Ydre Flensborg Fjord og farvandet øst for Als. På den baggrund vurderes det, at nitratudvaskningen fra den eksisterende og ansøgte husdyrproduktion er mindre end 5 pct. af den samlede nitratudvaskning til oplandene. I henhold til Miljøstyrelsens vejledning om nitrat til overfladevande vurderes det således, at projektet i sig selv ikke medfører en skadevirkning på habitatområdet.

Tal fra CHR-registret viser, at antallet af dyreenheder i oplandet til Ydre Flensborg har været faldende i perioden 2007 til 2010. I følge gødningsregnskabet er antallet af udbragte dyreenheder i oplandet er i perioden 2007-2009 steget med 33 dyreenheder. Tallene fra gørningsregnskabet for 2010 foreligger ikke endnu, men det er kommunens oplevelse, at mange ejendomme er blevet nedlagt de foregående år, som CHR også viser.

Der er ikke kendskab til andre kilder til nitratudvaskning end den samlede husdyrproduktion, der har givet anledning til en øget nitratudvaskning fra oplandet siden 1. jan. 2007.

I henhold til Miljøstyrelsens vejledning om nitrat til overfladevande vurderes det således, at projektet i kumulation med andre planer og projekter ikke medfører en skadevirkning på overfladevande.

Sønderborg Kommune vurderer derfor, at udspreddingen af husdyrgødning fra Skeldemark 10 ikke i sig selv eller i forbindelse med andre projekter vil påvirke habitatområde 173 eller fuglebeskyttelsesområde nr. 64.

Mark 1-0, 2-0, 3-0, 4-0, 5-0, 6-0, 7-0, 8-0, 30-0, 31-0, 32-0, 33-0, 34-0, 35-0, 36-0, pagt CG 1 og pagt KJ1, som udgår 144,5 ha, ligger i nitratklasse 1. Derfor stilles vilkår om, at der skal være mindst 1,1 % efterafgrøder på bedriften ud over de til en hver tid gældende, generelle krav om efterafgrøder.

6.9 Beskyttede sten- og jorddiger

Der er beskyttede sten- og jorddiger langs markerne GA KKI5, GA KKI 8 samt alle arealer på Broagerland på nær P KT 13-0. De beskyttede sten- og jorddiger er omfattet af bestemmelserne i Museumsloven § 29 a. Det betyder at de ikke må beskadiges eller sløjfes uden dispensation fra Sønderborg Kommune.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at de beskyttede sten- og jorddiger, der findes på ejendommen, er tilstrækkeligt beskyttede af gældende lovgivning.

6.10 Kultur- og fortidsminder

Kultur- og fortidsminder

Der er ikke registreret beskyttede kultur- og fortidsminder på arealerne.

Fortidsminder, der er omfattet af bestemmelserne i Museumslovens § 29 e må ikke ændres. Dette vil sige, at alle foranstaltninger der indebærer en påvirkning af fortidsmindernes indhold og overflade ikke er tilladt. Endvidere må der, inden for en afstand af 2 meter fra fortidsmindets bund, ikke foretages jordbehandling, gødes eller plantes jf. § 29 f i museumsloven.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at da der ikke er registreret fortidsminder på og i nærheden af arealerne stilles der ikke yderligere vilkår.

7 Bedste tilgængelige teknik (BAT)

Et af hovedformålene med Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er at fremme anvendelsen af renere teknologi og sikre brug af den bedste tilgængelige teknik i husdyrbrug. Princippet om brugen af bedste tilgængelige teknik (BAT) indebærer, at der inden for en given sektor skal anvendes den miljømæssigt set mest effektive og avancerede teknologi i produktionen.

Der er BAT for følgende områder:

- Foder afsnit 3.6
- Staldindretning afsnit 3.3
- Forbrug af vand og energi afsnit 3.7
- Opbevaring/behandling af husdyrgødning afsnit 4.2
- Udbringning af husdyrgødning afsnit 4.4
- Management (ledelses- og kontrolfunktioner) behandles herunder.

BAT for Management behandles herunder. De fem øvrige BAT områder er behandlet i de relevante afsnit i godkendelsen.

BAT for Management

Det er BAT at udføre alle følgende punkter:

- Identificere og implementere uddannelses- og træningsprogrammer for bedriftspersonale
- Føre journal over vandforbrug
- Føre journal over energiforbrug
- Føre journal over mængde af husdyrfoder
- Føre journal over opstået spild
- Føre journal over spredning af uorganisk gødning på markerne*)
- Føre journal over spredning af husdyrgødning på markerne*)
- Have en nødfremgangsmåde til at håndtere ikke planlagte emissioner og hændelser
- Iværksætte et reparations- og vedligeholdelsesprogram for at sikre, at bygninger og udstyr er i driftsklar stand, samt at faciliteterne holdes rene
- Planlægge aktiviteter på anlægget korrekt, såsom levering af materialer og fjernelse af produkter og spild
- Planlægge gødning af markerne korrekt*

*) – BAT - krav anses for opfyldt ved reglerne i §§ 21- 22 i Lov om jordbrugets anvendelse af gødning og plantedække.

Ansøger oplyser følgende:

BAT inden for management/godt landmandskab er i BREF (referencedokument for bedste tilgængelige teknikker, der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion) defineret på en række områder. På bedriften er der taget følgende forholdsregler:

Der føres journal over spredning af uorganisk gødning og husdyrgødning på markerne i form af mark- og gødningsplan, som endvidere bruges til planlægning af kommende sæsons spredning. Der føres ikke løbende journal over vand- og energiforbrug samt spild, men energiforbrug opgøres årligt i forbindelse med regnskabet.

Der bliver lavet beredskabsplan, så forholdsregler i forbindelse med uheld med kemikalier og gylle, brand mv. er beskrevet. Grunden til beredskabsplanen ikke er udarbejdet endnu er, at det først er når anlægget er opført, at det endeligt kan oplyses, hvor brandslukningsudstyr mv. placeres i de nye stalde.

Der er ikke udarbejdet egentlige planer for reparation og vedligehold. Der foretages daglige tjek og løbende service på anlæggene efter behov. Der er fast årlig service på ventilationsanlægget og olie-fyret.

Der er ikke egentlige uddannelses- og træningsprogrammer, men de ansatte sendes på relevante kurser i arbejdstiden, når der er behov, alt efter hvilke type arbejdsopgaver, de skal håndtere.

Miljømyndighedens vurdering

Ansøger har redegjort for implementeringen af BAT i forhold til Management. Der er stillet en række vilkår i de øvrige BAT-afsnit: der skal bl.a. registreres vand-, el- og foderforbrug. Eventuelle spild skal registreres. Der skal føres en driftsjournal for ventilationen.

Der stilles vilkår om, at de ansatte sendes på relevante kurser i arbejdstiden, når der er behov, alt efter hvilke type arbejdsopgaver, de skal håndtere. Dokumentation for deltagelse skal opbevares og fremvises ved tilsyn.

Endvidere er der stillet vilkår om egenkontrol og til at beredskabsplanen skal opdateres minimum hvert 2. år. Kommunen vurderer, at ansøger lever op til BAT for Management, når de enkelte vilkår efterleves.

Staldindretning

Udvidelsen af produktionen sker dels i eksisterende stalde og dels i nye stalde. De nye stalde indrettes med delvis fast gulv, gyllekøling og luftrensning, hvilket reducerer ammoniakfordampningen i forhold til referencestaldsystemet.

Foder

Der anvendes optimerede blandinger og fasefodring til både søer og smågrise således at foderforbruget og dermed ammoniakemissionen reduceres mest muligt.

Sønderborg Kommune vurderer, at teknologierne for dette svinebrug svarer til det teknologiniveau, der er beskrevet i "EU-kommissionens reference-dokument om BAT for intensivt hold af svin og fjerkræ". Sønderborg Kommune vurderer derfor, at disse tiltag er tilstrækkelige til at de vejledende emissionsgrænseniveauer er overholdt og at ejendommen derfor lever op til BAT, se nedenstående beregninger.

Forbrug af vand og energi

Der er installeret bl.a. lavenergivarmepærer og timer på lyset. Der installeres gyllekøling, så der kan spares på energiforbruget til opvarmning.

Vandbesparelse opnås ved drikkepipler i drikkekopper eller integreret i foderautomaterne. Der bruges desuden iblødsætning og højtryksrensere ved vask af stalde.

Opbevaring/behandling af husdyrgødning

Husdyrgødningen opbevares i en gyllelagune og i en lejet gyllebeholder, som bl.a. kontrolleres jævnligt og som kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger. Opbevaring i gyllelaguner og -beholdere vurderes til at være BAT.

Udbringning af husdyrgødning

Der udarbejdes bl.a. mark- og gødningsplan, så gødningen tilpasses afgrødernes behov. Desuden skal håndteringen følge lovgivningen på området, hvorved det vurderes, at håndteringen samtidig lever op til BAT.

Miljømyndighedens samlede vurdering

Sønderborg Kommune vurderer samlet set, med baggrund i de enkelte redegørelser for BAT, at det ansøgte lever op til niveauet for BAT, for en ejendom med den pågældende husdyrproduktion og størrelse, med de vilkår som i øvrigt er stillet i miljøgodkendelsen i relation til BAT.

Det vurderes, at der på nuværende tidspunkt ikke er baggrund for at stille vilkår om yderligere indførelse af bedst tilgængelig teknologi.

Det skal bemærkes, at BAT-vurderingen er foretaget som en selvstændig vurdering uden hensyn til om beskyttelsesniveauerne i husdyrloven er overholdt.

8 Egenkontrol og dokumentation

Der føres ingen skriftlig opgørelse over egenkontrol bortset fra logbog over flydelag på gyllebeholderne.

I løbet af dagen holdes anlægget under opsyn og det tjekkes, om anlæggene kører som de skal.

Herudover er der en række andre faste procedurer:

- Der vaskes stalde inklusiv ventilatorer efter hvert hold smågrise, polte og farende søer.
- Ved overpumpning fra forbeholder til gyllelagune tjekkes først, om der er plads.
- Evt. spild ved fodersiloer samles op og bortskaffes
- Der føres E-kontrol
- Egenkontrolprogram for dyrevelfærd følges
- Olieforbruget registreres løbende

Ansøger har herudover ingen umiddelbare forslag til egenkontrol. Så vidt muligt vil ansøger gerne undgå, at skulle føre udførlige driftsjournaler, da der jo ikke bruges flere end de nødvendige ressourcer i form af råvarer, hjælpestoffer, energi osv.

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes, at det med de stillede vilkår er sikret, at der er en tilstrækkelig egenkontrol, som be-

virker, at virksomheden kan styre produktionen og dermed få mulighed for at agere, hvis produktionen bliver for stor og/eller forbruget af råvarer og hjælpestoffer stiger u hensigtsmæssigt.

Der er således stillet vilkår om, at der skal føres driftsjournal med oplysninger og dokumentation for antal og vægt af solgte levende grise, antal dyr bortskaffet til destruktio n, antal og vægt af dyr sendt til slagtni ng, at der skal føres driftsjournal med oplysninger om dato for kontrol og rengøring af ventilationsarrangementerne, samt at der skal ske registrering af vand-, el-, diesel- og fyringsolieforbrug. Endvidere skal forbruget af foder og foderspild registreres i en journal. De omtalte vilkår er placeret i de respektive afsnit.

Desuden er der stillet en række vilkår til egenkontrol af hhv. luftrensning og gyllekøling, så det sikres, at anlæggene kører optimalt.

9 Alternative løsninger og o-alternativet

I processen med at udarbejde ansøgningsmaterialet har det været overvejet, hvordan udvidelsen kan etableres uden at være til gene for omgivelserne og samtidig fungere driftsmæssigt fornuftigt.

Da der er tale om en ændring af dyreholdet i eksisterende stalde, har der ikke være andre planer på tale, udover at planen som udgangspunkt var uden luftvasker.

Ønsket om at udvide produktionen skal ses i sammenhæng med strukturudviklingen i landbruget, og mulighed for at blive avlsbesætning for landracesøer og -orner. Øget konkurrence, øgede omkostninger og faldende priser på landbrugsprodukter samt bortfald af tilskud medfører behov for rationalisering, øget specialisering og større produktioner. Større og mere specialiserede produktionsenheder forbedrer muligheden for at tiltrække og fastholde arbejdskraft på bedriften – hvilket igen giver en større fleksibilitet for landmanden, herunder mulighed for at deltage i familieliv og ferie.

Udvidelsen er derfor erhvervsmæssig nødvendig for ejendommens fortsatte drift og udvikling som landbrugsejendom.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at udvidelsen kan gennemføres som ansøgt. Udvidelsen sker i sammenhæng med eksisterende byggeri, så anlægget fremstår som et hele.

Med hensyn til nabogener set i forhold til o-alternativet kontra udvidelsen, er det Sønderborg Kommunes vurdering, at udvidelsen samlet set ikke vil betyde væsentlig større gener for naboerne end ved den nuværende produktion. Vurderingen er baseret på, at udvidelsen af produktionen sker i god afstand fra naboer i et projekt, hvor der indføres ny teknologi, som reducerer miljøpåvirkningerne mest muligt.

Det er Sønderborg Kommunes vurdering af de socioøkonomiske konsekvenser, at o-alternativet, dvs. en reduktion i produktionsniveauet på ejendommen, ville være en begyndende afvikling af produktionen. Samfundsmæssigt vil o-alternativet derfor kunne betyde færre arbejdspladser dels på slagterierne, men også i de mindre lokale virksomheder (vognmænd, foderstoffer m.m.), og som følge af dette må det kunne forventes at samfundets indkomstdannelse mindskes.

9.1 Husdyrbrugets ophør

I forbindelse med ophør af husdyrproduktionen på ejendommen, vil der enten ske det, at ejendommen overdrages med alt indhold til en anden husdyrproducent - ellers vil anlægget blive tomt

for dyr og gødning, og rester af kemikalier samt andet affald vil blive bortskaffet iht. kommunens affaldsregulativ. Unødvendige olietanke vil blive sløjfet.

Miljømyndighedens vurdering

Ophør af husdyrbruget skal meddeles til Sønderborg Kommune.

Sønderborg Kommune vurderer, at disse tiltag er tilstrækkelige til at undgå forureningsfare og til at sikre at ejendommen ikke vil blive et attraktivt levested for eksempelvis rotter.

Der stilles imidlertid vilkår om tiltag, der skal iværksættes i forbindelse med ophør.

Det vurderes således, at der er taget tilstrækkeligt hensyn til eventuel forureningsfare ved ophør af husdyrbruget.

10 Offentliggørelse og klagevejledning

Forannoncering

Ansøgningen blev offentliggjort den 17. august 2011 på www.sonderborgkommune.dk og i Sønderborg Ugeavis.

Der indkom ingen bemærkninger til ansøgningen.

Partshøring

Et resume og et link til udkastet til miljøgodkendelse blev den 17. juli 2012 udsendt til høring hos naboer og skønnede parter i sagen, ansøger selv, ansøgers konsulent, samt ejere af forpagtede arealer og ejere/forpagtere af arealer med gylleaftaler. Et resume og et link til udkast af denne godkendelse er sendt i partshøring hos:

- Gårdejer Maria Nittegaard Petersen
- Gårdejer Peter Jepsen Johansen
- Kontaktperson Claus Petersen
- Rådgiver Martin Ugilt Thomsen, LandboSyd

Ejere og lejere af følgende adresser:

- Skeldemark 7, 6310 Broager
- Skeldemark 11, 6310 Broager
- Skrækkehøj 7, 6310 Broager

Ejere af forpagtede arealer og arealer med gylleaftaler:

- Knud Petersen Jørgensen, Illervej 43, 6310 Broager
- Christian Gregersen, Skrækkehøj 11, 6310 Broager
- Karin Thyhsen, Krammarksvej 22, 6310 Broager
- Jørn Zachariassen, Mølmark 27, 6310 Broager
- Andreas Hansen, Skeldevej 29, 6310 Broager
- Kjeld Kryhlmann Iversen, Sarupvej 2, 6470 Sydals
- Charlotte Duus Christensen, Bygaden 15, 6340 Kruså

Der var frist til afgivelse af bemærkninger på 6 uger frem til og med den 30. august 2012.

Nabohøringen/partshøringen gav kommentarer fra:

- Mølmark 27, 6310 Broager

Høringssvaret er indarbejdet i afsnit 4.1.

Annoncering af afgørelse

Afgørelsen om godkendelse efter Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug er offentliggjort på www.sonderborg.dk den 13. november 2012 og der er efterfølgende orienteret herom i Sønderborg Ugeavis.

Klagevejledning

Denne godkendelse er meddelt i overensstemmelse med kapitel 3 § 12 stk. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, (Miljøministeriets lov nr. 1486 af 04. december 2009 med efterfølgende ændringer).

Godkendelsen kan indenfor en frist på 4 uger – fra den er offentliggjort på www.sonderborgkommune.dk - påklages til Natur- og Miljøklagenævnet af:

- Gårdejer Maria Nittegaard Petersen
- Gårdejer Peter Jepsen Johansen
- Enhver, der har en individuel og væsentlig interesse i sagens udfald
- Miljøministeren
- Sundhedsstyrelsen
- Klageberettigede interesseorganisationer

Godkendelsen kan påklages i overensstemmelse med reglerne i kapitel 7 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Godkendelsen er sendt til:

- Gårdejer Maria Nittegaard Petersen, Skeldemark 10, 6310 Broager
- Gårdejer Peter Jepsen Johansen, Sundgade 56B, 2. th., 6400 Sønderborg
- Rådgiver Martin Ugilt Thomsen, LandboSyd
- Gyllemodtager Charlotte Duus Christensen, Bygaden 15, 6340 Kruså
- Miljøministeriet v. Naturstyrelsen
- Sundhedsstyrelsen v. Embedslægeinstitutionen Syddanmark
- Danmarks Naturfredningsforening
- Danmarks Naturfredningsforening, lokalafdeling Sønderborg
- Det økologiske Råd
- Danmarks Sportsfiskerforbund
- Dansk Ornitologisk Forening
- Dansk Ornitologisk Forening, lokalafdeling Sønderjylland

En eventuel klage skal være skriftlig. Klagen mærket ”Landbrugsafdelingen” skal sendes til landbrug@sonderborg.dk eller til Sønderborg Kommune, Landbrugsafdelingen, Rådhusvej 10, 6400 Sønderborg. Kommunen videresender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med det materiale, der ligger til grund for sagens bedømmelse. Klagen skal være modtaget af Sønderborg Kommune inden klagefristens udløb tirsdag den 11. december 2012 kl. 15.00.

Et eventuelt sagsanlæg skal ifølge § 90 i Lov om godkendelse m.v. af husdyrbrug, være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er modtaget, eller – hvis sagen påklages – inden 6 måneder efter, at den endelige afgørelse foreligger. Godkendelsen kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet af

ansøgeren, klageberettigede myndigheder og organisationer samt enhver, der har en væsentlig, individuel interesse i sagens udfald, jf. Lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug § 84 - 87.

En eventuel klage skal indgives skriftligt og stiles til Natur- og Miljøklagenævnet, men sendes til Sønderborg Kommune, som umiddelbart efter klagefristens udløb sender klagen videre til Natur- og Miljøklagenævnet ledsaget af denne afgørelse og det materiale, som er indgået i sagens konklusion.

11 Konklusion

Sønderborg Kommune godkender hermed en husdyrproduktion på i alt 950 årssøer 4.000 smågri-se 7,4-27 kg og 4.000 slagtesvin (polte) 27-105 kg, 6 ammekøer, 6 kvier, 2 heste 300-500 kg og 3 heste 500-700 kg svarende til 356,73 DE på ejendommen Skeldemark 10, 6310 Broager, samt udbringning af husdyrgødning på 288,21 ha tilhørende bedriften. Godkendelsen omfatter alle arealer, der drives under bedriften, CVR-nr.: 3385 4293.

Sønderborg Kommune meddeler godkendelsen, da det vurderes, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Sønderborg Kommune vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget, udbringning af husdyrgødning og drift af arealerne kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som det er beskrevet i Husdyrloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000 områder eller levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets bilag IV.

Miljøgodkendelsen er meddelt i henhold til § 12, stk. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Godkendelsen er baseret på de oplysninger, der er redegjort for ansøgningsmaterialet, i beskrivelsen af ejendommen samt i vurderingen af udvidelsen.

De efterfølgende vilkår vurderes at kunne begrænse risikoen for forurening og ikke-uvæsentlige gener. Hvis der mod forventning skulle opstå væsentlige gener for de omkringboende eller andre uforudsete gener i forbindelse med udvidelsen, kan Sønderborg Kommune foranledige, at generne reduceres, ved at meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger jf. Miljøbeskyttelseslovens § 42.

12 Generelt

Meddelelse om miljøgodkendelse i henhold til Husdyrbruglovens § 12, stk. 2 for Skeldemark 10, 6310 Broager, vil blive annonceret på Sønderborg Kommunes hjemmeside den 13. november 2012.

Godkendelsen kan indenfor en frist på 4 uger, fra afgørelsen er offentligt, påklages til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagevejledning er vedlagt. Klagefristen udløber 11. december 2012.

Hvis afgørelsen påklages, kan klagemyndigheden beslutte at ændre vilkårene i godkendelsen eller helt at ophæve godkendelsen. Hvis godkendelsens udnyttes inden klagefristens udløb – og inden en eventuel klage er afgjort af klagemyndigheden – sker udnyttelsen på virksomhedens ansvar.

Godkendelsen omfatter udelukkende forholdet til miljølovgivningen. Andre godkendelser/tilladelser i forhold til anden lovgivning (fx byggeloven, planloven, m.v.) skal søges separat.

Hvis virksomheden udvides eller ændres bygningsmæssigt eller driftsmæssigt på en måde, der medfører forøget forurening eller andre virkninger på miljøet, skal dette godkendes af Sønderborg Kommune, før udvidelsen eller ændringen sker (§ 12 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug).

Lene Alnor
Landbrugsafdelingen
Teknik og Miljø
Sønderborg Kommune

13 Vilkår

GENERELT

Miljøgodkendelsen meddeles på følgende vilkår:

1. Vilkårene i denne godkendelse skal, hvis andet ikke er anført, være opfyldt fra den dato, hvor godkendelsen udnyttes.
2. Husdyrbruget skal indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der ligger til grund for denne miljøgodkendelse, herunder ansøgningsmaterialet, supplerende oplysninger, den miljøtekniske beskrivelse og vurdering, medmindre vilkårene i denne godkendelse og senere afgørelser foreskriver andet.
3. Godkendelse skal være udnyttet inden 2 år fra godkendelsen er meddelt. Godkendelsen anses som udnyttet ved iværksættelse af bygge- og anlægsarbejder. Bygge- og anlægsarbejder skal færdiggøres i et rimeligt tempo og være afsluttet inden for et år. Er produktionen ikke fuldt gennemført til denne dato, vil godkendelsen kun gælde for den produktion, der er registreret i løbet af de sidste tre år.
4. Et eksemplar af miljøgodkendelsen skal til enhver tid være tilgængeligt på virksomheden. Eventuelt driftspersonale skal være orienteret om godkendelsens indhold. Ansøger har ansvaret for at eventuelle udenlandske medarbejdere også er bekendt med godkendelsens indhold.

HUSDYRBRUGETS BELIGGENHED OG PLANMÆSSIGE FORHOLD

5. Der må ikke anvendes blanke eller reflekterende materialer på den nye stald og de nye siloer.
6. Den nye stald skal opføres mht. farver og materialevalg som beskrevet i ansøgningen og så den harmonerer med de eksisterende bygninger. Eventuelle afvigelser i forhold til det ansøgte, fx afvigelser i grundplan og placering, vil blive vurderet i forbindelse med indsendelse af byggeansøgning. Bagatelagte afvigelser vil kunne accepteres. Større afvigelser vil udløse krav om tillægsgodkendelse eller ny miljøgodkendelse afhængigt af den aktuelle situation.
7. Den nye bygning skal opføres på samme kote, som de eksisterende.
8. Jord, som flyttes i forbindelse med etablering af den nye bygning, må udlægges i et maksimalt 50 cm tykt lag på arealer, som ikke er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3. Sønderborg Kommune skal orienteres om, hvor jorden flyttes hen og hvor stor en mængde der flyttes inden jorden flyttes.

HUSDYRHOLDET, STALDANLÆG OG DRIFT

Husdyrhold og staldanlæg

9. Den nye bygning skal opføres som beskrevet i de medsendte tegninger/skitser.

10. Husdyrbruget må drives med en maksimal årlig produktion på 950 årssøer med smågrise til fravæning ved 7,4 kg, 4.000 smågrise 7,4-27 kg og 4.000 slagtesvin 27- 105 kg, 6 ammekøer, 6 kvier, 2 heste 300-500 kg og 3 heste 500-700 kg. Dyrene må fordeles i stal-dene som følger:

Nr.	Staldafsnit	Art og vægtklasse/alder	Ansøgt drift		
			Stipladser	antal	DE
ST-100982 (13b)	Farestald	Årsso, farestald, kassestier, delvis spaltegulv	260	950	66,60
ST-100983 (6)	Løbeafdeling	Årsso, løbe- og drægtighedsstald, individuel opstaldning, delvis spaltegulv	279	384	62,38
		Årsso, løbe- og drægtighedsstald, individuel opstaldning, delvis spaltegulv	77	106	17,26
ST-100984 (12)	Drægtighedsstald	Årsso, løbe- og drægtighedsstald, løsgående, delvis spaltegulv	229	316	51,33
		Årsso, løbe- og drægtighedsstald, løsgående, dybstrøelse	13	18	2,92
ST-100985 (11a)	Smågrisestald	Smågrise, toklimastald, delvis spaltegulv, 7,4-27 kg	304	2.000	7,94
ST-100986 (2+3)	Kvæg og hest	Ammeko, 400-600 kg, bindestald med grebning	0	6	3,75
		Årshest, 300-500 kg	2	2	0,69
		Årshest, 500-700 kg	3	3	1,30
		Kvie/stud, tung race (6 mdr.-kælvning), dybstrøelse	0	6	3,00
ST-100987 (11b)	Poltestald	Slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv, 27-105 kg	486	2.000	55,58
ST-100988 (1)	Udvidelse drægtighedsstald	Årsso, løbe- og drægtighedsstald, løsgående, delvis spaltegulv	26	36	5,85
ST-100989 (5c)	Ny poltestald	Slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv, 27-105 kg	486	2.000	55,58
ST-100990 (5b)	Ny smågrisestald	Smågrise, toklimastald, delvis spaltegulv, 7,4-27 kg	304	2.000	7,94
ST-100991 (5d)	Velfærdsstald	Årsso, løbe- og drægtighedsstald, løsgående, delvis spaltegulv	65	90	14,62
	I alt				356,73

Det er antallet af dyr i de enkelte grupper, som er bindende, idet antal DE kan variere med omregningsfaktoren i husdyrgødningsbekendtgørelsen.

11. Der skal føres en driftsjournal over dyreholdet. Driftsjournalen skal indeholde oplysninger og dokumentation for antal og vægt af indsatte grise, antal solgte dyr, antal dyr bortskaffet til destruktion og antal og vægt af dyr sendt til slagting. Dokumentation kan være i form af E-kontrol eller kvitteringer fra indkøb, destruktionsanstalt, slagteri m.v. Driftsjournalen skal fremvises til miljømyndigheden på forlangende, og dokumentationen skal gemmes i minimum 5 år.
12. Der skal på ejendommen være mulighed for, at tilsynsmyndigheden kan føre tilsyn med dyreholdets størrelse ved optælling af dyr i staldene.

Staldindretning

13. Staldafsnit ST-100987 (Poltestald, 11b), ST-100988 (Udvidelse drægtighedsstald, 1), ST-100989 (Ny poltestald, 5c), ST-100990 (Ny smågrisestald, 5b) og ST-100991 (Velsfærdestald, 5d) skal indrettes med delvis fast gulv.

Ventilation

14. Nye ventilationsafkast skal føres min. 0,7 m over tagfladen.
15. Så få ventilationsafkast som muligt i de enkelte staldsektioner må være i brug samtidigt, så den højst mulige afkasthastighed opnås.
16. Der skal etableres undertryksventilation i den nye stald.
17. Alle ventilationsanlæg skal jævnligt efterses og rengøres minimum årligt – for staldafsnit med holddrift skal der rengøres efter hvert hold. Data skal føres ind i en driftsjournal. Driftsjournalen skal gemmes i fem år og forevises miljømyndigheden på forlangende.

Gyllekøling

18. Gyllekanalerne i staldafsnit ST-100987 (11b), i alt 545 m², skal være forsynet med gyllekølingsanlæg. Anlægget skal køre med en effekt på minimum 14,89 W/m² for at opnå en ammoniakreduktion på 14 %. Samlet skal køleeffekten være mindst 8,1 kW på staldanlægget. Varmepumpens kapacitet skal dimensioneres herudfra.
19. Inden ibrugtagning skal der indsendes en beregning til Sønderborg Kommune for antal varmepumper og kapacitet samt deres nødvendige driftstid (timer pr. år) for at opnå en ammoniakreduktionsprocent på 14 %. Varmepumperne skal være forsynet med timetæller. Den månedlige driftstid skal indføres i en driftsjournal og forevises på forlangende. I driftsjournalen skal endvidere noteres, når/hvis der sker driftsstop samt årsagen hertil.
20. Der skal monteres en typegodkendt elmåler, der måler varmepumpens elforbrug. Elmåleren skal være forsynet med automatisk datalogning, der som minimum registrerer måneds- og årsforbruget af strøm målt i kWh.
21. Køleanlægget skal være forsynet med et trykovervågningssystem samt en alarm og en sikkerhedsanordning, der i tilfælde af lækage i varmesystemet stopper anlægget. Anlægget må ikke kunne genstarte automatisk efter driftsstop.
22. Der skal udføres en årlig service på anlægget. Denne service skal udføres af en installatør med køleautorisation. Anlægget skal i øvrigt vedligeholdes ifølge fabrikantens anvisninger.

23. Gyllekølingsanlægget må ikke installeres, før der er indhentet tilladelse efter Miljøbeskyttelseslovens § 19.

Luftrensning

24. I staldafsnit ST 100987 (11-b) og 100989 (5c) skal der etableres et biologisk luftrensningsanlæg.
25. Luftrensningsanlægget skal være forsynet med trykmåler, vandmåler samt alarm. Ledningsevnesensoren skal være placeret i kar 2.
26. Luftrensningsanlæggets ledningsevne skal være 3 milliSiemens (mS)/cm. Luftrensningsanlægget skal være i drift året rundt.
27. Tryktabet over luftrensningsanlægget må ikke overstige 50 pascal (Pa).
28. Hvis der vælges et andet styresystem end det, der ligger til grund for vilkår 26-27, skal kommunen orienteres. Ligeledes skal det kunne dokumenteres, at effekten på ammoniak er den samme, uanset hvilket styresystem, der vælges.
29. Luftrensningsanlægget skal vedligeholdes i overensstemmelse med producentens vejledning. Producentens vejledning skal opbevares på husdyrbruget.

Fodring

30. Indlægssedler fra indkøb af foder skal gemmes mindst 5 år og forevises miljømyndigheden på forlangende.
31. Det skal kunne dokumenteres, hvor meget der årligt anvendes af de forskellige foderblandinger til de enkelte dyregrupper (hhv. søer, smågrise og polte). Evt. større mængder foder-spild skal også registreres.
32. Der skal anvendes fasefodring og foderet skal tilsættes fytase, alternativt skal der anvendes foder med højtfordøjelige uorganiske foderfosfater.

Energi og vandforbrug

33. Husdyrbrugets el-, vand- og diesel- og fyringsolieforbrug skal opgøres som minimum hvert år og noteres i en driftsjournal. Dokumentation skal opbevares i 5 år og fremvises tilsynsmyndigheden på forlangende.
34. Hvis husdyrbrugets elforbrug overstiger 425.000 kWh/år skal der foretages et energieftersyn inden 1 år efter at elforbruget overstiger ovenstående. Besøgsrapporten fra energieftersynet skal fremsendes miljømyndigheden, og eventuelle forslag til forbedringer, som via en besparelse på el kan tilbagebetales indenfor 2 år, skal udføres senest 2 år efter ansøgers modtagelse af besøgsrapporten.
35. Hvis husdyrbrugets vandforbrug overstiger 11.500 m³, skal ansøger sende en redegørelse til miljømyndigheden. Redegørelsen skal indeholde en beskrivelse af, hvorfor forbruget er steget, og hvilke tiltag der sættes i værk for at reducere vandforbruget.

Spildevand herunder regnvand

Se desuden vilkår i spildevandstilladelsen

36. Al vask af maskiner, transportvogne og redskaber, hvorfra der kan forekomme gødningsrester skal foregå på støbt plads med bortledning af spildevandet til gyllebeholder eller opsamlingsbeholder. Vaskepladsen skal til enhver tid være minimum to meter bredere og to meter længere end den største maskine, som vaskes på vaskepladsen. Udbringning skal ske jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens regler for udbringning af husdyrgødning/spildevand.

Affald

37. Arealerne omkring bygninger og tilkørselsveje skal holdes ryddelige og fri for affald, foderrester, gødning m.v.
38. Spild af olie og kemikalier og flydende farligt affald skal opsamles straks. Der skal til enhver tid forefindes opsugningsmateriale på virksomheden.
39. Alt opsamlet spild indeholdende olie og kemikalier (herunder grus, savsmuld eller lignende anvendt til opsugning) skal opbevares og bortskaffes som farligt affald.
40. Pesticidrester skal opbevares og håndteres som farligt affald. Tømt og rengjort (skyllet) pesticidemballage kan bortskaffes som dagrenovation.
41. Medicinrester (inklusive vaccinerester) skal opbevares utilgængeligt for uvedkommende og skal opbevares i originalemballage. Brugte kanyler opbevares i kanylebokse. Medicinrester og brugte kanyler skal afleveres til apoteket. Tom medicinemballage kan bortskaffes som brændbart affald.
42. Spildolie eller andet flydende farligt affald skal opbevares i egnede beholdere under tag og stå på rist, paller eller lignende, så eventuelle utætheder er synlige og spild ikke ødelægger de andre beholdere. Beholderne skal være mærket med indhold. Under beholderne skal der være en spildbakke med tæt bund, som ikke har afløb til kloak. Spildbakken skal kunne rumme indholdet af den største beholder, der opbevares, og være resistent overfor de kemikalier, der kan opsamles.
43. Oplagspladsen skal tydeligt mærkes med information om hvilke typer affald, herunder kemikalieaffald, der opbevares og hvilke forholdsregler, der skal tages ved uheld, spild og brand.
44. Nye olieprodukter og kemikalier skal opbevares i egnede beholdere som er tydeligt mærkede med indhold. De skal placeres under tag og beskyttes mod vejrlig på en oplagsplads med impermeabel belægning uden afløb. Oplagspladsen skal være indrettet således, at spild af olie og kemikalier kan holdes inden for et afgrænset område og uden mulighed for afløb til jord, grundvand, overfladevand og kloak.
45. Fast farligt affald som fx brugte olie- og brændstoffiltre skal opbevares indendørs i en beholder, der er resistent overfor olie og brændstof. Batterier, elsparepærer og spraydåser skal opbevares indendørs til de bortskaffes. Batterier opbevares i en syrefast beholder.
46. Ikke-genanvendeligt affald skal bortskaffes efter behov, dog minimum én gang om året.

Råvarer og hjælpestoffer

47. Ved håndtering af smøremidler og kemikalier må der ikke opstå spild med deraf følgende risiko for forurening af jord og grundvand.

48. Opbevaring af diesel/fyringsolie i overjordiske tanke skal til enhver tid ske i en typegodkendt beholder, som står overdækket på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
49. Tankning af diesel skal ske under konstant overvågning på en plads/sted med fast og tæt bund, enten med afløb olieudskiller eller således, at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
50. Bekæmpelsesmidler skal opbevares i et rum med tæt gulv og uden mulighed for afløb til kloak, dræn, jord eller lignende. Eventuelle rester af bekæmpelsesmidler skal opbevares i original emballage og under samme forhold som de øvrige bekæmpelsesmidler, indtil de bortskaffes.
51. Påfyldning af vand i forbindelse med brug af bekæmpelsesmidler må ikke ske ved direkte opsugning fra søer, vandløb eller brønde/boringer.
52. Fyldning af marksprøjte skal ske på befæstet areal, så eventuelt spild løber til opsamlingsbeholder/forbeholder. Fyldning skal ske under opsyn. Hvis påfyldning af kemikalier sker i den mark, som skal behandles, stilles der ikke særskilt krav om befæstet areal jf. Bekendtgørelse om påfyldning og vask m.v. af sprøjter til udbringning af plantebeskyttelsesmidler.

Driftsforstyrrelser eller uheld

53. Der skal indsendes en beredskabsplan senest tre måneder efter at udnyttelse af godkendelsen er påbegyndt. Planen skal oplyse om, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, der kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø. Planen skal være tilgængelig og synlig for ejendommens ansatte og andre, der arbejder på bedriften og være udformet på et sprog som hver enkelt kan forstå. Planen skal opdateres hvert 2. år.
54. Ved driftsuheld, hvor der opstår risiko for forurening af miljøet, er der pligt til øjeblikkeligt at anmelde dette til Alarmcentralen på 112. Underret efterfølgende tilsynsmyndigheden: Landbrugsafdelingen, Sønderborg Kommune tlf. nr. 8872 4085.
55. "Nærvæd uheld" skal noteres, og der skal udarbejdes procedure med henblik på at forebygge situationen fremover. Driftspersonalet skal gøres bekendt med proceduren.

GØDNINGSPRODUKTION OG –HÅNDBLING

Flydende husdyrgødning

56. Der skal altid være en opbevaringskapacitet på mindst 9 måneder i gyllebeholdere/gyllelagune til husdyrbruget (dvs. i egne gyllebeholdere samt lejet opbevaringskapacitet). Såfremt en lejeaftale udgår, skal der forinden fremsendes en ny aftale til kommunen.

Udbringning af husdyrgødning

57. Såfremt der benyttes lejet personale/maskinstation til udbringning af gylle, skal disse gøres bekendte med denne miljøgodkendelses vilkår om udbringning af husdyrgødning og bræmmer og efterleve dem.
58. Håndtering af gylle skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og skal foregå på en måde, der medfører mindst mulig gene for omgivelserne.

59. Påfyldning af gylle til vogn skal ske på støbt plads med afløb til opsamlingsbeholder. Pladsen skal rengøres for spild af flydende husdyrgødning umiddelbart efter periode med daglig påfyldning af gylle er afsluttet. Såfremt påfyldningen af gylle sker med selvløssende fylde-tårn eller tilsvarende metode til at undgå spild, er der ikke krav om påfyldeplads.
60. Efter udbringning af på gylle på mark skal det sikres, at slæbeslanger m.v. er tømt, så der ikke spildes gylle på vejen.
61. Ved transport af gylle på offentlige veje skal gyllevognens åbninger være forsynet med låg eller lignende, således at spild ikke kan finde sted. Skulle der alligevel ske spild, skal dette straks opsamles.
62. Gylle må ikke køres ud på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal.

FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG

Lugt

63. Bedriften og dens omgivelser skal drives og renholdes således at lugtgener som vidt muligt begrænses. Landbrugsdriften må uden for ejendommens areal ikke give anledning til lugtgener, som af tilsynsmyndigheden vurderes til at være væsentlige.
64. Såfremt Tilsynsmyndigheden på foranledning af klager over lugt fra naboer vurderer, at bedriften giver anledning til flere lugtgener for omkringboende end forventet, skal bedriften udarbejde en handlingsplan for nedbringelse af generne. Planen skal fremsendes til tilsynsmyndigheden til godkendelse og skal derefter gennemføres.

Støj fra anlægget og maskiner

65. Husdyrbrugets bidrag til støjbelastningen i omgivelserne må ikke overstige følgende værdier, målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer. Støjbidraget (bortset fra maksimalværdien) måles som det ækvivalente, konstante, korrigerede støjniveau i dB(A) (re. 20 µPa). Tallene i parenteserne angiver referencetiden inden for den pågældende periode.

Mandag-fredag kl. 07-18 (8 timer) Lørdag kl. 07-14 (7 timer)	Alle dage kl. 18-22 (1 time) Lørdag kl. 14-18 (4 timer) Søn- og helligdage kl. 07-18 (8 timer)	Alle dage kl. 22-07 (1/2 time)	Alle dage kl. 22-07 Maksimal værdi
55 db (A)	45 db (A)	40 db (A)	55 db (A)

Miljømyndigheden kan forlange, at husdyrbruget skal dokumentere, at støjgrænserne er overholdt. Målinger/beregninger skal foretages og afrapporteres som ”miljømåling - eksternt støj” i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledninger nr. 6 fra 1984 og nr. 5 fra 1993. Dokumentationen skal tilsendes miljømyndigheden sammen med oplysninger om driftsforholdene under målingen/beregningen. Tidsfrist herfor aftales med miljømyndigheden.

Dokumentationen skal udføres efter Miljøstyrelsens gældende vejledninger af et firma, som er godkendt af Miljøstyrelsen. Målingerne/beregningerne skal foretages og afrapporter-

teres som "Miljømåling - ekstern støj". Målingen/beregningen skal foretages for de mest støjbelastede områder udenfor husdyrbrugets grund, under de mest støjbelastende driftsforhold - eller efter anden aftale med miljømyndigheden. Grænseværdier for støj anses for overholdt, hvis målte eller beregnede værdier fratrukket ubestemtheden er mindre end grænseværdien. Målingernes og beregningernes samlede ubestemthed fastsættes i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledninger. Ubestemtheden må ikke være over 3 dB(A). Hvis støjgrænserne er overholdt, kan der kun kræves en årlig støjmåling. Udgifterne til dokumentation skal betales af husdyrbruget.

Støv

66. Stalde, anlæg og udenomsarealer m.v. skal vedligeholdes, så der ikke kan opstå væsentlige støv- og lugtgener i området uden for ejendommens grund.

Fluer og skadedyr

67. Der skal overalt på ejendommen udføres en effektiv fluebekæmpelse samt forebyggende foranstaltninger mod fluer. Fluebekæmpelse skal ske i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrlaboratorium.
68. Arealerne omkring bygninger og tilkørselsveje skal holdes fri for affald, gødning og foderrester m.v., så der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.). Opbevaring af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.).

Transport

69. Såfremt det anslåede årlige antal transporter i forbindelse med projektet, der fremgår af afsnit 5.7, overstiges med mere end 10 %, skal kommunen orienteres. Kommunen vurderer herefter, om det stigende antal transporter medfører væsentlige gener for de omkringboende.

AREALER

Udbringningsarealer

70. Arealerne skal drives, som beskrevet i ansøgningen, de supplerende oplysninger og som sammenfattet i godkendelsens miljøtekniske beskrivelse, medmindre vilkårene i denne godkendelse, lovændringer og senere afgørelser foreskriver andet.
71. Den del af godkendelsen der vedrører arealerne, skal være kendt af de personer, der er beskæftiget med den pågældende del af arealdriften.
72. Udbringning af husdyrgødning fra produktionen må kun findes sted på de 422,48 ha udspredningsarealer, som fremgår af bilag 14-18.
73. Sønderborg Kommune skal på forlangende se bedriftens markplan og gødningsregnskab for de sidste 5 år.
74. Der må ikke udbringes slam eller anden organisk gødning på arealerne.
75. Maksimal mængde husdyrgødning til udbringning på bedriften er 529,11 DE.

76. Der skal på bedriftens udbringningsarealer være mindst 1,1 % efterafgrøder, ud over de til en hver tid gældende generelle krav om efterafgrøder. Disse efterafgrøder skal følge de samme regler som gælder for de lovpligtige efterafgrøder hvad angår artsvalg, dyrkningsperiode og kvælstofgødning. Hverken de ekstra efterafgrøder eller efterafgrøder som følge af de generelle krav må erstattes af grønne marker ifølge reglerne om nedsættelse af kravet til efterafgrøder som følge af grønne marker.
77. Udskiftning af udbringningsarealer skal godkendes af Sønderborg Kommune. Der skal medsendes oplysninger om følgende: arealets størrelse, arealets beliggenhed, aftaleparternes navn, adresse, CVR-nr. og dato for indgåelse af aftalen.

EGENKONTROL

78. Nedenfor er en opsummering af hvad der skal registreres i driftsjournal, der skal opbevares på bedriften i minimum 5 år og skal fremvises til tilsynsmyndigheden, såfremt der anmodes herom:
- a. Hvornår der er foretaget aflæsning af el-, vand-, diesel- og fyringsolieforbrug samt aflæsningsværdier og hvad evt. der er foretaget for at reducere forbruget
 - b. Hvornår, der har været udført autoriseret kontrol af rørsamlinger og rørføringer til gylletransport, samt de fejl og mangler, der måtte være konstateret og udbedret.
 - c. Der skal føres en driftsjournal over dyreholdet. Driftsjournalen skal indeholde oplysninger og dokumentation for antal af søer og smågrise, antal og vægt af solgte polte, antal dyr bortskaffet til destruktion og antal og vægt af dyr sendt til slagtning.
 - d. Foderforbrug og foderspild
 - e. Hvornår der er foretaget kontrol og rengøring af ventilationsarrangementer
 - f. Uheld og ”nærved uheld” skal registreres, ligesom tiltag til at undgå lignende situationer skal noteres.
79. Egenkontrol af gyllekølingsanlæg
- a. Der skal indgås en skriftlig aftale med en godkendt montør med VPO-certifikat eller tilsvarende certificering om kontrol og service af gyllekølingsanlægget mindst én gang årligt.

Den årlige kontrol skal som minimum bestå af følgende:
 - Afprøvning og funktionssikring af trykovervågningssystemet, alarmen samt sikkerhedsanordningen
 - Kontrol af kølekredsens ydelse.
 - b. Enhver form for driftsstop skal noteres i logbog med angivelse af årsag og varighed. Tilsynsmyndigheden skal underrettes ved driftsstop, der har en varighed på mere end 1 uge.
 - c. Registreringen fra datalogger, logbogen, den skriftlige kontrolaftale, de årlige kontrolrapporter samt øvrige servicereporter skal opbevares på husdyrbruget i mindst 5 år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

80. Egenkontrol af luftrensningsanlæg

- a. Der skal føres en logbog for luftrensningsanlægget, hvori følgende registreres:
 - i. Ledningsevnen
 - ii. Vandforbrug
 - iii. Luftrensningsanlæggets driftstid
 - iv. Månedlige målinger af tryktabet
 - v. Tidspunkter for rengøring/skift af filtre
 - vi. Enhver form for driftsstop med angivelse af årsag og varighed
- b. Der skal indgås en skriftlig aftale med producenten om serviceeftersyn af luftrensningsanlægget. Luftrensningsanlægget skal kontrolleres af producenten mindst hver fjerde måned. Kalibrering af ledningsevnesensoren skal foretages mindst én gang årligt. Serviceaftalen med producenten skal opbevares på husdyrbruget.
- c. Tilsynsmyndigheden skal underrettes, såfremt luftrensningsanlægget er ude af drift i en periode på mere end 1 uge.
- d. Logbogen/elektronisk registrering samt kontrolrapporter skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

81. Dokumentation i form af kvitteringer, forpagtnings- og overførelsesaftaler (af mindst 1 års varighed) m.v. skal opbevares i mindst 5 år og forevises kommunen på forlangende.

82. De fremviste bilag skal uanset evt. driftsmæssig fællesskab med andre produktionsanlæg særskilt og på tydelig vis kunne dokumentere produktionens størrelse samt håndteringen og anvendelsen af husdyrgødning og affald mv. fra nærværende produktionsanlæg.

83. De ansatte skal sendes på relevante kurser i arbejdstiden, når der er behov, alt efter hvilke type arbejdsopgaver, de skal håndtere. Dokumentation for deltagelse skal opbevares og fremvises ved tilsyn.

HUSDYRBRUGETS OPHØR

84. Ophør af husdyrbruget skal meddeles til Sønderborg Kommune.

85. Ved ophør af husdyrbruget skal der foretages en oprydning, som kan accepteres af Sønderborg kommune, herunder:

- d. Staldanlæg, fortank med rørsystemer, gyllekanaler/-kummer m.v. tømmes og rengøres. Gødningsrester og spildevand skal bortskaffes efter gældende regler.
- e. Alle olietanke tømmes.
- f. Restkemikalier, olieaffald, medicinaffald og andet affald bortskaffes i henhold til Sønderborg Kommunes erhvervsaffaldsregulativ.

14 Lovgrundlag

Gældende lovgivning og generelle regler for driften af en landbrugsejendom og håndtering af diverse produkter anvendt på ejendommen forudsættes kendt og skal følges. Herunder er nævnt en række af de gældende vejledninger og lovgrundlag:

Lov nr. 1572 af 20/12/06 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

Lovbekendtgørelse nr. 1486 af 04/12/2009 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

Lov nr. 879 af 26/06/2010 om miljøbeskyttelse

Lov nr. 933 af 24/09/2009 om naturbeskyttelse

Bekendtgørelse nr. 648 af 18/06/2007 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug (Historisk)

Bekendtgørelse nr. 294 af 31/03/2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug (Gældende)

Bekendtgørelse nr. 1695 af 19/12/2006 om husdyrbrug og erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.

Bekendtgørelse nr. 558 af 01/06/2011 om opbevaring m.m. af døde produktionsdyr

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1517 af 14/12/2006 om miljøregulering af visse aktiviteter

Bekendtgørelse nr. 1415 af 12/12/2011 om affald (Affaldsbekendtgørelsen)

Bekendtgørelse nr. 1321 af 21/12/2011 om indretning, etablering og drift af olietanke, rørsystemer og pipelines (Olietankbekendtgørelsen)

Regulativ for erhvervsaffald i Sønderborg Kommune

Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier i Sønderborg Kommune

Kommuneplan for Sønderborg Kommune 2009-2021